

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 54

Ediția
în limba română

Comunicări și informări

Anul 54

19 februarie 2011

Numărul informării	Cuprins	Pagina
I	<i>Rezoluții, recomandări și avize</i>	
	AVIZE	
	Comitetul Economic și Social European	
	A 467-a sesiune plenară din 8 și 9 decembrie 2010	
2011/C 54/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Strategia energetică pentru perioada 2011-2020	1
2011/C 54/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Islanda în calitate de țară candidată” (aviz exploratoriu)	8
2011/C 54/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului privind ajutorul de stat pentru facilitarea închiderii minelor de cărbune necompetitive (aviz din proprie inițiativă)	15
2011/C 54/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar din UE (aviz din proprie inițiativă)	20
2011/C 54/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind relațiile UE-Rusia (aviz din proprie inițiativă)	24
III	<i>Acte pregătitoare</i>	
	Comitetul Economic și Social European	
	A 467-a sesiune plenară din 8 și 9 decembrie 2010	
2011/C 54/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la unitățile de măsură COM(2010) 507 final – 2010/0260 (COD)	31

RO

Preț: 4 EUR

(continuare în pagina următoare)

Numărul informării	Cuprins (continuare)	Pagina
2011/C 54/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind nivelul de zgomot admis și sistemul de evacuare al autovehiculelor COM(2010) 508 <i>final</i> – 2010/0261 (COD)	32
2011/C 54/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de protecție în caz de răsturnare, montate în partea din spate a tractoarelor agricole și forestiere pe roți, cu ecartament îngust COM(2010) 510 <i>final</i> – 2010/0264 (COD)	33
2011/C 54/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind indicarea sau marcarea care permite identificarea lotului din care face parte un produs alimentar COM(2010) 506 <i>final</i> – 2010/0259 (COD)	34
2011/C 54/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 460/2004 privind instituirea Agenției europene pentru securitatea rețelilor informatice și a datelor, în ceea ce privește durata COM(2010) 520 <i>final</i> – 2010/0274 (COD)	35
2011/C 54/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind modalitățile de acces la serviciul public reglementat oferit de sistemul global de radionavigație prin satelit constituit în cadrul programului GALILEO COM(2010) 550 <i>final</i> – 2010/0282 (COD)	36
2011/C 54/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1060/2009 privind agențiile de rating de credit COM(2010) 289 <i>final</i> – 2010/0160 (COD)	37
2011/C 54/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament (UE) nr. .../... al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea vehiculelor agricole și forestiere COM(2010) 395 <i>final</i> – 2010/0212 (COD)	42
2011/C 54/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind instrumentele financiare derivate extrabursiere, contrapartidele centrale și registrele centrale de tranzacții COM(2010) 484 <i>final</i> – 2010/0250 (COD)	44
2011/C 54/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale COM(2010) 392 <i>final</i> – 2010/0215 (COD)	48
2011/C 54/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Directivei 2001/18/CE în ceea ce privește posibilitatea statelor membre de a restricționa sau de a interzice cultivarea de OMG-uri pe teritoriul lor COM(2010) 375 <i>final</i> – 2010/0208 (COD)	51
2011/C 54/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea din partea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O agendă digitală pentru Europa COM(2010) 245 <i>final</i>	58

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 467-A SESIUNE PLENARĂ DIN 8 ȘI 9 DECEMBRIE 2010

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Strategia energetică pentru perioada 2011-2020

(aviz exploratoriu)

(2011/C 54/01)

Raportor: **dl Hernández BATALLER**

La 12 mai 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Strategia energetică pentru perioada 2011-2020

(aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 noiembrie 2010.

În cea de-a 467-a sesiune plenară, care a avut loc la 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 9 decembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 40 de voturi împotriva și 21 de abțineri.

1. Introducere și rezumat

1.1 Comisia Europeană intenționează să adopte o strategie energetică pentru perioada 2011-2020 și o foaie de parcurs pentru un sistem energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon cu orizont 2050. Aceasta a solicitat Comitetului să contribuie la lucrările sale prin elaborarea unor avize exploratorii cu privire la aceste două subiecte.

1.2 Comitetul salută faptul că aceste două subiecte sunt abordate împreună. Investițiile în sectorul energiei au o durată lungă de viață și este foarte important ca strategia pentru următorii 10 ani să urmărească obiectivele pe termen mai lung stabilite în perspectiva anului 2050.

1.3 Comisia a publicat un document de bilanț, intitulat „Către o nouă strategie energetică pentru Europa 2011-2020”, care servește drept bază de consultare. În prezentul aviz, capitolul 1 rezumă poziția și recomandările noastre. Capitolul 2 prezintă câteva teme generale care ar trebui abordate în cadrul strategiei. În capitolul 3, abordăm principalele teme aduse în discuție în documentul de bilanț întocmit de Comisie.

1.4 De-a lungul ultimilor 200 de ani, în lume s-au utilizat în principal combustibilii fosili pentru producerea de energie și pentru transport. În această perioadă au fost disponibile resurse abundente de combustibili fosili, extrași la prețuri relativ scăzute, care au permis lumii dezvoltate să realizeze o creștere uriașă a productivității și a nivelului de trai.

1.5 Cu toate acestea, majoritatea experților sunt de acord că, în următorii 40 de ani, se vor reduce resursele de țiței și gaz și va crește concurența pentru resursele rămase, precum și prețurile acestora. Probabil că resursele de cărbune vor rămâne relativ abundente, în cazul acestuia existând riscuri mai reduse de constrângeri de aprovizionare în secolul următor. Însă, în același timp, lumea trebuie să reducă urgent nivelul emisiilor de CO₂ provenite din arderea combustibililor fosili, pentru a evita schimbări climatice catastrofale; acest lucru se aplică în aceeași măsură utilizării cărbunelui și utilizării țițeiului sau gazului.

1.6 Lumea trebuie deci să-și schimbe baza energetică și modul de utilizare a energiei până în 2050. Toate sursele alternative de energie posibile trebuie dezvoltate cât mai rapid cu putință. În cazurile în care continuă să fie utilizați combustibilii fosili, va fi necesar să se capteze majoritatea emisiilor de dioxid de carbon ale acestora la sursă, pentru a le stoca sau a le reutiliza, evitându-se astfel răspândirea lor în atmosferă. În plus, în toate sectoarele, energia trebuie utilizată mai eficient decât în momentul de față.

1.7 Gestionarea eficace a acestei transformări reprezintă una dintre cele mai mari provocări cu care se confruntă societatea și guvernele în secolul XXI. Aceasta va necesita o nouă abordare cu privire la stabilirea prețului energiei și al serviciilor energetice, pentru ca utilizarea combustibililor fosili să acopere în întregime costul poverii de CO₂ pe care o reprezintă pentru planetă, investiții masive în noi tehnologii, parteneriate noi și solide între întreprinderi și guverne pentru crearea infrastructurii necesare, precum și o transformare a atitudinilor publice față de utilizarea și costul energiei.

1.8 Statele vor trebui să colaboreze strâns pentru a realiza schimbările necesare. În același timp, procesul de transformare în sine va fi caracterizat de o concurență intensă. Va apărea o concurență feroce pentru accesul la sursele de țiței și gaz rămase, în același timp cu apariția unor noi domenii concurențiale, pentru dezvoltarea unor surse de energie alternative și în sectorul produselor și serviciilor eficiente din punct de vedere energetic. Regiunile și țările care progresează mai rapid către o mai mare eficiență energetică și o exploatare efectivă a energiei din surse alternative își vor consolida poziția concurențială. Acelea care tergiversează și amână transformarea vor constata că poziția lor concurențială se erodează.

1.9 Europa și Uniunea Europeană se află în prezent într-o fază critică în acest proces. UE are motive solide de a grăbi transformarea, deoarece este în mare măsură dependentă de importurile de țiței și gaz din străinătate și va fi vulnerabilă la orice limitări care ar putea apărea în privința acestor surse. De asemenea, UE s-a aflat în prima linie în privința creșterii nivelului de conștientizare publică și politică cu privire la amenințarea reprezentată de schimbările climatice și a fost unul dintre pionierii dezvoltării unora dintre sursele alternative de energie de care va fi nevoie, precum și a măsurilor de sporire a eficienței energetice în unele sectoare-cheie.

1.10 Însă Europa nu-și poate permite să se complacă în starea actuală. Procesul de transformare nu a căpătat încă un impuls suficient pentru a continua cu forțe proprii și ar putea fi întors din drum cu ușurință de dificultățile economice actuale și de viziunea

pe termen scurt pe care o induc acestea. Între timp, alte țări și regiuni, precum SUA și China, se pregătesc pentru o acțiune rapidă. În special China va deveni probabil un concurent foarte puternic în dezvoltarea de surse alternative de energie.

1.11 Este de o importanță vitală ca Europa să dezvolte un nou dinamism pentru transformarea energetică. Noua strategie energetică a UE ar putea și ar trebui să ofere cadrul necesar pentru realizarea acesteia. Această strategie ar trebui să stabilească obiective și ținte și să prezinte măsurile și structurile de care va fi nevoie pentru realizarea lor. Adoptarea strategiei de către Consiliu și instituții trebuie să reprezinte ocazia de a mobiliza o voință politică, antreprenorială și societală unită pentru schimbările necesare. Această ocazie nu trebuie ratată sau irosită.

2. Elementele-cheie ale strategiei

2.1 Noua strategie energetică a UE pentru 2011-2020 trebuie să se întemeieze pe cel puțin trei elemente-cheie: securitatea aprovizionării, o economie cu emisii scăzute de CO₂ și competitivitatea energetică. Comitetul sprijină eforturile depuse în vederea declanșării tranziției către o economie cu emisii scăzute de CO₂ și a îmbunătățirii securității aprovizionării, însă regretă că problema competitivității energetice a primit mult prea puțină atenție în documentul de bilanț al Comisiei din mai 2010, intitulat „Către o nouă strategie energetică 2011-2020”. Pe termen mediu, însăși crearea unei economii cu emisii scăzute de CO₂ ar trebui să sporească competitivitatea Europei pe plan mondial, dar, pe termen scurt, în lipsa adoptării neîntârziată a unor măsuri adecvate, există un risc real de relocare a emisiilor de CO₂ și a locurilor de muncă, determinat de costurile ridicate ale tuturor politicilor energetice.

2.2 În opinia CESE, elementele principale ale strategiei pot fi cuprinse în următoarele puncte:

- obținerea unor semnale economice corecte;
- obținerea tehnologiilor potrivite;
- mobilizarea fondurilor;
- crearea instituțiilor și structurilor (publice și private) corespunzătoare;
- asigurarea angajamentului consumatorilor și publicului;
- crearea unei alianțe și a unor parteneriate europene pentru tranziție și stabilirea unor acorduri generale cu privire la aceste obiective, la ritmul progresului și la sarcinile specifice care trebuie îndeplinite până la anumite date.

2.3 **Semnale economice.** Din perspectiva unui economist, mijlocul cel mai important de a genera transformarea necesară a sectorului energetic este calcularea corectă a prețului energiei, incluzându-se toate efectele externe ale producției și utilizării acesteia. Producția și utilizarea energiei ar trebui în special să suporte costul total al dezavantajelor cauzate la nivel global de producția de CO₂.

2.4 În prezent, peste tot în lume situația este foarte departe de acest deziderat. Producția și utilizarea energiei sunt departe de a suporta costurile totale generate de dioxidul de carbon emis și, în multe locuri, primesc subvenții nefaste pentru scăderea costului și încurajarea cererii și, în consecință, a producției aferente de CO₂. În viitor, politica aplicată ar trebui să se asigure că sunt luate în calcul pe deplin costurile emisiilor de CO₂ rezultate din arderea combustibililor fosili. Toate subvențiile care continuă să existe ar trebui să se concentreze mai atent asupra:

- promovării cercetării și dezvoltării de noi tehnologii;
- sprijinirii trecerii la noi tehnologii, cu emisii scăzute de CO₂, pe perioade limitate, până când aceste tehnologii pot rezista singure pe piață;
- încurajării luării de măsuri și adoptării de tehnici în materie de eficiență energetică;
- sprijinirii gospodăriilor mai sărace sau mai vulnerabile să beneficieze de serviciile energetice de care au nevoie.

2.5 Europa a înregistrat anumite progrese în direcția unor mai bune structuri de stabilire a prețurilor. Însă combinația actuală reprezentată de taxe diferite pe combustibili în diferite țări, anumite subvenții reziduale pentru producție, un sistem imperfect și volatil de comercializare a emisiilor de dioxid de carbon etc. este departe de a asigura semnalele constante și coerente în materie de prețuri de care este nevoie pentru a le permite producătorilor de energie și consumatorilor să facă cu încredere planuri de viitor pentru a realiza investițiile necesare pe scară mare sau mică. Noua strategie energetică ar trebui să stabilească obiective și ținte clare pentru:

- eliminarea subvențiilor cu efecte negative din sectorul energetic și sectoarele conexe, atât de partea producției, cât și a consumului;
- armonizarea sporită a impozitării tuturor combustibililor, proceselor și produselor producătoare de gaze cu efect de seră;
- stabilirea unui preț efectiv al emisiilor de CO₂ în toate sectoarele, fie prin extinderea sistemului de comercializare a emisiilor și eliminarea hiaturilor acestuia, fie prin alte mijloace fiscale;
- concentrarea subvențiilor rămase către scopurile specifice menționate mai sus.

2.6 Este probabil ca prețurile la energie să rămână mai ridicate decât în trecut (iar aprovizionarea Europei cu anumite surse de energie ar putea fi limitată din când în când). Energia trebuie utilizată într-un mod cât mai eficient posibil, astfel încât consumul total de energie și noile investiții necesare să se mențină la niveluri rezonabile. Trebuie depuse eforturi maxime pentru promovarea eficienței energetice în toate sectoarele.

2.7 Stabilirea corectă a prețurilor este importantă, dar, în opinia Comitetului, aceasta nu este nici pe departe suficientă pentru a genera un impuls ireversibil în direcția economiei cu emisii

scăzute de CO₂. Va fi nevoie de multe alte măsuri și inițiative, mai ales în stadiile inițiale, înainte ca piața să poată fi ea însăși motorul principal.

2.8 Tehnologiile adecvate. Trebuie încă făcute eforturi majore pentru promovarea dezvoltării și exploatării pe scară largă a surselor alternative de energie, inclusiv a întregii game de surse regenerabile de energie. Atunci când aceste alternative vor fi complet dezvoltate, ele ar trebui să devină pe deplin competitive pe piață și să nu mai aibă nevoie de susținere specială în afară de diferența pe care un preț corect al emisiilor de dioxid de carbon o aduce în favoarea lor. Însă în perioada de până în 2020, multe dintre aceste tehnologii vor fi încă în faza de dezvoltare și vor avea probabil nevoie de sprijin financiar prin programe de cercetare și dezvoltare, tarife stimulative pentru producătorii de energie regenerabilă (*feed-in tariffs*) sau alte stimulente pentru investiții, precum și susținere pentru dezvoltarea infrastructurii adecvate.

2.9 Multe din sursele alternative de energie sunt probabil utilizate cel mai eficient ca surse pentru generarea de energie electrică. Pentru a optimiza contribuția lor în acest sens și pentru a utiliza cât mai bine capacitatea existentă de generare a energiei electrice, rețeaua de energie electrică va trebui să fie puternic consolidată și extinsă la nivel local, național și european și va trebui, de asemenea, să devină mai „inteligentă”, astfel încât să poată integra diversele inputuri care provin din numeroase surse diferite, la diferite niveluri, precum și să poată răspunde la modele de cerere variabile.

2.10 Capacitatea de rezervă sau stocarea (împreună cu o rețea integrată) vor avea, pe viitor, de jucat un rol și mai important decât în prezent, dat fiind că acestea vor trebui să facă față modelelor fluctuante de aprovizionare din surse regenerabile de energie cum ar fi vântul sau energia solară, precum și modelelor de cerere variabile. Hidrocentralele, centralele care funcționează pe bază de biomasă, instalațiile de stocare a gazelor și, eventual, bateriile de stocare a energiei de mari dimensiuni ar putea avea un rol din ce în ce mai important în acest sens, alături de centralele pe bază de combustibili fosili rămase (în special cele pe bază de gaze), dotate cu sisteme de captare a dioxidului de carbon.

2.11 Unii comentatori consideră că o nouă generație de centrale nucleare va trebui să joace un rol considerabil în noua economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, iar câteva țări din Europa și din afara acesteia adoptă măsuri pentru prelungirea timpului de utilizare a centralelor existente și pentru planificarea unor noi: în cadrul Comitetului, există o majoritate care împărtășește opinia conform căreia energia nucleară va trebui să joace un rol în tranziția Europei către o economie cu emisii scăzute. Însă tehnologia pentru generarea de energie nucleară convențională este deja bine dezvoltată și, în opinia Comitetului, dezvoltarea oricărei noi centrale nucleare ar trebui să se supună în prezent exigenței de a acoperi toate costurile economice de exploatare, asigurare, precum și costurile legate de o eventuală dezafectare, de stocare și eliminare a deșeurilor, fără subvenții explicite sau ascunse.

2.12 Cărbunele va rămâne cu siguranță o sursă importantă de energie, mai ales pentru generarea de energie electrică, timp de câteva decenii. Pentru a minimiza impactul acestuia în materie de CO₂, trebuie impulsionate viguros eforturile de a dezvolta și a instala dispozitive de captare și înmagazinare a dioxidului de carbon și trebuie stabilite calendare pentru amplasarea acestora la toate termocentralele care funcționează pe cărbune.

2.13 Eficiența energetică și reducerea emisiilor trebuie promovate mai intens în toate sectoarele, în special în transporturi, locuințe și construcții, în sectorul producerii de energie și în industriile mari consumatoare de energie.

2.14 Mobilizarea fondurilor. Realizarea acestei mutații a sectorului energiei va necesita investiții majore în următorii 20 de ani (probabil la un nivel de trei sau patru ori mai mare decât nivelul actual de investiții). Pentru a realiza această extindere, este necesară o strategie europeană ambițioasă, care să definească obiective clare, și să se stabilească un cadru adecvat, fiabil și coerent care să includă reglementări, stimulente și alte măsuri de sprijin pentru industriile respective, pentru a le permite să înainteze constant către realizarea acestor obiective.

2.15 Structuri și instituții adecvate. Transformarea va necesita, de asemenea, consolidarea considerabilă a instrumentelor instituționale pentru a planifica și orienta evoluțiile, continuându-se, în același timp, promovarea unei piețe dinamice și competitive pentru efectuarea investițiilor necesare. Planificarea aprovizionării cu energie, gestionarea rețelei, precum și reglementarea pieței energetice și a structurilor sale tarifare trebuie revizuite și integrate sau coordonate la nivel european, astfel încât să fie asigurată concordanța dintre acestea și obiectivele Strategiei energetice pentru perioada 2011-2020.

2.16 Schimbările necesare vor necesita modificări rapide și profunde ale modelelor de producție și consum din economia europeană. În ceea ce privește producția, ar trebui să apară noi activități și locuri de muncă în domeniul energiei, pe măsură ce se vor dezvolta sursele regenerabile de energie și produsele și serviciile eficiente din punct de vedere energetic. Alte activități și locuri de muncă vor dispărea însă în segmentele mai vechi ale sectorului energetic. Pentru gestionarea armonioasă a acestei tranziții, va fi necesar un program major de sensibilizare, formare și reconversie.

2.17 Există o piață internațională caracterizată printr-o creștere rapidă în domeniul noilor tehnologii și al soluțiilor necesare pentru transformarea sectorului energiei. Europa trebuie să își extindă propria cercetare și dezvoltare și să-și încurajeze propriile întreprinderi și industrii, pentru a-și asigura o poziție de prim-plan pe această piață dinamică și competitivă.

2.18 Angajamentul consumatorilor, al IMM-urilor și al publicului în general. În ceea ce privește cererea, trebuie să se realizeze eforturi majore în vederea educării și a stimulării consumatorilor casnici și a întreprinderilor, în calitate de consumatori, astfel încât aceștia să poată juca un rol în consumul inteligent de energie necesar pe viitor. Toate tipurile de consumatori (întreprinderi și persoane) vor necesita informații adecvate cu privire la posibilitățile de care dispun de a utiliza energia în mod mai eficient și de a contribui la tranziția către surse regenerabile de energie. În numeroase cazuri, aceștia vor necesita, de asemenea, stimulente pentru a lua ei înșiși măsuri în vederea îmbunătățirii eficienței energetice sau pentru a instala surse regenerabile de energie.

2.19 Este probabil ca prețurile la energie să rămână mai ridicate decât în trecut și trebuie evaluat cu grijă impactul asupra gospodăriilor mai sărace sau a persoanelor vulnerabile, elaborându-se politici adecvate pentru această problemă. Astfel de gospodării ar trebui să fie candidații prioritari pentru acordarea de asistență pentru măsurile de sporire a eficienței energetice, atât pentru că acestora le pot lipsi resursele pentru a lua astfel de măsuri din proprie inițiativă, cât și pentru că prețurile crescute ale energiei vor avea un impact mai mare asupra lor decât asupra persoanelor mai înstărite.

2.20 O alianță europeană în favoarea schimbării. Pentru a realiza transformarea masivă și rapidă necesară, UE și statele sale membre trebuie să-și pună în comun competențele și să

colaboreze îndeaproape pentru a obține integrarea tehnică și economică necesară a pieței unice a energiei și pentru a implica sectoarele industriale relevante în eforturile depuse în direcția tranziției. Strategia UE trebuie însoțită și pusă în aplicare în comun de ambele părți.

2.21 Obiective. Pentru a ține pasul cu schimbările, Comitetul sugerează că ar fi util ca strategia UE să definească o serie de termene interdependente și coerente pentru realizarea diferitelor etape ale tranziției. Fiecare obiectiv ar trebui apoi să fie însoțit de o serie de măsuri proprii de punere în aplicare și de planuri de investiții elaborate în colaborare cu industria și alte părți interesate. Printre exemple s-ar număra:

- obiectivele stabilite deja în materie de surse regenerabile de energie pentru 2020, precum și noi obiective pentru 2030, 2040 și 2050;
- de îndată ce tehnicile sau tehnologiile de captare sau de eliminare a dioxidului de carbon provenit din centralele energetice pe bază de combustibili fosili se dovedesc a fi bune, acestea trebuie integrate de la început în toate centralele electrice pe bază de combustibili fosili și trebuie stabilite termene pentru introducerea lor la toate centralele existente;
- stabilirea unor termene pentru introducerea obligației ca toate locuințele noi și alte tipuri de clădiri să aibă un nivel de emisii de dioxid de carbon egal cu zero, precum și pentru aducerea progresivă în conformitate a clădirilor existente;
- definirea unor termene pentru creșterea progresivă a numărului de vehicule electrice;
- stabilirea unor obiective orientative pentru eliminarea în integralitate a consumului de combustibili fosili pentru încălzire și pentru gătit în gospodării.

2.22 Toate aceste obiective și măsuri separate trebuie integrate în strategia globală pentru reducerea gazelor cu efect de seră și coordonate cu obiectivul general de reducere cu 20 % (sau 30 %) a acestora până în 2020.

3. Domenii prioritare pentru noua strategie energetică identificate în documentul de consultare al Comisiei

3.1 Rețele integrate moderne. Comitetul este de acord cu Comisia în ceea ce privește faptul că este esențial să se dezvolte o infrastructură de rețea mai solidă, rezistentă, inteligentă și integrată pentru Europa. Pentru a garanta obținerea celor mai bune rezultate în urma exploatării surselor regenerabile de energie, ar trebui să se prefere amplasarea diverselor tipuri de instalații pentru surse regenerabile de energie în locurile optime pentru fiecare dintre acestea (energia eoliană în zonele cu cel mai mult vânt, energia solară în zonele cele mai însorite etc.), iar apoi, plecând de la o rețea eficientă, să se transfere energia acolo unde este necesar. În final, realizarea acestei optimizări la scară europeană va presupune considerarea întregii producții europene de energie electrică ca un sistem integrat unic. Trebuie instituite o „rețea europeană unică”, precum și proiecte comune și structuri pentru planificarea și gestionarea acesteia. Rețeaua va trebui să permită o gestionare și o exploatare inteligente la toate nivelurile, în scopul unei mai bune adaptări a ofertei la cerere. Printre alte obiective, rețeaua integrată va trebui să poată accepta aporturi de energie din surse îndepărtate (de exemplu, centrale eoliene în largul mării sau instalații solare în deșert); va trebui să se optimizeze, de asemenea, utilizarea de curent alternativ și de curent continuu în diferite părți ale rețelei, pentru a se minimiza pierderea de energie în întreaga rețea.

3.2 Comisia și statele membre trebuie să colaboreze mai strâns atât între ele, cât și cu toate rețelele europene ale operatorilor de sisteme de transport de energie electrică (ENTSO), pentru a crea o structură coordonată care să permită planificarea dezvoltării și a gestionării rețelei integrate, inclusiv a parametrilor tehnici și financiari pentru construirea și exploatarea acestora.

3.3 Comitetul împărtășește punctul de vedere al Comisiei conform căruia va fi important să se introducă contorizarea inteligentă la toate nivelurile de consum, inclusiv la cel al locuințelor individuale. Consumatorii vor necesita foarte mult sprijin din partea furnizorilor de combustibil și a organismelor publice pentru a putea înțelege informația pe care le-o vor pune la dispoziție contoarele inteligente și pentru a putea face alegeri reale în ceea ce privește modalitatea de utilizare a acestei informații în vederea optimizării propriilor modele de consum energetic.

3.4 Progrese către un sistem energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon. UE și-a luat deja angajamentul de a reduce emisiile de dioxid de carbon cu 20 % până în 2020 și cu 30 %, dacă și alte țări își vor lua angajamente similare. Aceste obiective reprezintă un impuls important pentru numeroase alte politici și pentru investiția în noile sisteme energetice care vor decurge din acestea. În opinia Comitetului, ar fi de dorit ca UE să se angajeze, în conformitate cu propunerea miniștrilor mediului din Germania, Franța și Marea Britanie, să adopte din timp un obiectiv mai strict în privința emisiilor de CO₂ pentru 2020, pentru a obține o reducere de 30 % până la acea dată în loc de cei 20 % promiși în prezent, dacă o permit condițiile sociale și economice, fără o pierdere a competitivității și cu condiția ca acest angajament să fie efectiv însoțit de măsurile și investițiile necesare pentru realizarea lui.

3.4.1 Uniunea Europeană a înregistrat deja progrese substanțiale pe calea reducerii cu 20 % a emisiilor de CO₂ până în 2020 (în 2009 s-a ajuns deja la o reducere cu 17 %), ea putând profita de stimulul sporit reprezentat de o un obiectiv mai strict de reducere, astfel încât procesul de transformare energetică să fie accelerat, piața de comercializare a cotelor de emisii să funcționeze mai eficient, iar competitivitatea Europei pe termen lung să se îmbunătățească. Dar din perspectivă politică și sub aspectul protejării competitivității industriei europene pe termen scurt (în special a sectoarelor mari consumatoare de energie), ar fi cu siguranță mai ușor să se treacă mai repede la un obiectiv de reducere cu 30 %, dacă și alte țări industrializate s-ar angaja la reduceri comparabile și dacă țările în curs de dezvoltare mai avansate ar fi de acord să aducă o contribuție corespunzătoare la eforturile globale. Aceasta ar însemna că va exista o repartitie mai echitabilă, între toate țările mari implicate, a costurilor de investiție și a prețurilor ridicate ale energiei pe care le presupune gestionarea tranziției energetice, reducându-se totodată la minimum relocarea emisiilor de dioxid de carbon.

3.4.2 Până în prezent, UE a încercat să utilizeze posibilitatea trecerii la un obiectiv de reducere cu 30 % până în 2020 ca argument de negociere, pentru a convinge celelalte țări să își asume angajamente similare. Dar aceasta nu s-a dovedit o tactică eficientă, nici la Copenhaga și nici după aceea. Pe de altă parte, pe măsura trecerii timpului, șansele de a profita de un obiectiv mai strict pentru 2020 în vederea accelerării transformărilor energetice în Europa devin tot mai reduse.

3.4.3 Absența prelungită a unui acord global cuprinzător pe tema schimbărilor climatice ar trebui să determine UE să ia în calcul trecerea mai rapidă la o reducere cu 25 % până în 2020,

propunându-și astfel să îndeplinească obiectivul minim de reducere pe care Grupul interguvernamental privind schimbările climatice (Intergovernmental Panel on Climate Change – IPCC) l-a recomandat țărilor dezvoltate pentru anul menționat. Aceasta ar permite și obținerea unora dintre beneficiile pe care le implică – sub aspectul transformării energetice – asumarea cât mai rapidă a unui obiectiv mai strict, cu menținerea avantajelor de negociere presupuse de o marjă suplimentară de ofertă de 5 %, în vederea încurajării altor țări în sensul întreprinderii de eforturi suplimentare în următorii doi ani.

3.5 Avansarea din timp pe această cale ar duce la limite mai stricte în sistemul european de comercializare a cotelor de emisii și, astfel, la un preț mai ridicat și mai eficace al emisiilor de dioxid de carbon. Comitetul consideră că, dacă se dorește ca sistemul de comercializare a cotelor de emisii să aibă rezultate reale, este necesar să se stabilească un preț minim de cel puțin 30 de euro, precum și să se ia măsuri care să garanteze că, în cadrul UE, se înregistrează un procentaj superior de reduceri ale emisiilor de dioxid de carbon datorită unor investiții adecvate, și nu prin exportarea către alte părți ale lumii prin intermediul mecanismului de dezvoltare curată (MDC). Cu toate acestea, chiar și cu aceste îmbunătățiri, Comitetul consideră că este important să nu se exagereze rezultatele care pot fi obținute exclusiv prin utilizarea sistemului de comercializare a emisiilor. În plus, s-ar putea dovedi inacceptabil din punct de vedere politic și concurențial să se consolideze substanțial sistemul în UE, dacă alte părți ale lumii își mențin poziția conservatoare față de luarea unor măsuri comparabile. Pentru ca transformarea energetică să aibă loc în ritmul necesar, vor trebui adoptate multe alte politici în direcțiile prezentate în avizul de față, în cadrul unei strategii cuprinzătoare, iar dacă sistemul de comercializare continuă să manifeste carențe în practică, ar putea să fie nevoie ca acestor politici să li se acorde un loc mai important în viitoarea strategie.

3.6 UE a înregistrat deja progrese considerabile în definirea de standarde minime de eficiență energetică pentru clădiri, vehicule și diverse alte bunuri și servicii. Însă rămân încă multe de făcut pentru a extinde și întări aceste limite. Rămân, de asemenea, multe de făcut pentru a garanta punerea în aplicare și respectarea acestor standarde. Comisia va trebui să sporească presiunea asupra statelor membre pentru ca acestea să dezvolte politici și planuri de acțiune adecvate în domeniul eficienței energetice.

3.7 Poziția de lider în materie de inovație tehnologică. Inovația tehnologică va fi esențială în sectorul energiei pentru dezvoltarea de noi produse și servicii, precum și pentru reducerea prețurilor acestora la niveluri mai acceptabile. Europa se confruntă cu riscul de a rămâne în urma principalilor săi concurenți la nivel mondial în acest sector și trebuie să sporească nivelul cercetării și al dezvoltării (publice și private) în domeniul noilor tehnologii esențiale. La nivel european, ar trebui pus în aplicare rapid Planul strategic european privind tehnologiile energetice (Planul SET).

3.8 Ar trebui să se acorde o mai mare prioritate energiei în toate programele relevante ale UE, în special în fondurile structurale. Statele membre trebuie, de asemenea, să acorde o mai mare prioritate energiei în cadrul planurilor lor de investiții, în special în ceea ce privește eficiența energetică și dezvoltarea de surse regenerabile de energie. UE și statele membre trebuie, de asemenea, să se asigure că întreprinderile din sectorul privat care se ocupă cu aprovizionarea cu energie, distribuția energiei și cu produsele și serviciile eficiente din punct de vedere energetic dispun de un cadru stabil și adecvat de norme și stimulente care să le permită să-și asume rolul care le revine în sporirea eforturilor.

3.9 Comitetul este de acord cu faptul că autorităților locale și regionale le revine un rol deosebit de important în ceea ce privește promovarea eficienței energetice în domeniile care țin de competența lor și în coordonarea planurilor pentru dezvoltarea de surse regenerabile de energie. Comitetul recomandă să se acorde sprijin, la nivel european, inițiativelor excelente pe care Pactul primarilor le-a întreprins în domeniul energiei și să se găsească modalități de consolidare și extindere a acestei inițiative.

3.10 O politică energetică externă puternică și coordonată.

Comitetul este de acord cu faptul că UE ar beneficia în urma unei politici energetice mai bine coordonate în ceea ce privește țările terțe. Dar, oricât de bine coordonată ar fi politica sa, Europa va rămâne vulnerabilă pe plan internațional dacă va continua să depindă într-o mare măsură de importurile de combustibili fosili din alte părți ale lumii, în special dacă acestea sunt concentrate în câteva țări principale. Cu cât UE avansează mai rapid către un grad mai mare de eficiență, către niveluri mai scăzute de consum global și de dependență de importurile de combustibili fosili, cu atât mai sigură va fi poziția sa.

3.11 Protejarea cetățenilor europeni. Comitetul este de acord cu Comisia în ceea ce privește faptul că ar trebui să se acorde

prioritate sporită măsurilor destinate să creeze condiții egale pentru operatorii din domeniul energiei în întreaga Europă și să promoveze transparența față de consumatori în ceea ce privește toate aspectele legate de serviciile energetice pe care le primesc. Toate tipurile de consumatori (întreprinderi și persoane) vor trebui să învețe să acorde mult mai multă atenție modelelor lor de consum energetic și posibilităților care vor apărea de a utiliza mai puțină energie într-un mod mai eficient.

3.12 Este probabil ca produsele și serviciile energetice să devină relativ mai scumpe, ceea ce va reprezenta un stimul economic în acest sens. Însă toate tipurile de consumatori se vor aștepta, pe bună dreptate, să fie încurajați să avanseze pe calea cea bună și prin alte moduri decât prin creșterea prețurilor. Informarea cu privire la caracteristicile energetice ale bunurilor și serviciilor va trebui să fie disponibilă într-o formă mult mai generalizată, împreună cu informații specifice cu privire la opțiunile existente și la sprijinul pentru realizarea schimbărilor (de exemplu, opțiuni în ceea ce privește îmbunătățirea performanței energetice a locuințelor și a celorlalte clădiri, opțiuni de transport mai ecologic, opțiuni mai ecologice pentru cumpărături și vacanțe etc.).

Bruxelles, 9 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

ANEXĂ

Următorul text, prezent în avizul secțiunii, a fost modificat astfel încât să țină seama de amendamentul adoptat de către Adunarea Plenară, dar a primit cel puțin o pătrime din voturile exprimate:

Punctul 3.4

„Progrese către un sistem energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon. UE și-a luat deja angajamentul de a reduce emisiile de dioxid de carbon cu 20 % până în 2020, și cu 30 % dacă și alte țări își vor lua angajamente similare. Aceste obiective reprezintă un impuls important pentru numeroase alte politici și pentru investiția în noile sisteme energetice care vor decurge din acestea. În opinia Comitetului, ar fi de dorit ca UE să se angajeze, în conformitate cu propunerea miniștrilor mediului din Germania, Franța și Marea Britanie, să adopte din timp un obiectiv mai strict în privința emisiilor de CO₂ pentru 2020, pentru a obține o reducere de 30 % până la acea dată în loc de cei 20 % promiși în prezent, dacă o permit condițiile sociale și economice, fără o pierdere a competitivității și cu condiția ca acest angajament să se cupleze, într-adevăr, cu măsurile și investițiile necesare pentru realizarea lui. ~~Acest obiectiv va fi foarte greu de realizat, dacă alte țări industrializate nu se angajează să realizeze reduceri comparabile și dacă țările în curs de dezvoltare mai avansate nu sunt de acord să-și aducă o contribuție adecvată la eforturile globale.~~”

Rezultatul votării amendamentului: 88 de voturi pentru, 82 de voturi împotriva și 26 de abțineri.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Islanda în calitate de țară candidată”**(aviz exploratoriu)**

(2011/C 54/02)

Raportor: **dna CARR**

Prin scrisoarea din 28 aprilie 2010, dl Maroš ŠEFČOVIČ, vicepreședinte al Comisiei Europene, și dl Ștefan FÜLE, comisar european responsabil pentru procesul de extindere, au solicitat CESE, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, să elaboreze un aviz exploratoriu pe tema

„Islanda în calitate de țară candidată”.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 27 octombrie 2010.

În cea de-a 467-a sesiune plenară, care a avut loc la 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 9 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 170 de voturi pentru, 1 vot împotrivă și 0 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 După cum s-a confirmat prin audierea publică organizată în septembrie 2010 în Islanda, în momentul de față se depun eforturi intense pentru a determina opinia publică să susțină cererea de aderare la UE a Islandei. În timp ce aderarea ca atare rămâne un subiect controversat, se pare că, de curând, susținerea pentru negocierile de aderare a sporit: 64 % dintre cetățeni preferă ca procesul de aderare la UE să continue, mai degrabă decât să fie retrasă cererea de aderare. Acest lucru reprezintă o creștere substanțială a susținerii procesului de aderare, în raport cu sondajele de opinie anterioare.

1.2 Comitetul consideră că a sosit momentul ca organizațiile pro-europene să participe în mai mare măsură la dezbaterile publice, pentru a explica Islandei, precum și UE, avantajele aderării la UE. CESE ar putea lua inițiativa și organiza manifestări care să se concentreze în special asupra rolului organizațiilor din cadrul Grupului „Activități diverse”.

1.3 CESE susține ferm aderarea Islandei la UE și subliniază importanța participării societății civile din Islanda la negocierile de aderare. În mod tradițional, partenerii sociali joacă un rol important în procesul politic din Islanda și au deja legături cu CESE și cu organizațiile tutelare europene.

1.4 Asemenea partenerilor sociali, Comitetul subliniază necesitatea unei participări sporite a diferitelor grupuri de interese din cadrul societății civile. În cursul procesului de aderare, pe lângă dialogul social cu caracter mai tradițional, este necesar să se asigure desfășurarea unui „dialog civic”.

1.5 Comitetul recomandă înființarea, cât de curând posibil, a unui Comitet consultativ mixt pentru Islanda, astfel cum s-a procedat și în cazul altor state aflate în faza de preaderare. Comitetul consideră că acest lucru va reprezenta un mecanism util pentru schimbul de opinii și de informații între societățile civile din

Islanda și din statele membre ale UE, pentru formularea de recomandări și puncte de vedere comune pentru părțile participante la negocieri și, în special, pentru consolidarea rolului organizațiilor din cadrul Grupului III în cursul negocierilor de aderare.

1.6 Datorită dezvoltării sale sporite în plan politic și economic și participării la Spațiul Economic European (SEE), Islanda este, în general, bine pregătită pentru a-și asuma obligațiile de stat membru al UE (în ciuda prăbușirii economiei islandeze în timpul recente crize), în special în domeniile reglementate de Acordul privind SEE. De asemenea, CESE consideră că Islanda ar putea contribui, în calitate de stat membru, la dezvoltarea unor politici ale UE, cum ar fi cele în domeniile pescuitului durabil, surselor de energie regenerabile și dimensiunii arctice. În prezent, Islanda nu este membră a niciunei instituții UE cu putere de decizie.

1.7 Cu toate că Islanda a pus deja în aplicare o parte substanțială a *acquis-ului* UE, în anumite domenii mai există provocări, în special în domeniile pescuitului și agriculturii. CESE subliniază faptul că grupurile societății civile care activează în aceste domenii trebuie să joace un rol-cheie în procesul de aderare. De asemenea, este necesar să fie implicate în procesul de aderare și alte grupuri relevante, pentru a sprijini guvernul Islandei în îndeplinirea sarcinii de a negocia aderarea la UE.

1.8 Există câteva organizații influente ale societății civile care și-au exprimat deja dezacordul față de depunerea cererii de aderare a Islandei. Într-o asemenea situație, este deosebit de important ca organizațiile favorabile aderării să inițieze, în viitorul apropiat, o dezbateră publică cu privire la avantajele aderării, atât pentru Islanda, cât și pentru UE. CESE consideră că o dezbateră mai largă la nivel național și european ar fi benefică, întrucât ar ajuta organizațiile și publicul să își formeze opiniile printr-un proces democratic, ținând seama de abordarea consensuală la nivel european.

1.9 Opinia publică din Islanda, defavorabilă aderării la UE, este cauzată parțial de diferendul nerezolvat referitor la obligațiunile „Icesave”. Prin urmare, este încă și mai importantă implicarea societății civile într-un dialog constructiv cu privire la chestiunea aderării la UE. CESE insistă că ar trebui să se soluționeze chestiunea „Icesave” în afara negocierilor de aderare și că aceasta nu trebuie să devină un obstacol în calea procesului de aderare a Islandei.

2. Situația actuală

2.1 Islanda și-a depus cererea de aderare la UE în iulie 2009 iar la 24 februarie 2010 Comisia a emis un aviz favorabil privind candidatura acesteia. La 17 iunie 2010, Consiliul European a decis să deschidă negocierile de aderare și a invitat Consiliul să adopte un cadru general de negociere. Decizia a fost adoptată de Parlamentul European la 28 iunie 2010. Prima întâlnire în cadrul Conferinței interguvernamentale a avut loc la 27 iulie 2010.

2.2 Islanda a pus deja în aplicare o mare parte din *acquis-ul* UE în cadrul Acordului privind SEE și al Acordului de asociere Schengen, ceea ce va facilita procesul de examinare analitică și negocierile ulterioare, capitol cu capitol. Cu toate acestea, există încă provocări în anumite domenii-cheie, cum ar fi agricultura, pescuitul și politica monetară. Procesul de examinare analitică a început și este programat să se încheie în iunie 2011.

2.3 Islanda îndeplinește pe deplin criteriile politice de aderare la UE, stabilite în cadrul Consiliului European de la Copenhaga în 1993. Islanda este o democrație reprezentativă dezvoltată, cu instituții solide, cu un sistem extins de protecție a drepturilor fundamentale și a drepturilor omului și care respectă statul de drept.

2.4 În general, administrația publică din Islanda este, de asemenea, eficientă și liberă de orice ingerință politică. Totuși, recente tulburări de ordin financiar au fost însoțite de o reformă în plan politic și de nevoia unei reforme administrative. Potrivit avizului Comisiei, criza financiară a ridicat probleme cu privire la posibile conflicte de interese legate de relațiile strânse dintre clasa politică și mediul de afaceri, deci cel mai probabil vor fi necesare și alte reforme. Reforma administrației publice a fost deja inițiată și a abordat unele dintre preocupările exprimate de Comisie.

2.5 În ciuda efectelor grave ale crizei economice, Islanda are o economie de piață funcțională și este perfect capabilă să facă față presiunilor exercitate de concurență și forțelor pieței din cadrul UE. Pentru a combate criza, guvernul islandez a luat măsuri dificile de austeritate, a propus politici de diversificare a economiei și speră să se revină la creștere economică pozitivă până la sfârșitul anului 2010. Obiectivul principal al guvernului actual constă în reechilibrarea bugetului de stat până în 2013, creându-se totodată locuri de muncă și promovându-se inovarea, pentru a reface competitivitatea Islandei până în 2020.

2.6 În general, Islanda este considerată drept candidat firesc la aderare, deoarece are o cultură democratică bine dezvoltată și un grad ridicat de aliniere a legislației la *acquis*, prin urmare, ar putea încheia negocierile de aderare relativ repede, cu condiția ca, până la momentul aderării, să își alinieze pe deplin legislația la *acquis*. În cazul în care procesul de negociere se încheie cu succes iar cetățenii islandezi aprobă aderarea țării lor printr-un referendum, Islanda ar fi statul membru cu cea mai mică populație, de circa 317 000 locuitori.

2.7 După ce Islanda și-a depus cererea de aderare, au fost create zece grupuri de negociere, care să desfășoare negocieri în diferite domenii. Partenerii sociali și alte organizații-cheie sunt bine reprezentate și dețin locuri în grupurile relevante. Cu toate că cei responsabili de aceste negocieri sunt funcționarii, grupurile cele mai interesate au fost invitate să ia parte la lucrările pregătitoare ale grupurilor de negociere și să participe în mod direct la proces.

2.8 Politica guvernului islandez presupune implicarea pe deplin a societății civile în procesul de aderare. Atunci când Comisia pentru afaceri externe din cadrul Parlamentului islandez și-a elaborat avizul privind aderarea la UE, organizațiile societății civile, instituțiile și cetățenii au fost invitați să își prezinte observațiile, care au fost luate în considerare. În concluziile comisiei se menționează că va fi creat un larg forum de consultări, în cadrul căruia se va discuta despre UE, stadiul negocierilor de aderare și pozițiile de negociere ale Islandei în anumite domenii.

2.9 În ciuda tuturor acestor semnale pozitive cu privire la implicarea societății civile în procesul de aderare, credibilitatea Islandei a avut de suferit în unele state membre UE din cauza crizei bancare și a diferendului privind „Icesave”. Atitudinea islandezilor față de UE oscilează. Potrivit unui sondaj de opinie realizat de Gallup în iulie 2010, 60 % dintre aceștia susțin retagarea cererii de aderare, însă, la sfârșitul lunii septembrie, un alt sondaj de opinie lansat de ziarul „Fréttablaðið” arăta că 64 % dintre respondenți doresc încheierea negocierilor, astfel încât această chestiune să poată fi supusă la vot în cadrul unui referendum. Deși este prea devreme pentru a ne pronunța cu privire la schimbarea percepției pe care cetățenii islandezi o au asupra UE, cu siguranță există o cerere uriașă de informații mai concrete cu privire la UE și la calitatea de stat membru. Se pare că există o dorință crescândă de a afla mai multe despre UE și despre procesul de aderare, astfel încât deciziile viitoare să se bazeze pe cunoștințe temeinice, și nu pe mituri și temeri.

3. Relațiile cu UE

3.1 Islanda are relații strânse cu Uniunea Europeană în cadrul Acordului privind SEE, care a intrat în vigoare în 1994. Acordul privind SEE prevede participarea statelor membre AELS la piața internă a UE. După ce Islanda și-a depus cererea de aderare, UE și-a înființat o reprezentanță în Islanda; anterior, Islanda era deservită de reprezentanța de la Oslo.

3.2 Acordul privind SEE a impus un grad ridicat de integrare a *acquis-ului* Uniunii în sistemul legislativ național al Islandei. Islanda a adoptat majoritatea dispozițiilor referitoare la cele patru libertăți. Puține sunt sectoarele politicii interne care nu sunt influențate de Acordul privind SEE, ceea ce ar putea constitui, în opinia unora, o formă de cvasi-aderare la UE. Procentajul din legislația privind piața internă care a fost transpusă în legislația națională a Islandei până în iulie 2009 este egal cu media înregistrată la nivelul statelor membre UE.

3.3 Cu toate că libertatea, securitatea și justiția nu sunt incluse în Acordul privind SEE, Islanda s-a implicat și în acest domeniu politic, în cadrul Acordului de asociere Schengen. Când statele membre din nordul Europei au depus cereri de aderare la spațiul Schengen, au făcut acest lucru cu condiția găsirii unei soluții de menținere a Uniunii pașapoartelor nordice, care cuprinde Islanda și Norvegia. Prin urmare, aceste două țări aplică *acquis-ul Schengen* din martie 2001.

3.4 În ceea ce privește participarea la procesul decizional al UE, Acordul privind SEE asigură îndeosebi accesul la Comisie. În conformitate cu articolele 99 și 100 din Acordul privind SEE, statele membre SEE și AELS pot participa la grupurile de experți ale Comisiei și la grupurile de lucru ale comitetelor din cadrul procedurii comitologiei. Cu toate acestea, statele membre SEE și AELS nu au acces în mod oficial la Consiliu sau la Parlamentul European.

3.5 Împreună cu CESE, partenerii sociali din Islanda participă la Comitetul consultativ mixt al SEE. La nivel politic, Islanda este membră a Comisiei parlamentare mixte a Spațiului Economic European. Islanda participă, împreună cu Norvegia, și la reuniunile neoficiale dintre țările baltice și țările nordice, care precedă Consiliul European, în cadrul cărora are ocazia de a încerca să își transmită punctele de vedere.

3.6 Pe lângă faptul că nu se bucură de o participare deplină la procesul decizional al UE, principala diferență dintre statutul Islandei în cadrul Acordului privind SEE și statutul de stat membru constă în faptul că Acordul privind SEE nu stabilește instituții supranaționale, care să aibă competența de a adopta legi care ar fi aplicabile în mod direct în statele membre. Acordul privind SEE nu prevede nici atribuirea de competențe judiciare. În același timp, aderarea la UE ar oferi Islandei reprezentare în cadrul instituțiilor și organismelor cu putere de decizie ale UE.

3.7 În ciuda faptului că întreține relații strânse cu UE, Islanda a ales, până de curând, să rămână în afara Uniunii. În general, această poziție a fost pusă pe seama unei largi serii de factori, mai ales a dorinței de a păstra un control la nivel național asupra resurselor piscicole. La rândul ei, politica agricolă comună nu se bucură de popularitate în rândul agricultorilor islandezi, care se tem de concurență din partea produselor mai ieftine de pe continent. Discursul naționalist are o mare influență în cadrul unor anumite segmente ale populației, iar factorii de decizie nu au fost, de regulă, dispuși să promoveze nicio măsură ce ar putea fi considerată ca fiind compromițătoare pentru suveranitatea țării. Izolarea din punct de vedere geografic a Islandei, relația sa specială în domeniul securității cu Statele Unite în anii războiului rece,

administrația sa redusă ca dimensiuni și favorizarea zonelor rurale în cadrul sistemului electoral sunt citate și ele, uneori, drept cauze potențiale ale politicii Islandei față de UE. În cele din urmă, până la criza financiară, s-a considerat în linii mari că Acordul privind SEE slujea suficient interesele Islandei.

3.8 În pofida factorilor sus-menționați, de-a lungul timpului, mare parte a populației a fost în favoarea unor legături mai strânse cu UE. Prăbușirea sistemului financiar islandez în octombrie 2008 a dus la o nouă schimbare de opinie, în favoarea aderării la UE și a adoptării monedei euro. În iulie 2009, Parlamentul islandez a votat în favoarea depunerii cererii de aderare la UE. Cu toate acestea, opinia publică și partidele politice din Islanda au păreri împărțite cu privire la această chestiune.

3.9 Aderarea Islandei ar fi benefică atât pentru UE, cât și pentru Islanda. Pentru UE, aceasta ar contribui la împlinirea din punct de vedere geografic, oferindu-i acesteia acces la zona arctică și posibilitatea de a participa la Consiliul Arctic. Pentru Islanda, aderarea la UE i-ar consolida poziția în cadrul căutării unor forme superioare de guvernare multilaterală în zona arctică. De asemenea, calitatea de membru al UE ar reprezenta un pas important pe calea restabilirii credibilității pe plan internațional a Islandei și ar avea un efect stabilizator asupra monedei și a întregii economii a Islandei. În calitate de stat membru, Islanda ar putea să aibă o contribuție importantă la politica privind Dimensiunea Nordică, la dezvoltarea și exploatarea resurselor de energie regenerabile și la o economie mai ecologică în UE.

3.10 Există încă diferite provocări, întrucât multe sectoare importante nu se înscriu în domeniul de aplicare al Acordului privind SEE sau al Acordului de cooperare Schengen. Unele dintre acestea vor prezenta, cel mai probabil, anumite dificultăți în cursul negocierilor. Pescuitul și agricultura sunt susceptibile de a reprezenta aspecte deosebit de spinoase, iar organizațiile societății civile în aceste domenii vor juca un rol-cheie în procesul de aderare. Procesul de aderare ar trebui să fie un proces consensual, voluntar și biunivoc, în cadrul căruia niciuna dintre părți să nu se simtă obligată de cealaltă să își asume angajamente pentru care nu este pregătită.

4. Situația socioeconomică

4.1 În mod tradițional, economia Islandei se axează în principal pe pescuit, iar pescuitul încă reprezintă aproape jumătate din exporturile de mărfuri ale Islandei. Mai de curând, producția de aluminiu și turismul au devenit și ele ramuri importante ale industriei. În anii '90, Islanda a inițiat un proces de dereglementare economică, de liberalizare și diversificare, creând un amplu sector financiar. În urma crizei financiare globale, sectorul bancar din Islanda s-a prăbușit, din cauza supraexpunerii, a lipsei unei supravegheri suficiente a sectorului financiar și a supradimensionării băncilor în raport cu economia națională. Totalul pasivelor băncilor islandeze era de peste zece ori mai mare decât PIB-ul Islandei ⁽¹⁾. Acest fapt a dus la o recesiune economică profundă, cu consecințe atât în plan social, cât și în plan economic.

(1) Ministerul Afacerilor Externe al Islandei, Notă de informare, Programul de redresare economică a Islandei, iunie 2010, http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet-Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf

4.2 Coroana islandeză s-a depreciat considerabil, provocând un nivel ridicat al inflației, șomajul a crescut, prețurile activelor au scăzut, numeroase societăți s-au confruntat cu falimentul, iar consumul individual s-a redus. Impozitele (pe capital, pe venit, accizele și cota TVA) au crescut, de asemenea, a fost introdus un nou sistem de impozitare pe trei niveluri a veniturilor persoanelor, iar diferite prestații sociale, cum ar fi concediile de maternitate, concediile parentale și alocațiile de întreținere a copilului au fost reduse. Au fost reduse și cheltuielile publice cu educația și cu asistența medicală. Multe familii din Islanda au avut de suferit, deoarece și-au pierdut o mare parte a economiilor și/sau a veniturilor. Cu toate acestea, se află în curs de desfășurare un amplu proces de reeșalonare a datoriilor, atât ale persoanelor, cât și ale întreprinderilor, în vederea diminuării consecințelor grave ale crizei. Pentru persoanele fizice, există un cadru de reeșalonare a datoriilor, care nu este stabilit în instanță, destinat familiilor care se confruntă cu mari dificultăți ⁽²⁾.

4.3 În urma crizei, nivelul datoriei publice s-a multiplicat. O mare parte din datorie este legată de obligațiunile „Icesave”. În conformitate cu Directiva privind sistemele de garantare a depozitelor (94/19/CE), Islandei îi revine sarcina de a rambursa deponenților până la 20 000 de euro pentru fiecare cont. Islanda a fost de acord să își onoreze aceste obligații. Cu toate acestea, diferendul legat de „Icesave”, care rămâne de soluționat, se referă la condițiile în care Islanda ar trebui să ramburseze anumite sume guvernelor Marii Britanii și Țărilor de Jos, care au rambursat aceste sume deponenților lor.

4.4 Într-un efort de a contracara criza, Islanda a adoptat o serie de măsuri. Au fost naționalizate, restructurate și recapitalizate principalele trei bănci. Au fost aplicate unele măsuri de protejare a balanței de plăți, cu limitarea fluxurilor internaționale de capital, pentru a se preveni ieșirile de valută și continuarea devalorizării coroanei islandeze. Banca Centrală a inițiat eliminarea treptată a acestor controale în octombrie 2009. A fost creat un nou Minister al Economiei, a fost schimbată conducerea Băncii Centrale și a fost consolidat rolul Autorității de Supraveghere Financiară. De asemenea, guvernul a inițiat o anchetă amănunțită a evenimentelor care au condus la criză, cu numirea unei comisii speciale de anchetă și a unui procuror extraordinar.

4.5 În continuare, guvernul a solicitat asistență din partea comunității internaționale, inclusiv din partea FMI. Acordul stand-by al FMI cu Islanda este în valoare de 2,1 miliarde USD, la care se adaugă alți 2,75 miliarde USD provenind de la celelalte țări nordice, de la Polonia și de la Insulele Feroe. Programul economic susținut de FMI prevede măsuri menite să stabilizeze rata de schimb și să restabilească încrederea în politica monetară, să revizuiască politica fiscală și să mențină datoria publică la un nivel controlabil, să restructureze sectorul financiar și cadrul de reglementare a acestuia și să faciliteze reeșalonarea datoriilor familiilor și întreprinderilor. La sfârșitul lunii septembrie 2010, FMI a aprobat a treia revizuire a Programului de redresare economică a Islandei.

4.6 Stabilizarea macroeconomică a Islandei nu s-a încheiat încă, iar consolidarea fiscală rămâne o provocare importantă. Pentru a întări cadrul fiscal, va fi adoptat un plan de consolidare fiscală pe 4 ani. Există deja semne de îmbunătățire a situației. FMI estimează că economia ar trebui să ajungă la creștere economică pozitivă până în cea de-a doua jumătate a anului 2010, fiind susținută de

bazele economice solide ale Islandei ⁽²⁾. Inflația este în scădere, iar rata de schimb a fost stabilizată. Noile bănci comerciale au fost recapitalizate și s-au finalizat unele reforme ample ale reglementărilor pieței financiare. Ratele șomajului nu au atins nivelurile preconizate, de peste 10 %.

4.7 Partenerii sociali joacă un rol important în cadrul planului de redresare economică a Islandei. Guvernul și partenerii sociali au semnat un „pact de stabilitate” în iunie 2009, pact care se reflectă în bugetul pe 2010. Obiectivul acestui pact constă în asigurarea consensului social pentru măsurile de ajustare necesare; totuși, deoarece implica îndeosebi partenerii sociali, anumite organizații ale societății civile s-au simțit excluse din acest proces. În luna martie 2010, Confederația angajatorilor din Islanda s-a retras din acest pact, invocând încălcări ale acestuia și incapacitatea guvernului de a-și respecta promisiunile.

4.8 Pe termen mediu spre lung, Islanda are o piață a muncii relativ flexibilă, cu un coeficient de participare mare, cu o populație activă destul de tânără și bine instruită și dispune de o bază solidă de resurse naturale, inclusiv de zone de pescuit bogate în pește și de vaste resurse de energie regenerabile. Prin urmare, cu timpul, Islanda va depăși, probabil, în întregime neajunsurile de ordin economic cu care se confruntă în prezent. În plus, Comisia Europeană consideră că, dacă Islanda își aliniază legislația în domeniul politicii economice și monetare la *acquis*, participarea ei la Uniunea Economică și Monetară nu ar trebui să ridice probleme majore.

5. Societatea civilă din Islanda

5.1 Islanda are o tradiție îndelungată în ceea ce privește implicarea activă a societății civile. Datorită mai ales dimensiunilor reduse ale societății din Islanda, grupurile de interese au legături foarte strânse și deseori personale cu guvernul, participând activ la procesul politic. Într-adevăr, anumite grupuri de interese, cum ar fi asociațiile și sindicatele agricultorilor și ale pescarilor au, în mod tradițional, legături foarte strânse cu anumite partide politice.

5.2 Pentru a contracara limitările impuse de o administrație de dimensiuni reduse, guvernul islandez conlucrează strâns cu grupurile de interese din Islanda care sunt active la nivelul UE și se bazează deseori pe acestea pentru a colecta informații și a sensibiliza Bruxelles-ul cu privire la preocupările Islandei. Cu toate acestea, grupurile de interese joacă un rol mai important în ceea ce privește colectarea de informații și elaborarea unor strategii decât în ceea ce privește influențarea politicii UE, cu excepția domeniului politicii sociale, în care partenerii sociali sunt deosebit de activi și au acces direct la procesul de elaborare a politicilor.

5.3 În conformitate cu articolul 74 din Constituție, la fel ca în celelalte state nordice, asociațiile de orice tip pot fi înființate fără aprobare prealabilă și nu pot fi dizolvate prin decizii administrative. Asociațiile trebuie să fie înregistrate în Registrul național, în vederea obținerii unui număr național de înregistrare în scopuri fiscale și trebuie să aibă o adresă oficială. Activitățile sindicatelor sunt reglementate de legea privind sindicatele și conflictele de muncă.

⁽²⁾ http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet--Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf

5.4 Multe organizații din Islanda întrețin relații trainice și de durată cu omoloagele lor din țările nordice. Aceste relații ar putea ajuta organizațiile din Islanda să facă schimb de bune practici și să învețe din experiența organizațiilor partenere, în cursul aderării țării lor la UE.

5.5 Cu toate acestea, audierea publică la care au participat organizațiile societății civile din Islanda a demonstrat că, în raport cu organizațiile partenerilor sociali, celelalte organizații ale societății civile se concentrează mai cu seamă asupra lor înseși. Prin intermediul unei cooperări mai strânse, ar trebui ca aceste organizații să poată fi convinse să își lărgescă perspectiva asupra rolului pe care îl joacă în Islanda, în special în legătură cu rolul pe care îl dețin în cadrul procesului de aderare la UE, iar organizațiile din UE ar trebui să poată învăța din experiența omoloagelor lor din Islanda.

5.6 Islanda a aplicat modelul economic și social nordic, care se caracterizează prin existența unui stat social, cu niveluri ridicate ale prestațiilor sociale. Partenerii sociali aflați de o parte și de cealaltă a pieței muncii se implică în mod activ în dialogul social, cu scopul de a face schimb de informații și de a soluționa diferite chestiuni importante, de natură socială și economică. În general, reglementările sociale sunt definite mai degrabă în cadrul unor acorduri colective decât prin legi.

5.7 Evoluțiile din Islanda reflectă în mare parte evoluțiile din țările nordice vecine, cu creșteri ale cheltuielilor publice. Urbanizarea și schimbările structurale ale societății au dus la apariția unor diferite grupuri de interese, în special a sindicatelor, a cooperativelor și a asociațiilor agricultorilor. În primii ani, grupurile de interese erau puține, dar puternice și aveau legături strânse cu anumite partide politice, care le serveau interesele.

5.8 În cea de-a doua jumătate a secolului XX, pe măsură ce societatea s-a diversificat, numărul grupurilor de interese a crescut. În contextul unei diversități în creștere, legăturile dintre partidele politice și grupurile de interese influente au slăbit. Totuși, într-o societate mică, așa cum este cea din Islanda, canalele dintre societate și guvern sunt, în mod inevitabil, scurte.

5.9 Deși modelul islandez este, sub multe aspecte, asemănător cu modelul celorlalte țări nordice, acesta diferă de principalul model nordic din mai multe puncte de vedere. Evoluțiile din Islanda au fost mai lente, iar cheltuielile cu protecția socială sunt, în mod tradițional, mai mici în Islanda decât în celelalte țări nordice. Politicile de liberalizare și de privatizare au predominat în cursul anilor '90, iar în urma crahului financiar, s-au operat tăieri substanțiale în sistemul de asigurări sociale. Cu toate acestea, în țările nordice, modelul de protecție socială este adoptat, de regulă, de partidele aflate la stânga și la dreapta eșichierului politic; acest lucru este valabil și în Islanda, în ciuda faptului că pe scena politică predomină coalițiile de centru-dreapta. Partenerii sociali au jucat un rol-cheie în procesul politic.

5.10 Rezultatele audierii publice au indicat că societatea civilă din Islanda are păreri împărțite în privința aderării la UE. Mai ales asociațiile pescarilor și agricultorilor se opun aderării la UE, în timp ce organizații cum ar fi Confederația muncii și Federația industriilor sunt în favoarea acesteia. De asemenea, multe organizații din Islanda au adoptat o poziție neutră față de această chestiune. În timp ce democrația este extrem de solidă în Islanda,

organizațiile societății civile în sens larg sunt relativ slab reprezentate, ceea ce face ca vocea societății civile să fie mai puțin echilibrată.

6. Principalele organizații și poziția acestora în cadrul dezbaterii privind UE

6.1 Partenerii sociali

6.1.1 Confederația muncii din Islanda (ASI) este principala organizație sindicală din Islanda și este reprezentanta lucrătorilor, în general, a personalului administrativ și a lucrătorilor din domeniul distribuției cu amănuntul, a marinarilor, a lucrătorilor din construcții și din industrie, a lucrătorilor din sectorul energiei electrice și a multor alte profesii din sectorul privat și dintr-o parte a sectorului public, cu toate că majoritatea angajaților din sectorul public sunt reprezentați de Federația angajaților statului și ai primăriilor (BSRB). Ambele organizații fac parte din Confederația Europeană a Sindicatelor (CES). O a treia organizație importantă, Asociația absolvenților de universitate (BHM), reunește angajați care dețin diplome universitare, atât din sectorul public, cât și din sectorul privat.

6.1.2 Confederația angajatorilor din Islanda (SA) este organizația patronatelor omoloagă ASI și membră a BUSINESSEUROPE. SA are opt asociații membre, din diferite domenii, cum ar fi energia, turismul, sectorul financiar și pescuitul. Aceste două organizații joacă un rol crucial în coordonarea politicilor din domeniile ocupării forței de muncă, afacerilor sociale, protecției mediului și pieței forței de muncă. O altă organizație activă la nivelul UE și care face parte, de asemenea, din BUSINESSEUROPE este Federația industriilor din Islanda (SI), care este membră a SA.

6.1.3 Confederația angajatorilor și Confederația muncii au reprezentanți într-o serie de comitete și în consiliile de administrație ale organismelor publice, în cadrul cărora apără interesele propriilor membri, în cursul pregătirii și al punerii în aplicare a legislației, cum ar fi, de exemplu, Agenția pentru securitate și sănătate la locul de muncă din Islanda, Consiliul pentru un statut egal și Consiliul pentru știință și tehnică. Aceste organizații sunt, de asemenea, în strânsă legătură cu guvernul în pregătirea și reînnoirea convențiilor privind salariile. Partenerii sociali conlucrează strâns în ceea ce privește interesele comune în domeniile egalității la locul de muncă, protecției muncii și difuzării informațiilor.

6.1.4 Partenerii sociali din Islanda sunt deja integrați destul de bine în procesul politic din UE. Ei urmăresc îndeaproape procesul legislativ european, întrucât politicile UE adoptate în cadrul Acordului privind SEE îi afectează.

6.1.5 Reprezentanții organizațiilor lucrătorilor și ale angajatorilor din statele membre AELS au legături cu CESE prin intermediul Comitetului consultativ al SEE, care face parte din cadrul instituțional al SEE. Acest forum are funcția de a asigura legătura între partenerii sociali din statele membre AELS și organizațiile societății civile din UE. Spre deosebire de CESE, numai organizațiile sindicale și cele patronale sunt membre ale Comitetului consultativ al AELS. Acest lucru constituie o limitare, întrucât dialogul social nu este înglobat în ansamblu.

6.1.6 Partenerii sociali din Islanda au avut, în general, o atitudine pozitivă față de integrarea europeană, cu toate că părerile sunt împărțite. Inițial, ASI a fost sceptică față de aderarea Islandei la SEE, însă și-a revizuit politica în anul 2000, deoarece a constatat că SEE a adus numeroase avantaje pentru lucrătorii islandezi. În prezent, ASI este în favoarea negocierilor de aderare și a adopțării monedei euro, întrucât consideră că interesele forței de muncă din Islanda și stabilitatea economiei vor fi garantate cel mai bine prin intermediul unei integrări depline în UE. ASI remarcă totuși că, în cadrul negocierilor de aderare, accentul ar trebui pus pe păstrarea controlului deplin asupra zonei economice exclusive a Islandei în ceea ce privește pescuitul, iar sprijinul pentru agricultura Islandei ar trebui garantat. BSRB, care reprezintă angajații din sectorul public, nu și-a format un punct de vedere oficial asupra aderării, cu toate că este favorabilă dezbaterilor deschise privind negocierile.

6.1.7 Cât privește angajatorii, SA urmărește îndeaproape negocierile de aderare, însă a adoptat o poziție neutră cu privire la aderarea la UE, întrucât asociațiile sale membre au păreri împărțite cu privire la această chestiune. SI, de pildă, este în favoarea aderării, argumentând că economia Islandei este instabilă din cauza fluctuațiilor valorii monedei și că integrarea în UE și adoptarea monedei euro ar îmbunătăți competitivitatea și ar duce la condiții de lucru mai bune pentru industriile din Islanda.

6.2 Sectorul pescuitului

6.2.1 Pe de altă parte, Federația proprietarilor de nave de pescuit (LIU) și Federația unităților de prelucrare a peștelui se opun cu fermitate aderării la UE. Cei implicați în industria pescuitului sunt reticenți în ceea ce privește aderarea la politica comună în domeniul pescuitului (PCP), întrucât aceasta ar permite investițiile străine în acest sector; astfel, captura totală admisibilă în zona economică exclusivă de 200 de mile a Islandei ar fi stabilită la Bruxelles. Deși, în calitate de stat membru, Islanda ar participa pe deplin la procesul decizional, reprezentanții organizațiilor societății civile consideră că, din cauza mărimii sale, Islanda nu ar fi capabilă să influențeze suficient deciziile de la nivelul UE. De asemenea, Islanda ar renunța la dreptul de a încheia propriile acorduri cu țări terțe privind pescuitul din populațiile transzonale de pești, care însumează 30 % din capturile realizate de Islanda. LIU susține că pescuitul excesiv și capturile aruncate înapoi în mare reprezintă probleme majore în UE, în timp ce, în Islanda, sectorul pescuitului este profitabil. În plus, nu există nicio garanție că principiul stabilității relative va fi menținut în UE.

6.2.2 Cu toate acestea, în luna august 2010, președintele LIU a afirmat pe postul de radio islandez RÚV că Islanda trebuie să își continue negocierile de aderare și că, în cadrul acestor negocieri, trebuie căutat „cel mai bun acord posibil” și că nu are sens să se retragă cererea de aderare în acest stadiu.

6.2.3 În cele din urmă, reluarea de către Islanda, în 2006, a vânătorii de balene în scop comercial va reprezenta, probabil, o chestiune spinoasă, întrucât contravine politicii UE și, în cazul în care nu se găsește o soluție, ar putea deveni un obstacol major în calea aderării Islandei.

6.2.4 În momentul de față, PCP este în curs de revizuire. Modificările previzibile care îi vor fi aduse o vor apropia, cel mai probabil, de modelul islandez. Cu toate acestea, negocierile de aderare a Islandei s-ar întemeia pe *acquis* în forma lui actuală; prin urmare, există diferite puncte care ar putea genera conflicte. Pescuitul va

constitui, cel mai probabil, cea mai importantă chestiune în cadrul negocierilor de aderare a Islandei. Lobby-ul din domeniul pescuitului are o mare influență asupra procesului politic și este probabil că va juca un rol esențial în dezbaterile cu privire la aderarea la UE, deoarece venitul pe cap de locuitor din pescuit este mai mare în Islanda decât în orice stat membru.

6.3 Sectorul agricol

6.3.1 Asociația agricultorilor este o altă organizație care are o lungă tradiție a implicării politice. În mod tradițional, agricultorii au reprezentat o forță considerabilă în Islanda, având legături strânse cu guvernul; cu toate acestea, influența lor a slăbit de-a lungul anilor, pe măsură ce proporțiile acestui sector s-au redus. Asemenea LIU, Asociația agricultorilor urmărește îndeaproape procesul legislativ din UE. Asociația agricultorilor este organizație parteneră a COPA/COCEGA și, de aceea, implicarea sa este limitată într-o anumită măsură. Această organizație tutelară europeană se concentrează mai ales pe chestiuni legate de UE.

6.3.2 Asociația agricultorilor se opune ferm aderării la UE, susținând că aceasta ar duce la o pierdere masivă de locuri de muncă în agricultură și ar avea un impact negativ considerabil asupra siguranței și securității alimentare a țării. Principalul raționament din spatele acestui argument este că Islanda ar trebui să permită importurile de produse agricole din UE, iar agricultorilor islandezi le va fi greu să concureze cu acestea. Totuși, legislația UE în domeniul alimentar care garantează siguranța alimentară⁽³⁾ face deja parte din Acordul privind SEE și va intra în vigoare la sfârșitul anului 2011. În cursul punerii în aplicare la nivel național a pachetului legislativ din domeniul alimentar, Asociația agricultorilor a luptat cu succes pentru a menține în cadrul legislației islandeze interdicția importului de carne proaspătă, deși o asemenea interdicție nu este în conformitate cu obiectivele legislației UE. În temeiul articolului 19 din Acordul privind SEE, Islanda a aprobat, de asemenea, contingentele și concesiile tarifare pentru anumite produse, lucru care reprezintă o preocupare pentru Asociația agricultorilor.

6.3.3 Agricultură va fi un domeniu-cheie în cadrul negocierilor de aderare iar unul dintre obiectivele Islandei va fi acela de a obține un sprijin explicit pentru producția de lactate, creșterea ovinelor și alte tipuri de agricultură tradițională. Un sistem național de ajutor pe termen lung asemănător celui destinat regiunilor UE care se situează la nord de paralela 62 ar putea contribui la sprijinirea activității agricole în aceste zone cu densitate mică a populației și cu condiții climatice aspre.

6.4 Sectorul protecției mediului

6.4.1 În Islanda, există o serie de grupuri ecologiste active. De obicei, grupurile ecologiste din UE urmează îndeaproape politica de mediu a Uniunii, sunt active la nivel european și sunt membre ale unor organizații tutelare. Toate acestea nu par să fi avut aceeași importanță, în cursul anilor, pentru grupurile ecologiste din Islanda, deși câteva dintre ele sunt afiliate la nivel internațional.

⁽³⁾ Regulamentul (CE) nr. 178/2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare și actele conexe.

6.4.2 Există două posibile explicații ale acestui fapt. În primul rând, politicile care se opun vânătorii de balene sunt populare în rândul grupurilor de interese europene, ceea ce ar putea să însemne că grupurile ecologiste din Islanda nu au afinități cu omoloagele lor din Europa. În al doilea rând, grupurile ecologiste islandeze, cum ar fi Landvernd, se concentrează mai cu seamă asupra problemei eroziunii solului și a conservării habitatelor naturale din Islanda, opunându-se deseori construcției unor baraje hidroelectrice menite să contribuie la sporirea producției de aluminiu. Cu toate că cea mai mare parte a politicii de mediu a UE este integrată în Acordul privind SEE, acesta nu include legislația privind conservarea habitatelor naturale. În cele din urmă, grupurile ecologiste din Islanda suferă de pe urma lipsei de finanțare și de resurse. Probabil că, din aceste motive, grupurile ecologiste din Islanda au fost mai puțin active la nivel european decât omoloagele lor europene și, până în prezent, nu au fost, în general, foarte active în cadrul dezbaterii privind aderarea la UE. De pildă, gruparea Landvernd nu a adoptat o poziție oficială cu privire la aderarea la UE, cu toate că este de părere, în linii mari, că impactul legislației de mediu a UE a fost pozitiv. Gruparea Landvernd este interesată, de asemenea, de clarificarea rolului pe care îl poate juca în cadrul negocierilor de aderare, inclusiv în participarea în continuare la programele UE, cum ar fi cadrul referitor la protecția naturii.

6.5 Protecția consumatorilor

6.5.1 Asociația consumatorilor din Islanda (NS) este o organizație independentă, neguvernamentală și fără scop lucrativ, care a

fost înființată în 1953, este activă la nivel european și face parte din organizații tutelare. NS conlucrează deja îndeaproape cu CEC-Islanda, care face parte din rețeaua de centre europene ale consumatorilor. NS nu a adoptat o poziție fermă în favoarea sau contra aderării Islandei la UE. Cu toate acestea, NS a fost mult timp de părere că Islanda ar trebui să examineze toate argumentele pro și contra aderării la UE, iar adunarea generală a NS, care s-a desfășurat în 2008, a ajuns la concluzia că Islanda ar trebui să candideze la aderarea la UE, pentru a se descoperi adevăratele probleme și pentru ca discuția privind UE să poată avansa fără idei preconcepute și să se poată întemeia pe fapte. Tot în 2008, NS a publicat un raport pe tema avantajelor și dezavantajelor pe care le-ar avea pentru consumatori aderarea Islandei la UE. În concluzie, fără a adopta o poziție fermă în favoarea sau împotriva UE, NS a încurajat întotdeauna depunerea cererii de aderare la UE ca atare și a încercat să își joace rolul în deschiderea discuțiilor cu privire la UE.

6.6 Alte organizații

6.6.1 Organizația persoanelor cu handicap, Camera de Comerț, care face parte din EUROCHAMBERS, Federația comerțului și a serviciilor, membră a EUROCOMMERCE, Federația islandeză a comerțului, precum și alte ONG-uri se numără printre organizațiile importante. În prezent, aceste organizații nu au elaborat puncte de vedere oficiale cu privire la aderarea la UE, cu toate că este probabil să se mobilizeze în favoarea sau împotriva anumitor politici europene. Există și grupuri care militează pro-UE sau anti-UE, cum ar fi Evrópusamtökin și Heimssýn.

Bruxelles, 9 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului privind ajutorul de stat pentru facilitarea închiderii minelor de cărbune necompetitive

(aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 54/03)

Raportor general: **dl PEZZINI**

La 21 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului privind ajutorul de stat pentru facilitarea închiderii minelor de cărbune necompetitive.

La 20 octombrie 2010, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Comisia consultativă pentru mutații industriale cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl PEZZINI raportor general în cadrul celei de-a 467-a sesiuni plenare din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie) și a adoptat prezentul aviz cu 158 voturi pentru, 8 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE consideră că este necesar un pachet de măsuri care să dea un impuls puternic modelului energetic durabil, să ofere sectorului un cadru de referință cert și stabil, inclusiv o planificare energetică în funcție de cerințele de siguranță a aprovizionării și să ia în considerare **aspectele sociale, teritoriale și ambientale și foaia de parcurs pentru perioada 2020-2050**.

1.2 Comitetul recomandă prelungirea Regulamentului privind industria cărbunelui în prezent în vigoare [Regulamentul (CE) nr. 1407/2002 din 23 iulie 2002 privind ajutorul de stat pentru industria cărbunelui], pentru o perioadă egală cu cea a legislației care urmează să expire, fără a împovăra bugetul UE și fără a pune condiții categorice de închidere a minelor, dar cu posibilitatea acordării unor ajutoare pentru investiții și pentru tehnologii inovatoare și ecologice de exploatare a cărbunelui (*clean coal* – CC), precum și pentru formarea de personal cu înaltă calificare în domeniul materiilor prime strategice. CESE solicită hotărât modificarea propunerii, astfel încât „să faciliteze restructurările competitive ale minelor de cărbune”, și consolidarea unei rezerve strategice comunitare.

1.3 CESE solicită o evaluare la jumătatea perioadei a condițiilor de competitivitate ale „cărbunelui curat”, comparativ cu nivelurile de competitivitate ale altor resurse energetice autohtone ale UE în perspectiva anului 2020, cu ajutoarele acordate altor surse energetice autohtone, cu promovarea utilizării cărbunelui pe piețele mondiale, cu volatilitatea prețurilor combustibililor fosili la nivel mondial, cu valoarea adăugată europeană a resurselor autohtone, precum și cu costurile de reconversie a centralelor electrice și de reabilitare a exploatărilor miniere dezafectate.

1.4 În opinia Comitetului, această evaluare trebuie realizată până în 2014, în strânsă corelație cu punerea în aplicare a dispozițiilor Tratatului de la Lisabona privind noua politică energetică a UE (cf. articolul 194) și în concordanță cu strategia Uniunii privind securitatea energetică și accesul la resurse, precum și cu alte politici ale UE, în special politicile industrială, comercială și de cercetare și inovare.

1.5 Comitetul solicită prezentarea în 2015 a unui Raport de evaluare la jumătatea perioadei, adresat PE, Consiliului și Comitetului, și referitor la competitivitatea industriei europene a cărbunelui, fără a ține seama de situația actuală excepțională de criză, însă ținând cont de parametrii menționați mai sus, definitorii pentru caracteristicile acestei industrii (cu scoaterea în evidență a progreselor înregistrate sub aspect strategic, economic, tehnologic, social și ambiental, precum și în ceea ce privește scăderea gradului de dependență energetică).

1.6 CESE amintește faptul că UE deține o poziție fruntașă în cercetarea și dezvoltarea tehnologiilor energetice ecologice, în special în materie de tehnici de CSC (captare și stocare a CO₂), precum tehnologii ecologice de exploatare a cărbunelui, poligenerare pe bază de cărbune și producția de energie electrică în cadrul soluțiilor integrate fără emisii ⁽¹⁾, care fac parte integrantă din cel de-al VII-lea Program-cadru al Uniunii Europene pentru activități de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative (2007-2013).

⁽¹⁾ Cf. ZEP – *European Technology Platform for Zero Emission Fossil Fuel Power Plant – Implementation Plan 2010 – 2012* (Platforma tehnologică europeană privind centralele electrice bazate pe combustibili fosili cu emisii zero – Plan de punere în aplicare 2010-2012) www.zeroemissionsplatform.eu/ccs-technology/capture.html; Conferința privind Planul SET (Planul strategic al UE pentru tehnologiile energetice), organizată de Președinția belgiană (15-16 noiembrie 2010), Platforma tehnologică europeană privind centralele electrice bazate pe combustibili fosili cu emisii zero – ETP-ZEP), <http://setis.ec.europa.eu/technologies/Zero-emission-fossil>

1.7 CESE subliniază că nu există probleme de denaturare a concurenței pe piața internă europeană întrucât, după cum a evidențiat chiar Comisia, nu are loc un comerț semnificativ cu cărbune între statele membre, și din cauză că instalațiile tehnologice ale centralelor electrice sunt proiectate pentru tipuri proprii de cărbune de referință.

1.8 CESE subliniază că Regulamentul privind ajutorul de stat pentru industria cărbunelui [Regulamentul (CE) nr. 1407/2002] este mai actual decât oricând, mai ales în ceea ce privește:

- „dezechilibrul concurențial între cărbunele comunitar și cărbunele importat a forțat industria cărbunelui să ia măsuri de restructurare substanțiale, implicând reduceri majore ale activității în ultimele decenii;
- Comunitatea a devenit din ce în ce mai dependentă de aprovizionarea externă cu surse de energie primară;
- situația politică mondială dă o dimensiune în întregime nouă evaluării riscurilor geopolitice și de securitate în sectorul energiei și dă un sens mai larg conceptului de securitate a aprovizionării.”

1.9 Din aceste motive și ținând seama de faptul că resursele energetice sunt un factor strategic, CESE recomandă o tranziție eficientă către noul model energetic durabil european, cu un mix diversificat, care să ia în considerare toate sursele de energie cu tehnologii destinate reducerii emisiilor poluante și cu termene de realizare credibile, introducând și menținând elemente care să diminueze dependența sa de resursele externe.

1.10 Comitetul subliniază importanța – în materie de eficiență energetică, de luptă împotriva schimbărilor climatice, de scădere a emisiilor de CO₂ și a altor substanțe poluante – a obținerii unui consens democratic și participativ și solicită cu hotărâre consolidarea și mai buna structurare a dialogului social **sectorial** din industria cărbunelui, la diferite niveluri, în contextul politicii de coeziune economică și socială a Uniunii, pentru regiunile producătoare de cărbune în care închiderea activității ar echivala, în perioada actuală de criză globală, cu pierderea a peste 300 000 de locuri de muncă situate în teritorii foarte specifice.

2. Introducere

2.1 În prezent, Uniunea Europeană are o producție de cărbune ⁽²⁾ de circa 288 de milioane de tone echivalent cărbune (Mtec), dintre care 122 Mtec sunt reprezentate de antracit. Cărbunele se folosește cu precădere la producerea electricității, la generarea de căldură, la producerea oțelului și în alte procese industriale. Cele mai mari țări producătoare de cărbune sunt Germania și Polonia.

(2) În acest aviz se vorbește despre „cărbune fosil sau cărbune”, astfel cum este definit la articolul 2 din Regulamentul (CE) nr. 1407/2002: antracit, lignit, cărbune fosil.

2.2 Șase dintre cele zece state membre producătoare de cărbune fosil acordă ajutoare de stat sectorului, sub diverse forme: în primul rând, Germania și Spania și, în mai mică măsură, Ungaria, Polonia, România, Slovacia și Slovenia (în pofida faptului că, în cazul celei din urmă, minele sunt deja închise).

2.3 Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului din 1951 cuprindea prevederi clare referitoare la posibilitatea statelor membre de a acorda ajutoare de stat întreprinderilor din sectorul producției de cărbune și oțel: „În cadrul Comunității, sunt incompatibile cu piața comună a cărbunelui și a oțelului și, în condițiile prevăzute în prezentul tratat, sunt, prin urmare, eliminate și interzise: [...] subvențiile sau ajutoarele acordate de state [...], sub orice formă”. Această interdicție absolută de la articolul 4 litera c), impusă diferitelor state, de a susține întreprinderile, era o consecință logică a abolirii tuturor măsurilor naționale de protecție în cadrul pieței comune.

2.4 Cu toate acestea, la scurt timp după înființarea pieței comune, a devenit evident faptul că nu se poate garanta aprovizionarea cu energie la nivel european și, pentru a fi acordate anumite tipuri de ajutoare comunitare, a fost utilizat articolul 95, referitor la apariția unor împrejurări neprevăzute după semnarea tratatului. Acest lucru a permis Comunității să intervină acolo unde era necesar pentru îndeplinirea unuia sau mai multor obiective din tratat.

2.5 La expirarea Tratatului CECO, Consiliul UE a introdus în 2002 Regulamentul (CE) nr. 1407/2002 din 23 iulie 2002 privind ajutorul de stat pentru industria cărbunelui, care expiră la 31 decembrie 2010. Din 2003 până în 2008 a fost aprobată acordarea de ajutoare pentru acest sector în valoare de peste 26 de miliarde EUR.

2.6 CESE a avut ocazia de a se pronunța cu privire la acest sistem ⁽³⁾, fiind de acord cu „estimarea Comitetului consultativ al CECO, potrivit căruia un regulament care urmărește îmbunătățirea siguranței aprovizionării cu energie și crearea unei rezerve stabile de surse interne de energie primară nu poate solicita în același timp eliminarea tuturor ajutoarelor acordate industriei cărbunelui”.

2.7 CESE a întâmpinat cu satisfacție și „posibilitatea ca statele membre să își poată stabili ca obiectiv un nivel minim de producție de cărbune care să permită accesul la zăcămintele importante”. Aceasta presupune o infrastructură eficientă, o atenție sporită și intervenții concrete în sfera delicată a igienei și securității la locul de muncă, calificare profesională temeinică și competențe tehnologice.

2.8 Pe de altă parte, Comitetul subliniază cât este de importantă o contribuție activă la acest sector specific în contextul materiilor prime strategice autohtone, pentru o Europă mai atractivă sub aspectul investițiilor și al ocupării forței de muncă, pentru consolidarea dimensiunii competitive a întreprinderilor și a coeziunii sociale, pentru stimularea înclinației către cercetare și inovare și, în sfârșit, pentru promovarea creării și difuzării noilor cunoștințe și a formării resurselor umane ⁽⁴⁾.

(3) JO C 48, 21.2.2002, p. 49.

(4) JO C 65, 17.3.2006, p. 1.

2.9 De asemenea, Comitetul a avut ocazia de a sublinia: Comisia ar trebui să se poată concentra asupra examinării ajutoarelor de stat care au un impact semnificativ asupra schimburilor comerciale, fără a-și mai irosi resursele în examinarea unei multitudini de cazuri, de interes preponderent local, prin clarificarea semnificației și interpretarea conceptului de „importanță locală” (*local concern*) ⁽⁵⁾.

2.10 CESE a mai subliniat și faptul că „combustibilii fosili (cărbune ⁽⁶⁾, petrol și gaze naturale) constituie în prezent coloana vertebrală a aprovizionării cu energie, la nivel european și global. Importanța lor nu va scădea nici în deceniile următoare, rămânând așadar indispensabili” ⁽⁷⁾.

2.11 „O exploatare mai intensă a zăcămintelor însemnate de cărbune din Europa poate atenua această dependență. Cât privește cărbunele, până în prezent a fost extras doar 3 % din potențialul total, estimat la cca 3 400 de miliarde **tone de echivalent petrol** (tep)”. „Nivelul resurselor și rezervelor de cărbune, petrol și gaz pe plan mondial este estimat în funcție de mai mulți factori (creștere economică, prospecțiuni, dezvoltare tehnologică). Aceste resurse vor dăinui pentru încă multe decenii (în cazul cărbunelui, poate chiar secole)...” ⁽⁷⁾.

2.12 Conform perspectivelor 2030-2050 trasate de Centrul Comun de Cercetare (JRC – *Joint Research Centre*) ⁽⁸⁾, cărbunele fosil va fi utilizat pentru acoperirea necesarului de energie pe tot parcursul secolului al XXI-lea, o atenție sporită fiind acordată limitării emisiilor de gaze cu efect de seră prin investiții masive în cercetare și în dezvoltarea unor aplicații comerciale ale tehnologiilor ecologice de exploatare a cărbunelui (*Clean Coal*) și prin măsuri tot mai punctuale în materie de tehnologii de captare și stocare a CO₂. La nivel mondial, cărbunele va rămâne o sursă de energie însemnată, furnizând peste 20 % din necesarul de energie la scară mondială.

2.13 După cum a amintit CESE ⁽⁹⁾, „după o scădere inițială, ne putem aștepta la o nouă creștere a consumului de cărbune, începând cam din 2015, drept urmare a unei dimensiuni concurențiale sporite a acestei surse de energie, la producerea curentului electric. Principalele motive ale acestei evoluții sunt creșterea prețului gazelor naturale și disponibilitatea operațională preconizată a tehnologiilor de avangardă pentru producția de energie electrică pe bază de cărbune”.

2.14 China, Statele Unite, India, Australia și Rusia sunt principalii producători la scară mondială, cu o producție anuală de 2 761 Mt pentru China (47 % din producția mondială), de 1 006 Mt pentru Statele Unite ale Americii (17 %) și de 247 Mt pentru Rusia (4 %). UE importă 180 Mt de cărbune anual, în special din Rusia (30 %), Columbia (17,8 %), Africa de Sud (15,9 %) și SUA (12,8 %) ⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Cf. nota 2.

⁽⁶⁾ Antracit, lignit și cărbune fosil.

⁽⁷⁾ JO C 28, 3.2.2006, p. 5.

⁽⁸⁾ *Coal of the future (supply prospects for thermal coal by 2030-2050)*, Directorate General Joint Research Center (DG JRC), Institutul pentru Energie, Petten (Țările de Jos), februarie 2007.

⁽⁹⁾ Cf. nota 9.

⁽¹⁰⁾ SUA joacă încă un rol activ în finanțarea centralelor pe cărbune – atât pe plan național, cât și internațional –, fapt ce contravine angajamentului luat de președintele Obama de a elimina treptat subvențiile pentru combustibilii fosili în cadrul G20.

3. Propunerile actuale

3.1 În perspectiva expirării Regulamentului (CE) nr. 1407/2002 din 23 iulie 2002 privind ajutorul de stat pentru industria cărbunelui, Comisia a prezentat recent 6 opțiuni:

- opțiunea 1: Comisia nu propune un nou instrument legislativ specific sectorului care să se aplice după expirarea Regulamentului privind industria cărbunelui; se aplică numai normele generale privind ajutorul de stat;
- opțiunea 2: adoptarea unor orientări în baza articolului 107 alineatul (3) litera c) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), similare celor adoptate în sectoarele siderurgic și naval (ajutoare pentru sprijinirea muncitorilor disponibilizați sau pensionați anticipat ca urmare a închiderii minelor, pentru consilierea muncitorilor și pentru acțiuni de recalificare profesională, pentru reabilitarea exploatărilor);
- opțiunea 3: regulament care să permită ajutor de operare pe durată determinată (ajutor pentru închidere), ajutor de operare degresiv, atâta timp cât este însoțit de lichidarea sistematică a activităților din mine și a instalațiilor, în contextul unui plan bine definit de închidere a minelor;
- opțiunea 4: regulament care să permită acordarea de ajutoare pentru acoperirea costurilor excepționale (datorii sociale și de mediu preluate) legate de închiderea minelor de cărbune;
- opțiunea 5: regulament în baza articolului 107 alineatul (3) litera e) din TFUE, prin care să se acorde atât ajutor pentru închidere, cât și ajutor pentru acoperirea costurilor excepționale;
- opțiunea 6: prelungirea cu 10 ani (până în 2020) a actualului Regulament privind industria cărbunelui, fără a se pune condiția închiderii minelor și cu posibilitatea de a se acorda ajutor de investiții.

3.2 Pe baza opțiunii 5, Comisia a hotărât să prezinte Consiliului o propunere de nou regulament, punând la dispoziția statelor membre un instrument suplimentar pentru atenuarea impactului social și regional al închiderii minelor și pentru promovarea coeziunii sociale a regiunilor europene.

3.3 De fapt, pe lângă posibilitățile prevăzute de legislația generală în materie de ajutoare de stat, pentru a consolida dimensiunea concurențială a întreprinderilor și coeziunea socială, pentru a stimula înclinația către cercetare și inovare și, în sfârșit, pentru a promova crearea și difuzarea noilor cunoștințe și formarea resurselor umane, propunerea Comisiei ar oferi posibilitatea de a fi declarate compatibile cu piața internă două tipuri de ajutoare acordate industriei cărbunelui: ajutoare pentru închidere și pentru acoperirea costurilor excepționale.

3.3.1 Concret, acordarea de ajutoare de operare pentru minele de cărbune ar putea fi permisă numai dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- există un plan detaliat de închidere definitivă, până la 1 octombrie 2014, a minelor de cărbune necompetitive care erau active la 31 decembrie 2009;
- degresivitate semnificativă a ajutorului, în timp: reducere de 33 % pe perioade de cincisprezece luni;
- ajutorul se restituie integral în cazul în care închiderea nu are loc la termen;
- prezentarea unui plan național de măsuri vizând atenuarea impactului pe care utilizarea cărbunelui îl are asupra mediului;

3.3.2 Acordarea de ajutoare pentru costuri excepționale se referă la acoperirea costurilor excepționale de restructurare și de reabilitare a exploatărilor, costuri care nu sunt direct legate de producția curentă, ca și la costuri sociale și de mediu preluate, legate de închiderea minelor de cărbune, doar dacă ele decurg din închiderea unităților de producție de cărbune.

4. Observații generale

4.1 Comitetul regretă faptul că nu a fost consultat de către Consiliu, ținând seama mai ales de competențele Comisiei consultative pentru mutații industriale (CCMI), structură permanentă de lucru a CESE care a preluat competențele Comitetului consultativ al Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO)..

4.2 În primul rând, CESE își revendică prerogativa de a se putea pronunța cu privire la o temă deosebit de relevantă în materie de mutații industriale în cadrul Uniunii, urmând exemplul Comitetului consultativ al CECO, căruia i s-a oferit posibilitatea de a se pronunța asupra Regulamentului (CE) nr. 1407/2002, preconizând că „îmbunătățirea siguranței aprovizionării cu energie și crearea unei rezerve stabile de surse interne de energie primară nu pot presupune în același timp eliminarea tuturor ajutoarelor acordate industriei cărbunelui”.

4.3 CESE amintește faptul că Consiliul European din 19 și 20 martie 2009 a subscris la cea de-a doua Revizuire strategică a politicii energetice, prezentată la 13 noiembrie 2008 de Comisie, care afirmă nevoia „valorificării la maximum a resurselor energetice indigene ale UE” și subliniază „necesitatea de a valorifica la modul optim resursele energetice proprii, incluzând sursele regenerabile, combustibilii fosili și, în țările care decid aceasta, energia nucleară”.

4.4 CESE mai amintește și că al VI-lea Program de acțiune pentru mediu 2002-2012 își propune, printre altele, „încurajarea utilizării combustibililor fosili regenerabili și cu conținut redus de carbon pentru producerea energiei electrice” iar articolul 1 din Regulamentul privind ajutorul pentru industria cărbunelui, actualmente în vigoare, prevede „necesitatea de a menține, ca măsură de precauție, o cantitate minimă a producției interne de cărbune pentru a garanta accesul la rezerve”.

4.5 În sfârșit, CESE subliniază că și analizele efectuate de Institutul pentru energie din Petten au relevat faptul că se preconizează utilizarea cărbunelui fosil pentru acoperirea necesarului de energie pe tot parcursul secolului al XXI-lea.

4.6 CESE întâmpină cu satisfacție măsurile propuse de Comisie atâta timp cât acestea răspund nevoilor de dezvoltare competitivă a întreprinderilor din sector și nu se înscriu doar într-o logică a necurenței ⁽¹¹⁾, într-un cadru de referință comun, în vederea:

- menținerii resurselor energetice autohtone la un nivel corespunzător, pentru a contribui la siguranța aprovizionării și pentru a reduce dependența energetică;
- menținerii poziției de lider a Europei în domeniul tehnologiilor extractive inteligente și al tehnologiilor de mediu „cărbune curat” și de CSC (captarea și stocarea CO₂): tehnologia de captare și stocare a CO₂ va putea fi utilizată pe scară largă numai după 2020 și cu condiția ca activitățile necesare de cercetare-dezvoltare (C-D) să se desfășoare la timp și cu succes;
- găsirii de soluții pentru remedierea deficiențelor pieței în materie de investiții în cercetare, inovare și restructurare, astfel încât întreprinderile europene din industria cărbunelui să devină competitive, prin achiziționarea de noi tehnologii de piață, cu preț redus;
- conformării, prin creșterea bunăstării și a nivelului de ocupare a forței de muncă, la obiectivele de natură socială și ambientală la nivel teritorial și de dezvoltare a regiunilor în care sunt preponderente sau chiar exclusive activitățile miniere și extractivă și industriile conexe;
- aplicării conceptului de „importanță locală” (*local concern*) la acest sector, dat fiind că impactul comerțului intracomunitar este minim sau inexistent și deci nu influențează în mod semnificativ schimburile comerciale, iar sistemul actual de ajutoare nu a produs denaturări substanțiale ale concurenței;

⁽¹¹⁾ În această privință, după cum se precizează în toate documentele privind politica energetică a Comisiei – de la Planul SET la Strategia energetică 2011-2020 – trebuie luați în considerare parametri precum nivelurile de competitivitate ale altor surse de energie autohtone ale UE în perspectiva anului 2020, ajutoarele acordate altor surse de energie autohtone, promovarea utilizării cărbunelui pe piețele mondiale și volatilitatea prețurilor combustibililor fosili la nivel internațional, precum și valoarea adăugată europeană a securității energetice a resurselor strategice autohtone, în special în condiții de criză și tensiuni internaționale; de asemenea, trebuie avute în vedere costurile de reconversie a centralelor electrice și de reabilitare a exploatărilor miniere dezafectate.

- modernizării centralelor de producere a energiei electrice, respectarea procedurilor și termenelor de restructurare a sectorului la nivel național ⁽¹²⁾, prin susținerea rețelelor de regiuni carbonifere și de centre de competență în domeniul extracției și al utilizării resurselor minerale și a sistemelor de rețele pentru formarea de cadre de înaltă calificare;
- păstrării noțiunii de „rezervă strategică minimă” de cărbune autohton ca „obligație de serviciu universal a sectorului public”, pentru siguranță energetică, prevăzută la articolul 106 din TFUE (fostul articol 86 din TCE);
- asigurării serviciilor de orientare, formare și reconversie profesională pentru lucrători și pentru specialiștii din minele deficitare, sprijin pentru pensionarea anticipată în sector și în industriile conexe;
- dezvoltării și susținerii dialogului social sectorial european pentru industriile extractive și organizarea unor forumuri de specialitate, structurate în rețele, precum Forumul combustibililor fosili de la Berlin;
- sprijinirea diseminării și a schimbului de bune practici, în special din punct de vedere tehnic și ambiental, atât pentru ca producțiile de cărbune avansate din punct de vedere tehnologic și aplicațiile acestora să câștige în competitivitate și durabilitate, cât și pentru demararea restructurărilor, reconversiilor și închiderilor (și a reabilitării ⁽¹³⁾ exploatărilor), acolo unde astfel de evoluții nu sunt posibile.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

4.7 CESE consideră că intervalul de timp menționat de Comisie este prea limitat și nu corespunde exigențelor dezvoltării acestui sector: perioada 2011-2018 ar fi mai potrivită – cum a fost de altfel perioada 2002-2012 – pentru a se verifica dacă întreprinderile din sector sunt sau nu competitive în lumina evoluției tehnologice a pieței, în special în ceea ce privește tehnicile extractive ecologice a cărbunelui și CSC la preț redus.

4.8 Tot astfel, în opinia CESE, rata degresivității pare exagerată și concentrată pe intervale de timp prea scurte ca să poată lăsa loc pentru recuperarea competitivității și pentru inovații de producție, „cărbune curat” și CSC. În plus, ajutoarele ar trebui să răsplătească întreprinderile care câștigă teren în materie de competitivitate, nu să le pedepsească, așa cum preconizează propunerea.

4.9 Cât despre dezechilibrele concurențiale dintre produsul importat și produsul autohton, înainte de a le califica drept aspecte care justifică limitarea regimului UE, ar fi poate necesară o examinare mai clară și mai transparentă a sistemelor de ajutoare din țările exportatoare. În opinia CESE, ar trebui de asemenea evaluată cu mai mare atenție și consecvență – în momentul încheierii acordurilor cu țări terțe – introducerea obligației de respectare a standardelor sociale OIM adecvate, pentru a se evita exploatarea minerilor și pentru asigurarea unor condiții optime de securitate și de protecție a lucrătorilor împotriva accidentelor deseori mortale care survin în marile exploatări mondiale.

4.10 În final, CESE consideră că, pentru viitorul activității din sectorul cărbunelui și al producției de energie electrică, ar fi absolut necesar să se pună la dispoziția întreprinderilor europene și a statelor membre un cadru clar și proactiv al ajutoarelor orizontale la care se poate recurge în scopuri sociale, ambientale, de CDT și inovare, de formare și calificare profesională în acest sector.

⁽¹²⁾ Cf., de exemplu, planul german pentru minele de cărbune până în 2018.

⁽¹³⁾ „Decommissioning”.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar din UE

(aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 54/04)

Raportor: **dl Armands KRAUZE**

La 18 februarie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar din UE

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la data de 17 noiembrie 2010.

În cea de-a 467-a sesiune plenară, care a avut loc la 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 9 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 133 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Garantarea aprovizionării cu produse alimentare trebuie să rămână unul din obiectivele fundamentale ale politicii agricole a UE. Date fiind provocările și incertitudinile asociate securității alimentare globale, politica agricolă comună (PAC) de după 2013 va trebui să garanteze în continuare securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar.

1.2. Producția agricolă durabilă și buna funcționare a piețelor agricole constituie baza pentru securitatea aprovizionării cu alimente în UE. Viitoarea PAC va avea nevoie de mecanisme puternice de gestionare a pieței, pentru a asigura funcționarea piețelor agricole și stabilitatea prețurilor. Normele privind comerțul cu produse agricole ar trebui să garanteze securitatea aprovizionării în toate țările și oricare ar fi circumstanțele.

1.3. Pentru a putea răspunde tuturor provocărilor viitoare și pentru a garanta securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar în toate statele membre, UE are nevoie de o PAC solidă. PAC ar trebui să fie în continuare una dintre politicile fundamentale ale UE. Finanțarea viitoare a PAC trebuie să fie corespunzătoare.

1.4. Cheia securității alimentare pentru întreaga lume este producția agricolă durabilă la nivel local. În UE trebuie protejată și promovată producția alimentară diversificată. Trebuie acordată o atenție deosebită regiunilor îndepărtate și zonelor afectate de handicapuri specifice.

1.5. UE trebuie să depună mai multe eforturi de planificare sistematică în ceea ce privește securitatea aprovizionării, astfel încât să asigure viabilitatea producției agricole și a întregului sector agricol, inclusiv în perioade de criză sau în situații de urgență. Măsurile concrete (referitoare la rezerve, infrastructura agricolă, formarea profesională etc.) trebuie însă să rămână în

responsabilitatea statelor membre. În prezent nu este nevoie de noi reglementări ale UE în ceea ce privește securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar.

1.6. Statele membre pot folosi politica UE de dezvoltare rurală ca instrument de promovare a măsurilor de susținere și îmbunătățire a securității aprovizionării în sectorul agroalimentar. Statele ar trebui să profite de această posibilitate în cadrul programelor proprii de dezvoltare rurală.

1.7. Sectorul agricol ar putea juca un rol important în sporirea ofertei de energie durabilă și sigură în UE și în reducerea dependenței UE de importul de combustibili fosili. La nivelul exploatațiilor agricole, producția propriei energii poate avea o contribuție importantă la securitatea aprovizionării. Pentru a încuraja utilizarea bioenergiei în exploatațiile agricole, ar trebui stimulată dezvoltarea tehnologiilor de producere a acesteia. Producția de bioenergie trebuie să fie durabilă și trebuie să se acorde mai multă atenție valorificării subproduselor din sectorul agroalimentar, în vederea reducerii poluării și a emisiilor de CO₂.

2. Introducere

2.1 Securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar înseamnă să se asigure disponibilitatea alimentelor și existența mijloacelor economice pentru ca populația să aibă la acestea, precum și eradicarea foametei. În multe sectoare agricole din UE, nivelul producției este suficient pentru a asigura alimentele necesare populației UE, iar acest lucru a fost realizat prin PAC. Securitatea alimentară ca bun public care nu rezultă din acțiunea mecanismelor de piață, ci este asigurat de sectorul agroalimentar în beneficiul societății, va fi un obiectiv important al PAC după 2013 ⁽¹⁾.

(1) În legătură cu elaborarea acestui aviz, la 31 mai 2010 s-a desfășurat la Helsinki un seminar cu tema „Securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar din Uniunea Europeană”.

2.2 Securitatea alimentară va fi principala provocare pentru sectorul agroalimentar mondial în deceniile viitoare. În lume, peste un miliard de persoane suferă de foame ca urmare a crizei alimentare și a celei economice.

2.3 Securitatea alimentară înseamnă a dispune de hrană suficientă pentru a duce o viață sănătoasă, alimentele trebuind să fie sigure și necontaminate. Este o temă complexă, care prezintă conexiuni cu alte sectoare precum producția de țitei, logistica etc. Orice problemă logistică sau de producție apărută în principalele regiuni producătoare, cauzată de crize neașteptate, poate afecta disponibilitatea alimentelor pentru milioane de persoane, mai ales pentru locuitorii zonelor urbane. Cheia pentru securitatea alimentară mondială este producția durabilă la nivel local a hranei ⁽²⁾.

3. Provocările producției alimentare la scară mondială

3.1 Potrivit unor prognoze realizate de Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), populația globului va ajunge la aproape 9,5 miliarde până în 2050; pentru a se asigura hrana necesară acesteia, producția alimentară mondială va trebui să se dubleze față de nivelul actual. Va înregistra o creștere rapidă în special populația orașelor din țările în curs de dezvoltare. Vor exista așteptări mari și o presiune din ce în ce mai mare asupra agricultorilor pentru a practica o agricultură mai intensivă. Productivitatea agricolă va trebui să se îmbunătățească, pentru a asigura hrana necesară populației mondiale în creștere. Posibilitatea extinderii exploatațiilor agricole este limitată, având în vedere alte exigențe decât cele agricole impuse asupra terenurilor, precum și lipsa unor terenuri agricole corespunzătoare.

3.2 Investițiile în agricultură vor trebui să crească peste tot, dar mai ales în țările în curs de dezvoltare, care au un important potențial de creștere a producției. În țările în curs de dezvoltare trebuie îmbunătățite de asemenea infrastructura rurală, accesul la resurse moderne, gestionarea durabilă a solului și, mai ales, accesul la apă, precum și sistemele de învățământ și funcționarea piețelor agricole. Pe termen lung însă, principala problemă în ceea ce privește securitatea alimentară va fi disponibilitatea hranei și accesul la hrană. Modalitatea cea mai eficientă de a garanta securitatea alimentară va fi dezvoltarea de ansamblu și creșterea nivelurilor veniturilor în țările cele mai sărace. Agricultură joacă în rol deosebit de important în asigurarea securității alimentare, însă este dificil să se garanteze securitatea alimentară doar prin agricultură ⁽³⁾.

3.3 În declarația finală, Summitul FAO privind alimentația din 2009 recomandă ca producția alimentară să fie responsabilitatea fiecărei țări.

3.4 Ca urmare a crizelor economică și alimentară și a evoluției situației mondiale, în prezent este mai bine înțeleasă ideea că toate țările și regiunile, inclusiv cele mai defavorizate, trebuie să aibă dreptul și chiar obligația de a-și produce propria hrană. Trebuie să fie posibil să se producă mai multe alimente într-un mod mai durabil.

⁽²⁾ Astfel cum a fost definită aceasta de Summitul FAO privind alimentația.

⁽³⁾ JO C 100, 30.4.2009, p. 44.

3.5 Pe lângă creșterea populației, o altă provocare importantă pentru aprovizionarea mondială cu alimente este reprezentată de schimbările climatice și de constrângerile asociate legate de resursele naturale. Schimbările climatice pot avea un impact semnificativ asupra producției alimentare, mai ales în țările în curs de dezvoltare, dintre care unele se regăsesc printre cele mai puțin capabile să se adapteze schimbărilor climatice. Agricultură trebuie să contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, însă, în același timp, aceasta poate avea un rol în soluționarea problemei emisiilor, prin sechestrarea carbonului în sol. Se poate realiza o producție agricolă mai eficientă cu mai puține resurse. Agricultură trebuie să contribuie la îmbunătățirea calității aerului și a apei, la conservarea diversității naturale și la prevenirea eroziunii. Asigurarea unor suprafețe agricole suficiente și a apei dulci este, de asemenea, o provocare esențială pentru securitatea alimentară mondială.

3.6 Inovarea în agricultură are un rol esențial în confruntarea cu provocările reprezentate de securitatea alimentară și de schimbările climatice. De mare însemnătate în acest domeniu sunt inovațiile din sectorul producției vegetale și din zootehnie, cele privind tehnicile de irigare, controlul inundațiilor, rezistența la căldură și frig, diversificarea metodelor de producție tradiționale etc. Una dintre soluțiile la viitoarele probleme poate fi și îmbunătățirea eficienței metodelor de producție vegetală, sector care are un potențial semnificativ de creștere a productivității agricole.

4. Conceptul „securitatea aprovizionării”

4.1 Securitatea alimentară este o chestiune strategică fundamentală pentru toate popoarele lumii. Accesul la hrană este doar un aspect al conceptului mai larg de securitate. Problemele de acces la hrană duc în scurt timp la creșterea instabilității sociale și la tulburări. Asigurarea accesului la hrană, chiar și în situații de criză sau de urgență, este responsabilitatea societății.

4.2 Securitatea alimentară într-o economie modernă, în rețea, depinde de mulți factori și necesită o aprovizionare constantă cu energie (petrol și electricitate), sisteme IT, o logistică eficientă, un sistem sanitar de calitate și un sistem rapid și funcțional de alertă, pentru a proteja societatea împotriva alimentelor periculoase. Statele membre trebuie să asigure protecția infrastructurii de bază din sectorul agroalimentar și măsurile concrete din teren.

4.3 Societățile trebuie să fie pregătite pentru situații de urgență în ce privește aprovizionarea cu alimente. În acest caz, se vorbește despre „securitatea aprovizionării”. Prin acest concept se înțelege în general asigurarea fluxurilor de materiale (de exemplu, prin crearea de rezerve), însă are și un sens mai larg, anume capacitatea de a menține acele activități economice de bază ale unei societăți care sunt esențiale pentru asigurarea condițiilor de viață ale populației și pentru funcționarea și securitatea societății. În consecință, securitatea aprovizionării în contextul aprovizionării cu alimente înseamnă capacitatea de a garanta producția alimentară și funcționarea întregului sector alimentar, chiar și în condiții de criză sau în situații de urgență.

5. Politica agricolă a UE și securitatea aprovizionării

5.1 Uniunea Europeană pregătește în prezent următoarea revizuire a PAC, adică politica agricolă după 2013. Comisia a publicat o comunicare cu privire la viitoarea politică în noiembrie 2010 și – probabil – va pregăti propunerile legislative relevante spre sfârșitul anului 2011, decizia Consiliului și a Parlamentului European fiind așteptată în 2012. Cu ajutorul măsurilor PAC, UE va avea în continuare un nivel suficient al producției.

5.2 Obiectivele politicii agricole a UE, astfel cum au fost stabilite în Tratatul de instituire a Comunității Europene și încorporate fără modificări în Tratatul de la Lisabona ratificat anul trecut, sunt următoarele:

- creșterea productivității agricole;
- asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru populația agricolă;
- stabilizarea piețelor;
- garantarea aprovizionării cu produse alimentare;
- asigurarea unor prețuri rezonabile pentru consumatori.

5.3 Este clar că transformările globale și noile provocări pe care acestea le aduc vor determina stabilirea unor noi obiective pentru politica agricolă a UE, însă obiectivele principale menționate mai sus continuă să fie necesare și relevante. De-a lungul anilor, au fost aduse diferite critici cu privire la politica agricolă a UE, inclusiv în cadrul negocierilor comerciale. De fapt, PAC a reușit să-și atingă obiectivele mai mult decât satisfăcător, garantând aprovizionarea cu produse alimentare în întreaga Uniune, în ciuda fluctuațiilor de prețuri, inclusiv în perioade de criză. Astfel, PAC a asigurat securitatea aprovizionării în UE, în ciuda faptului că aceasta nu își este suficientă în întregime în cazul unor produse și resurse agricole. Prin aceasta se înțelege că UE trebuie să ia în considerare faptul că țările de la periferia UE se confruntă deseori cu dificultăți în ceea ce privește asigurarea aprovizionării în perioadele de mare fluctuație a prețurilor.

5.4 În viitor, piețele globale vor funcționa într-o manieră mai deschisă. Orice acorduri comerciale viitoare ar putea permite produselor alimentare din țări nemembre UE să pătrundă în UE mai ușor (cu condiția respectării condițiilor de siguranță alimentară), însă, în același timp, va crea oportunități pentru pătrunderea produselor agricole din UE pe alte piețe. Evoluțiile demografice și piețele mondiale schimbă prioritățile în ce privește producția agricolă și cererea de produse alimentare în întreaga lume. Interdependența societăților și a zonelor economice este din ce în ce mai mare. Schimbările climatice generează condiții meteo din ce în ce mai extreme. Întrucât doar un comerț internațional intensificat nu este suficient pentru asigurarea ofertei de produse alimentare, în viitor, fluctuațiile prețului produselor agricole și instabilitatea

pieței vor crește. Viitoarea politică agricolă a UE trebuie să asigure mecanisme de stabilizare a pieței. UE nu trebuie să genereze instabilitate pe piețele alimentare globale, ci trebuie să contribuie activ la eradicarea acesteia.

5.5 Uniunea Europeană este un important producător și exportator mondial de produse alimentare. Cea mai bună modalitate prin care UE poate contribui la menținerea stabilității piețelor alimentare mondiale și la preîntâmpinarea crizelor alimentare este să se asigure că propria-i piață agricolă rămâne în echilibru și funcționează eficient. UE trebuie să aibă un rol important și în menținerea securității alimentare mondiale.

5.6 Consumatorii europeni doresc să consume în continuare produse alimentare sigure, hrănitoare și de bună calitate. Viitoarea politică agricolă trebuie să asigure protecția mediului (aer, sol, apă) de-a lungul procesului de producție și bunăstarea animalelor. Faptul că standardele sunt mai înalte în UE decât în restul lumii duce la creșterea costurilor pentru producătorii europeni, politica agricolă a UE trebuind să asigure – în agricultură și în mediul de afaceri – instrumente care să contribuie la crearea unor condiții echivalente de producție între UE și celelalte țări. Provocarea cu care se confruntă UE este de a utiliza instrumentele existente (de exemplu, acordurile comerciale) și de a dezvolta instrumente noi care să stimuleze alte țări producătoare de hrană să adopte standardele utilizate de producătorii din UE.

5.7 Politica de dezvoltare rurală (pilonul 2 al PAC) va continua să fie foarte importantă pentru dezvoltarea echilibrată a zonelor rurale în viitor. Acestea reprezintă o parte esențială a Europei. Peste 60 % din populația Uniunii Europene în configurația sa actuală, cu 27 de state membre, trăiește în zonele rurale, acestea reprezentând 90 % din suprafața totală de uscat a Uniunii. Politica de dezvoltare rurală, care ține seama într-o mai mare măsură de situația specifică a statelor membre, ar trebui să capete o importanță mai mare în viitor. Rolul politicii de dezvoltare rurală ca generator de locuri de muncă în comunitățile rurale și diversificator al oportunităților de afaceri va crește. Politica de dezvoltare rurală ar putea fi utilizată de UE drept instrument de promovare a securității aprovizionării în sectorul agroalimentar.

5.8 Viitoarea politică agricolă a UE trebuie să acorde atenție în continuare chestiunilor legate de securitatea aprovizionării, date fiind provocările și incertitudinile asociate securității alimentare globale. Garantarea aprovizionării cu produse alimentare este un obiectiv fundamental al politicii agricole a UE. UE trebuie să depună mai multe eforturi de planificare sistematică, astfel încât să asigure viabilitatea producției agricole și a întregului sector agricol, inclusiv în perioade de criză sau în situații de urgență. Pentru aceasta, trebuie să existe mecanismele necesare. Unul dintre obiectivele esențiale ale politicii agricole a UE trebuie să fie menținerea unei producții agricole diversificate și promovarea acesteia în întreaga UE. Menținerea unei mari diversități de produse alimentare de calitate superioară provenind din zone rurale diferite din întreaga uniune, pentru toți cetățenii UE, va reprezenta soluția strategică potrivită pentru politica UE în domeniul alimentar. Aceasta va contribui la garantarea securității aprovizionării.

5.9 Pe termen lung, securitatea aprovizionării în sectorul agroalimentar va impune ca producția agricolă să fie durabilă. Pe lângă sustenabilitatea ecologică, sunt importante și dimensiunea economică și cea socială. Trebuie să se acorde o atenție mai mare rolului agriculturii în adaptarea la schimbările climatice și în atenuarea acestora. Sectorul agroalimentar are un rol de jucat și în ceea ce privește producția de bioenergie. Obiectivele Strategiei UE 2020 trebuie integrate în cadrul politicii agricole.

5.10 Producția de bioenergie a făcut din sectorul agricol al UE un actor important în adoptarea tehnologiilor în domeniul energiei regenerabile. Un sector agroalimentar durabil poate avea o contribuție majoră la reducerea dependenței de importul de combustibili fosili și la garantarea securității aprovizionării consumatorilor din UE cu energie. Transformarea deșeurilor și a produselor agricole secundare (bălegar, deșeuri alimentare etc.) în bioenergie va contribui la reducerea poluării și a emisiilor de CO₂.

Bruxelles, 9 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind relațiile UE-Rusia**(aviz din proprie inițiativă)**

(2011/C 54/05)

Raportor: **dl Ivan VOLEȘ**

La sesiunea plenară din 17 și 18 februarie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Relațiile UE-Rusia (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 23 noiembrie 2010.

În cea de-a 467-a sesiune plenară, care a avut loc la 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 9 decembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 195 de voturi pentru și 8 abțineri.

1. Recomandări

1.1 CESE salută *Declarația comună privind Parteneriatul pentru modernizare*, adoptată cu ocazia reuniunii la nivel înalt UE-Rusia de la Rostov pe Don (31 mai-1 iunie 2010), în care societatea civilă este invitată să participe într-o și mai mare măsură la cooperarea dintre UE și Rusia, printr-un dialog consolidat. Relațiile UE-Rusia au o importanță strategică pentru ambele părți și ar trebui să se bazeze pe încredere reciprocă. Societățile civile din UE și Rusia ar trebui să-și concretizeze cooperarea și să contribuie la punerea în aplicare a inițiativei *Parteneriatul pentru modernizare*. CESE este pregătit să contribuie în mod activ la aceasta.

1.2 În ceea ce privește „spațiile comune”, CESE susține structura existentă, însă solicită implicarea mai profundă a societății civile a celor două părți, prin prezentarea punctelor lor de vedere și a unor inițiative în diverse domenii de activitate.

1.3 CESE sugerează implicarea mai puternică a părților interesate relevante în dialogul privind relațiile economice și comerciale și să se ia în considerare crearea unui vast forum UE-Rusia în care să fie reprezentat mediul de afaceri.

1.4 CESE sprijină orice eforturi de a realiza rapid progrese în cadrul negocierilor privind simplificarea și liberalizarea regimului de vize.

1.5 Ar trebui implicați mai mulți actori neguvernamentali în consultările UE-Rusia privind drepturile omului. CESE este pregătit să se alăture acestei platforme.

1.6 Ar trebui să existe mai multe platforme în cadrul cărora organizațiile societății civile din UE și Rusia ar putea contribui la monitorizarea relațiilor dintre cele două părți. *Forumul societății civile UE-Rusia* ar putea deveni un astfel de instrument, la fel ca *Forumul societății civile al Parteneriatului estic*.

1.7 CESE pledează pentru creșterea numărului de contacte între persoane și de schimburi în domeniul educației și al dialogului

intercultural, ca instrument de îmbunătățire a înțelegerii și încrederii reciproce.

1.8 Poziția statelor membre față de Rusia ar trebui să fie mai bine coordonată, astfel încât UE să exprime cu o singură voce obiective ambițioase, dar în același timp realiste, cu un grad suficient de flexibilitate.

1.9 CESE consideră că este esențial ca Rusia să aibă statut de membru al OMC și susține pe deplin acest proces, dorind ca acesta să se realizeze cât mai curând posibil.

1.10 UE ar trebui să revizuiască reglementările privind ajutorul financiar acordat ONG-urilor prin intermediul *Instrumentului pentru promovarea democrației și drepturilor omului*, care prevede o cotă ridicată de cofinanțare, împiedicând astfel multe ONG-uri din Rusia să beneficieze de aceste subvenții.

1.11 CESE recomandă să se caute oportunități de implicare a Rusiei în proiecte regionale de mare anvergură, în special în domeniul protecției mediului, sănătății publice, transportului și eficienței energetice, care ar urma să fie discutate cu țările din cadrul Parteneriatului estic. Societatea civilă din Rusia ar trebui invitată să participe la reuniunile diferitelor platforme ale *Forumului societății civile din cadrul Parteneriatului estic*, în cadrul cărora se dezbate astfel de proiecte de interes comun pentru UE, statele membre ale Parteneriatului estic și Rusia. De asemenea, se recomandă implicarea sporită a societății civile în punerea în aplicare a politicii privind Dimensiunea Nordică, a Strategiei UE pentru regiunea Mării Baltice, a Sinergiei Mării Negre și a altor inițiative relevante.

1.12 CESE își reiterează propunerea de a include stabilirea unui organism comun al societății civile din UE și Rusia în viitorul acord.

1.13 CESE va crea un grup de contact destinat relațiilor UE-Rusia și va continua să colaboreze cu Camera civică a Federației Ruse (CCFR), propunând, în același timp, ca la activitățile comune să participe și alte organizații ale societății civile care nu sunt reprezentate în CCFR.

2. Relațiile UE-Rusia: situația actuală

2.1 În ultimele două decenii, relațiile UE-Rusia au trecut prin câteva perioade favorabile și nefavorabile. Conflictul militar dintre Rusia și Georgia în august 2008 și disputa privind gazul dintre Rusia și Ucraina în ianuarie 2009 au avut un efect negativ asupra relațiilor reciproce. Cu toate acestea, ambele părți au continuat să depună eforturi în sensul depășirii impasului. Principala obiectiv al prezentului aviz este de a prezenta recomandările CESE de îmbunătățire a relațiilor UE-Rusia și de participare a societății civile din UE și Federația Rusă în acest scop.

2.2 În iunie 2008 au fost lansate la Hantî-Mansiisk, iar în iulie 2008 au fost deschise oficial negocierile privind un nou acord bilateral UE-Rusia, care să înlocuiască Acordul de parteneriat și de cooperare din 1994. Cele două părți au abordat procesul de negocieri cu un accent diferit asupra naturii noului acord. UE dorește să încheie un acord strategic cuprinzător și detaliat, în timp ce partea rusă preferă încheierea unui acord-cadru politic de bază, urmat de acorduri sectoriale detaliate în domeniile de interes pentru Rusia ⁽¹⁾.

2.3 Cea de-a douăsprezecea rundă de negocieri între UE și Federația Rusă, desfășurată în cadrul grupurilor de lucru care reflectă „spațiile comune”, a început la mijlocul lui noiembrie 2010. Comisia Europeană privește rezultatele de până acum ale negocierilor cu un optimism moderat; cu toate acestea, este încă prea devreme să se poată estima când se vor încheia negocierile privind noul acord.

2.4 Progresul lent al negocierilor în curs privind un nou acord reflectă punctele de vedere diferite ale celor două părți cu privire la relațiile reciproce. UE sprijină modernizarea socială, politică și economică complexă, care se aliniază la *acquis*-ul și la instituțiile europene. Pe de altă parte, Rusia dorește să fie tratată ca o putere mondială suverană, care are o abordare proprie față de democrație, drepturile omului și interesele economice și de securitate ⁽²⁾. Pentru a juca acest rol, Rusia se folosește de toate avantajele sale: resursele de gaz natural și de țiței, arsenalul de arme nucleare, programele spațiale etc., inclusiv poziția sa în cadrul organizațiilor internaționale, de exemplu, Consiliul de Securitate al ONU, Organizația pentru Cooperare de la Shanghai, CSI, G20 etc.. Cu toate acestea, proiecția la nivel internațional a ambițiilor menționate este limitată din cauza condițiilor actuale socioeconomice precare din Rusia ⁽³⁾.

2.5 UE și Rusia împărtășesc viziuni foarte diferite referitoare la posibilele modificări ale arhitecturii europene de securitate. Rusia dorește revizuirea arhitecturii europene de securitate, după cum se

arată în propunerea sa de încheiere a unui nou pact de securitate europeană, prezentată de președintele Dmitri Medvedev în iunie 2008.

2.6 În domeniul securității energetice se înregistrează, de asemenea, divergențe considerabile. Rusia dorește să beneficieze de un tratament special ca principal furnizor de gaz natural și țiței pentru UE, inclusiv acordarea unui tratament preferențial întreprinderilor sale energetice prin acces la piața UE, alături de recunoașterea poziției și a intereselor sale speciale în sectorul energetic al Republicii Belarus și al Ucrainei ⁽⁴⁾. Rusia s-a retras din Tratatul privind Carta energiei în august 2009. UE consideră aderarea la acest tratat o condiție prealabilă pentru orice viitoare liberalizare a pieței sale energetice, inclusiv pentru deschiderea acesteia față de întreprinderile energetice din Rusia. Inițiativa recentă a președintelui Medvedev de a încheia un nou tratat mondial privind securitatea energetică, care să înlocuiască Tratatul privind Carta energiei, a fost adresată statelor membre ale G20 și nu exclusiv UE, în ciuda faptului că UE rămâne principalul partener al Rusiei în sectorul energetic.

2.7 Rusia încearcă să-și gestioneze interesele față de UE prin dezvoltarea unor relații speciale cu țările care sunt considerate în mod tradițional ca fiind „mari puteri”. Într-adevăr, statele membre ale UE au propriile lor relații bilaterale cu Rusia, care reflectă tradițiile și interesele lor, însă este esențial ca acestea să încerce să asigure o mai bună coordonare a pozițiilor și activităților lor, în scopul definirii unei politici globale a UE față de Rusia. Noul Tratat de la Lisabona a consolidat Politica externă și de securitate comună a UE și conferă UE noi competențe în ceea ce privește securitatea energetică.

2.8 Rusia și UE au opinii diferite și în ceea ce privește Parteneriatul estic, acesta fiind considerat de Rusia drept o încercare a UE de a-și extinde sfera de influență. UE consideră acest parteneriat un instrument de împărtășire a valorilor și standardelor sale comune cu țările vecine din Est, având în vedere că punerea acestuia în aplicare determină modernizarea economică și socială a acestor țări și contribuie la securitatea și stabilitatea întregului continent european.

2.9 Cooperarea UE-Rusia s-a îmbunătățit în contextul politicii comune privind Dimensiunea Nordică UE-Rusia-Norvegia-Islanda. S-au obținut rezultate concrete în cadrul unor proiecte de parteneriat în domeniul protecției mediului, sănătății publice, culturii, transportului și infrastructurii. CESE a contribuit în permanență la punerea în aplicare a politicii, subliniind, în avizul său privind politica Dimensiunii Nordice, importanța implicării societății civile ⁽⁵⁾.

2.10 În ciuda neînțelegerilor și dificultăților amintite mai sus, atât în UE, cât și în Rusia, domină înțelegerea generală comună a importanței strategice a relațiilor bilaterale. Voința politică de a promova relațiile bilaterale a fost demonstrată cu claritate în concluziile

(1) Întâlnirea reprezentanților CESE cu viceprim-ministrul Federației Ruse, dl Alexander Zhukov, la 29 iunie 2010.

(2) Cf. Strategia națională de securitate a Federației Ruse până în 2020, aprobată prin Decretul nr. 537 al președintelui Federației Ruse din 12 mai 2009.

(3) Strategia de securitate națională a Federației Ruse până în 2020, aprobată prin Decretul nr. 537 al președintelui Federației Ruse din 12 mai 2009; cf. părțile a doua (*Lumea modernă și Rusia: situația actuală și tendințele de dezvoltare*, p. 4-8) și a noua (*Stabilitate strategică și parteneriat strategic de egalitate*, pp. 29-31).

(4) Strategia Rusiei în domeniul energiei pentru perioada până în anul 2030, aprobată prin Decretul nr. 1715-r al Guvernului Federației Ruse la 13 noiembrie 2009; cf. partea a noua, *Politica externă în domeniul energiei*, pp. 55-58.

(5) JO C 309, 16.12.2006, pp. 91-95.

reuniunii la nivel înalt UE-Rusia de la Rostov pe Don (31 mai – 1 iunie 2010), inclusiv în Declarația comună privind Parteneriatul pentru modernizare ⁽⁶⁾.

3. Lecțiile învățate din inițiativa „Spații comune”

3.1 Constatări generale

3.1.1 Dialogul instituționalizat în cadrul inițiativei „Spații comune” ⁽⁷⁾ a permis desfășurarea celui mai intens dialog pe care UE l-a purtat vreodată în istoria relațiilor sale externe cu o țară terță. Pentru negocierile noului acord dintre UE și Rusia, ar trebui trase următoarele învățăminte din cooperarea existentă în cadrul „spațiilor comune” UE-Rusia: ⁽⁸⁾

- structura spațiilor comune (SC) este un cadru instituțional bine stabilit pentru menținerea unui dialog politic și sectorial extins între UE și Rusia, iar acest cadru trebuie menținut;
- în ciuda unor exemple pozitive de progres în ceea ce privește anumite aspecte sectoriale, SC au înregistrat rezultate modeste față de așteptările inițiale ale ambelor părți;
- pentru îmbunătățirea dialogului și cooperării este necesară mai multă voință politică, încredere reciprocă și capacitatea celor două părți de a cădea de acord asupra condițiilor și valorilor, inclusiv asupra standardelor stabilite cu acordul ambelor părți.

3.2 Spațiul economic comun

3.2.1 Obiectivul UE privind stabilirea unui spațiu economic comun (SEC) a fost crearea unei piețe deschise și integrate între UE și Rusia. Progresul către acest obiectiv este lent, iar realizarea unei zone de liber schimb pare a fi, în prezent, o realitate mai degrabă

⁽⁶⁾ Domeniile prioritare ale Parteneriatului pentru modernizare includ: extinderea oportunităților de investiții în sectoare-cheie de creștere și inovare; consolidarea și aprofundarea relațiilor bilaterale comerciale și economice; promovarea întreprinderilor mici și mijlocii; promovarea alinierii reglementărilor și standardelor tehnice, precum și un nivel ridicat de aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală; îmbunătățiri în sectorul transporturilor; promovarea unei economii durabile bazate pe emisii scăzute de CO₂ și a eficienței energetice, precum și a negocierilor internaționale privind combaterea efectelor schimbărilor climatice; consolidarea cooperării în domeniul inovării, cercetării și dezvoltării, precum și al spațiului cosmic; asigurarea unei dezvoltări echilibrate prin abordarea consecințelor regionale și sociale ale restructurării economice; asigurarea funcționării eficiente a sistemului judiciar și intensificarea luptei împotriva corupției; promovarea legăturilor interumane; în final, consolidarea dialogului cu societatea civilă, pentru stimularea participării persoanelor fizice și a întreprinderilor.

⁽⁷⁾ În mai 2003, UE și Rusia au căzut de acord asupra unei noi structuri de cooperare în cadrul celor patru „spații comune”: spațiul economic comun, spațiul comun de libertate, securitate și justiție, spațiul comun de securitate externă și spațiul comun de cercetare, educație și cultură. În mai 2005, ambele părți au negociat o serie de foi de parcurs pentru punerea în aplicare a „spațiilor comune”. Cf., de asemenea http://ec.europa.eu/external_relations/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2009_en.pdf.

⁽⁸⁾ Cf. „În căutarea unei noi dinamici a relațiilor UE-Rusia. Agendă, instrumente și instituții” (*Searching for New Momentum in EU-Russia Relations. Agenda, Tools and Institutions*). Bratislava: Centrul de cercetare al Asociației slovace de politică externă, 2009.

îndepărtată. Este esențial ca Rusia să devină membru al OMC, iar CESE salută dorința părții ruse de a adera la OMC cât mai curând posibil. Cu toate acestea, instituirea Uniunii Vamale cu Kazahstan și Belarus a ridicat semne de întrebare cu privire la impactul asupra negocierilor cu OMC.

3.2.2 Dialogul în diverse domenii al SEC are mai multe niveluri și cuprinde numeroase aspecte ale problematicilor economice, comerciale, financiare și industriale ⁽⁹⁾. CESE recomandă ca dialogul din cadrul SEC să includă și aspecte legate de ocuparea forței de muncă și politica socială, implicând partenerii sociali care nu fac parte încă din procesul de negociere, ținând seama, în același timp, de limitele competențelor UE în aceste domenii. Trebuie acordată o atenție deosebită aspectelor legate de sănătatea publică, inclusiv măsurilor sanitare și fitosanitare, precum și protecției consumatorilor.

3.2.3 Masa rotundă a reprezentanților industriei din UE și Rusia reprezintă platforma instituțională pentru implicarea mediului de afaceri în SEC. În afară de aspectele pozitive ale sprijinului puternic al comunităților de afaceri de ambele părți, în sensul unei integrări economice mai profunde, unele grupuri de lucru, constituite cu scopul de a facilita dialogul UE-Rusia privind aspectele de reglementare și industriale, nu și-au început încă activitatea ⁽¹⁰⁾, iar recomandările și propunerile formulate nu sunt luate în considerare de politicieni și de administrația statelor. O implicare la scară mai largă și sistematică a părților interesate relevante în procesul de negociere ar contribui la identificarea și înlăturarea obstacolelor „artificiale” care împiedică comerțul și investițiile reciproce. Trebuie create instrumentele care să susțină această implicare. Forumul de afaceri UE-Rusia, care îi reprezintă pe principalii actori economici și din mediul de afaceri, ar putea fi un astfel de instrument.

3.2.4 Principalul aspect urmărit de toate grupurile de lucru din cadrul SEC ar trebui să fie înlăturarea obstacolelor din calea afacerilor și a investițiilor, prevenirea comportamentului protecționist, asigurarea unei concurențe loiale și negocierea armonizării legislației și a standardelor. CESE solicită un grad mai ridicat de responsabilizare în ceea ce privește înregistrarea de progrese și consolidarea capacității Rusiei de a pune în aplicare modificările legislației și ale practicii. De asemenea, în temeiul Tratatului de la Lisabona, Uniunii Europene îi revine competența în materie de investiții, în ceea ce privește atât reglementarea, cât și protecția acestora. În acest sens, UE ar trebui să introducă prevederi substanțiale în privința investițiilor în noul acord care înlocuiește și aduce la zi Acordul de parteneriat și cooperare, inclusiv prevederi în legătură cu aplicarea unui tratament corect și echitabil și, mai ales, clauze de arbitraj credibile și fiabile, care să protejeze relațiile dintre investitori și stat.

⁽⁹⁾ În cadrul SEC există grupuri de lucru în următoarele domenii: transporturi, politică industrială și antreprenorială, dialogul privind reglementarea produselor industriale, spațiul cosmic, societatea informațională, agricultură, pescuit, politică macroeconomică, servicii financiare, energie, achiziții, mediu, facilitarea comerțului, drepturile de proprietate intelectuală, cooperare interregională, statistici, aspecte macroeconomice și financiare.

⁽¹⁰⁾ De exemplu, grupurile de lucru, inclusiv subgrupurile pentru produsele pentru construcții și echipament electric, pentru evaluarea conformității și standardizare, pentru industria aerospațială, pentru concurență și pentru sănătate publică.

3.2.5 Instrumentele financiare ale UE destinate sprijinirii cooperării în acest domeniu ar trebui să fie legate mai strâns de politici, iar utilizarea lor ar trebui să fie simplificată în ceea ce privește procedurile administrative. Trebuie consolidate etapele de implementare și evaluare ale procesului. În special, fondurile de sprijin pentru proiectele de mică anvergură ar trebui stabilite prin proceduri simplificate, astfel încât finanțările să fie disponibile pentru un număr mai mare de grupuri-țintă și instituții, inclusiv pentru femeile întreprinzătoare, IMM-uri, economia socială și să fie utilizate pentru proiecte de dimensiuni reduse, dar concrete și orientate spre rezultate ⁽¹¹⁾. O eventuală reducere a fondurilor disponibile ar trebui compensată printr-un grad mai ridicat de cofinanțare din partea Rusiei, cu un impact mai puternic și cu drept de proprietate asupra programelor și proiectelor.

3.3 Spațiul comun de libertate, securitate și justiție

3.3.1 Spațiul de libertate, securitate și justiție este foarte important, întrucât cuprinde aspecte legate de democrație, respectul pentru drepturile omului și libertățile fundamentale. Ambele părți au interese comune în a aborda provocări cum ar fi crima organizată, terorismul, drogurile și imigrația ilegală.

3.3.2 Unul dintre subiectele principale ale negocierilor îl constituie politica în domeniul vizelor și de readmisie. CESE solicită să fie luate în considerare punctele de vedere ale societății civile referitoare la facilitarea emiterii vizelor pentru reprezentanții mediului de afaceri, organizațiile societății civile și studenți, emiteria vizelor cu intrări multiple pentru locuitorii din regiunile frontaliere, reducerea sau eliminarea taxei de viză, înregistrarea cetățenilor străini și simplificarea acestei proceduri, punerea în aplicare echilibrată și fără discriminare a reglementărilor respective privind permisele de muncă și de ședere, cu respectarea competențelor statelor membre în aceste domenii. CESE susține simplificarea și liberalizarea rapidă a regimului de vize în baza punerii în aplicare a angajamentelor luate cu acordul ambelor părți.

3.3.3 UE trebuie să depună în continuare eforturi pentru a implica alți actori neguvernamentali în consultările dintre UE și Rusia privind drepturile omului.

3.4 Spațiul comun de securitate externă

3.4.1 Eforturile comune ale UE și Rusiei în domeniul securității externe sunt limitate. Desigur, UE ar trebui să urmărească să asocieze Rusia în activități comune menite să mențină securitatea, urmând exemplul pozitiv al experienței misiunilor comune din Balcanii de Vest și Ciad.

3.4.2 Rusia a invitat UE să medieze soluționarea conflictului cu Georgia după conflictul dintre cele două țări din august 2008. Rusia trebuie încă să pună în aplicare pe deplin obligațiile asumate prin acordurile din 12 august și 8 septembrie 2008, iar Misiunea Uniunii Europene de monitorizare (EUMM) constituie un factor

indispensabil pentru eforturile de stabilizare din Georgia. Accesul EUMM în Abhazia și Osetia de Sud rămâne o parte esențială, dar neîndeplinită, a misiunii acesteia. Cooperarea Rusiei în acest sens este de cea mai mare importanță.

3.4.3 În ciuda punctelor de vedere diferite privind securitatea în Europa și în lume, ambele părți ar trebui să continue să mențină dialogul bilateral în ceea ce privește securitatea și dialogul prin intermediul instituțiilor internaționale existente, în cadrul cărora ar trebui dezbătute relațiile dintre UE și Rusia: ONU, Consiliul Europei, OSCE și Consiliul NATO-Rusia.

3.4.4 UE nu poate neglija interesele vecinilor săi din Est în relațiile cu Rusia și viceversa. UE trebuie să rămână fermă pe poziție în ceea ce privește angajamentul său de a facilita transformarea țărilor partenere din Est.

3.4.5 Coerența în ce privește aspectele-cheie (relațiile cu Rusia, politica în domeniul energiei, relațiile cu partenerii din Est) va consolida poziția UE în relația cu Federația Rusă. UE ar trebui, în primul rând, să înceapă să vorbească cu o singură voce.

3.4.6 În timp ce legăturile oficiale există, organizațiile societății civile, institutele de cercetare și grupurile de reflecție din UE și Rusia cooperează într-un număr încă mic de domenii. Legăturile insuficiente și lipsa cooperării determină percepția schematizată a intereselor și intențiilor „celuilalt” partener. De aceea, dialogul bilateral la nivelul societății civile ar trebui să contribuie la căutarea unei noi abordări a chestiunilor de interes comun, cum ar fi terorismul internațional și originile acestuia.

3.5 Spațiul comun de cercetare, educație și cultură

3.5.1 Acest spațiu comun poate servi ca exemplu al cooperării pline de succes dintre UE și Rusia, dominată puternic de proiecte pur științifice.

3.5.2 Semnul succesului este implicarea activă a ambelor părți, dovedită prin programe, prin fondurile acordate și prin abordarea de jos în sus, ceea ce înseamnă că oamenii de știință sunt lăsați să-și structureze activitatea și să aleagă formele cele mai potrivite ⁽¹²⁾.

3.5.3 Pe de altă parte, acest succes contrastează cu mobilitatea relativ limitată în domeniul educației, în care s-au realizat doar câteva schimburi, de exemplu prin intermediul programelor Tempus și Erasmus Mundus. De asemenea, este dificil să se obțină mai multe informații referitoare la activitatea grupurilor de lucru. Ar trebui să se acorde mai multă atenție acțiunilor tineretului și schimburilor interculturale. Societatea civilă ar trebui implicată mai mult atât în negocieri, cât și în monitorizarea acordurilor din cadrul acestui spațiu comun, în vederea monitorizării impactului proiectelor de cercetare asupra societății bazate pe cunoaștere.

⁽¹¹⁾ Comerțul global, comerțul echitabil, concurența loială, accesul la justiție, protecția datelor și a vieții private, dezvoltarea durabilă, eficiența energetică, aprovizionarea cu apă, educarea consumatorilor, comerțul electronic, politica privind alimentele, acțiunea colectivă, sănătatea, răspunderea pentru produsele și serviciile defectuoase, aspectele financiare, telecomunicațiile, prevederile contractuale etc..

⁽¹²⁾ Există grupuri de lucru în domeniul sănătății, al alimentației, agriculturii și biotehnologiei, al nanotehnologiilor și materialelor noi, al energiei, aeronauticii și mediului, al fisiei și fuziunii nucleare, al tehnologiilor informației și comunicării, precum și șapte grupuri în domeniul cooperării spațiale.

4. Situația societății civile în Rusia

4.1 Informațiile disponibile privind situația societății civile și a dialogului social și civil în Rusia ⁽¹³⁾ arată că aceasta nu corespunde încă în totalitate standardelor europene, cu toate că poziția și influența acesteia s-au îmbunătățit parțial de la ultima noastră evaluare a relațiilor UE-Rusia ⁽¹⁴⁾.

4.2 Camera civică a Federației Ruse, înființată în 2006, a devenit reprezentantul oficial al societății civile din Rusia. Camera a fost creată printr-un decret al președintelui, care numește o treime din membri. Camera a reușit să devină un instrument de exprimare a punctelor de vedere ale societății civile privind aspecte importante la nivel național și regional, fiind înființate camere locale în numeroase regiuni. Aceasta prezintă recomandări și formulează observații privind proiectele legislative și analizează situația în diferite sectoare și regiuni. Uneori, poziția Camerei este foarte deschisă și critică față de politicile guvernamentale ⁽¹⁵⁾.

4.3 Conform Raportului privind situația societății civile în Federația Rusă în 2009 ⁽¹⁶⁾, publicat de Camera civică a Federației Ruse, numărul ONG-urilor nonprofit înregistrate în Rusia a ajuns la 670 000 de entități juridice. În perioada 2004-2009, numărul total a scăzut cu 17 %. Camera civică a Federației Ruse recomandă schimbarea modului de clasificare a ONG-urilor nonprofit, folosindu-se metoda ONU, care nu ține seama de instituțiile cu statut de ONG create de autoritățile naționale.

4.4 În ceea ce privește domeniul de activitate, majoritatea ONG-urilor sunt implicate în chestiuni sociale (54 %), urmate de știință și educație (44 %), protecția drepturilor (42 %), caritate (39 %), turism și sport (32 %), cultură (30 %), informare (27 %), sănătate (22 %), mediu (12 %), administrație locală (9 %), religie (9 %), economie (6 %), locuințe (5 %) și altele (5 %).

4.5 Camera civică a Federației Ruse a stabilit relații cu organizații partenere străine, inclusiv cu CESE (memorandum de înțelegere în 2008) și a devenit membră a AICESIS, găzduind reuniunea consiliului de administrație în decembrie 2009. De atunci, relațiile dintre CESE și Camera civică a Federației Ruse au fost consolidate prin organizarea unor ateliere comune pe subiecte de interes comun și prin adoptarea unor concluzii comune în urma acestor ateliere ⁽¹⁷⁾.

4.6 Conducerea Rusiei devine conștientă de faptul că fără implicarea societății civile nu s-ar putea realiza obiectivul strategic de

modernizare a Rusiei. Anul trecut s-au adoptat o serie de amendamente la legislația în vigoare pentru a îmbunătăți situația societății civile, precum și pentru reducerea restricțiilor aplicate activităților ONG-urilor finanțate prin surse din străinătate.

4.7 În ciuda creșterii graduale a înțelegerii rolului societății civile organizate în procesul de modernizare a sistemului politic rus, mai sunt încă multe de făcut.

4.8 Dialogul social dintre partenerii sociali la nivel național se desfășoară în cadrul **comitetului tripartit** din Rusia, însărcinat cu reglementarea relațiilor sociale și de muncă. Acordurile generale se negociază de către toate sindicatele și asociațiile angajatorilor din Rusia, cu participarea guvernului. De obicei, în întreprinderile în care există reprezentanți sindicali se încheie contracte colective de muncă; totuși, uneori disputele duc la declanșarea grevelor. Rusia a ratificat cea mai mare parte a convențiilor OIM, însă este crucial ca aceste convenții să fie respectate pe deplin.

4.9 **Angajatorii** sunt reprezentați de Uniunea industriașilor și antreprenorilor din Rusia (RSPP), o organizație neguvernamentală independentă. Această uniune reprezintă peste 120 de alianțe regionale și asociații patronale din sectoare-cheie ale economiei și joacă un rol activ ca partener social în Comitetul tripartit din Rusia. Poate iniția noi propuneri legislative și depune eforturi continue pentru îmbunătățirea legislației existente în domeniul economic și antreprenorial. Uniunea cooperează strâns cu BusinessEurope și sprijină îmbunătățirea relațiilor comerciale dintre Rusia și UE și statele sale membre.

4.10 Alături de Uniunea industriașilor și antreprenorilor din Rusia există și alte organizații care îi reprezintă pe antreprenori și angajatori, cum ar fi Camera de comerț și industrie a Federației Ruse ⁽¹⁸⁾, Asociația managerilor ruși, Asociația IMM-urilor (*Opora Rossii*) și altele. Acestea sunt reprezentate în Camera civică a Federației Ruse.

4.11 **Sindicatele** sunt reprezentate de două organizații sindicale: Federația sindicatelor independente din Rusia – FNPR și Confederația muncii din Rusia – KTR. Ambele sunt membre ale Confederației Sindicale Internaționale (CSI) și ale structurii sale regionale pentru Europa – Consiliul regional paneuropean ⁽¹⁹⁾.

4.12 CESE este preocupat de problemele cu care se confruntă sindicatele din Rusia, care s-au intensificat în ultimii ani. Problema cea mai acută semnalată de sindicatele libere este lipsa respectului pentru drepturile fundamentale ale lucrătorilor: dreptul de a se asocia, de a participa la negocierea colectivă și de grevă. Există cazuri clare de presiune deschisă asupra sindicatelor, membrilor și liderilor lor, menită să împiedice activitățile lor juridice, și cazuri de discriminare. Nu există o protecție efectivă a lucrătorilor în fața administrației guvernamentale responsabile de aplicarea legilor în domeniul relațiilor de muncă.

⁽¹³⁾ Raportul privind situația societății civile din Federația Rusă, publicat de Camera Civică a Federației Ruse în 2009: <http://www.oprf.ru/documents/1151/1256/>. Notă informativă a DG Relex pentru Parlamentul European din februarie 2009.

⁽¹⁴⁾ JO C 294, 25.11.2005, pp. 33–37.

⁽¹⁵⁾ Cf. site-ul web al Camerei Civice a Federației Ruse, inclusiv lista documentelor (avize, rapoarte de monitorizare, intervenții etc.): <http://www.oprf.ru>. În coloana „Am reușit! : <http://www.oprf.ru/ru/press/984/>, pot fi vizualizate realizările importante în materie de intervenții de succes față de autoritățile de stat la nivel federal și regional.

⁽¹⁶⁾ Cf. nota de subsol nr. 13.

⁽¹⁷⁾ Informațiile privind atelierele comune și textul concluziilor comune se găsesc la adresa: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-russia-june-2010>.

⁽¹⁸⁾ Camera de comerț și industrie a Federației Ruse este membră a Eurochambers.

⁽¹⁹⁾ Președintele FNPR este actualul președinte ales al Consiliului regional paneuropean. Conform statutelor, secretarul general al Confederației Sindicatelor Europene îndeplinește și funcția de secretar general al Consiliului regional paneuropean.

4.13 Există o mare varietate de **organizații neguvernamentale**. Domeniile lor de activitate sunt menționate la punctul 4.4. Organizațiile pentru protecția drepturilor omului care se opun guvernului ⁽²⁰⁾ sunt confruntate cu diferite metode de obstrucționare, presiune și amenințări. ONG-urile de bază care reprezintă consumatorii, ecologiștii, economia socială, tineretul etc. ⁽²¹⁾ se confruntă în special cu probleme de finanțare. Pe lângă organizațiile societății civile active la nivel federal, există mii de ONG-uri active la nivel regional și local; unele dintre acestea sunt boicotate sau se confruntă cu atitudinea ostilă a autorităților locale.

5. Propunerile CESE pentru îmbunătățirea relațiilor UE-Rusia

5.1 Observații generale

5.1.1 Este imperios necesară stabilirea încrederii reciproce între Rusia și UE; aceasta este sarcina, în primul rând, a liderilor politici, însă și a societății civile de ambele părți, care trebuie să sprijine acest proces. Fără încredere, este dificil să se facă progrese în negocierile UE-Rusia privind noul tratat și în dezvoltarea dialogului în cadrul „spațiilor comune”.

5.1.2 În ceea ce privește UE, o abordare comună adoptată de toate statele membre, o mai mare claritate a obiectivelor, ambiții realiste și o flexibilitate sporită ar putea contribui la progresul relațiilor UE-Rusia, în general, și în special, la încheierea celor patru spații comune.

5.1.3 Relația UE-Rusia are nevoie de un nou impuls politic care să permită celor două părți să-și revitalizeze cooperarea și să recâștige sentimentul de parteneriat strategic. Agenda Parteneriatului pentru modernizare, adoptată la reuniunea la nivel înalt de la Rostov pe Don la 1 iunie 2010, ar trebui să fie considerată de UE un pachet cuprinzător de propuneri de cooperare orientat spre viitor. Aceste propuneri ar trebui să dea un nou impuls relațiilor UE-Rusia, pe baza experienței din cadrul „spațiilor comune”, fiind, în același timp, complementară ofertei de Parteneriat estic adresată unui număr de șase țări est europene.

5.1.4 CESE salută faptul că agenda Parteneriatului pentru modernizare include nu numai aspectele tehnologice și economice, ci și promovarea legăturilor interpersonale și consolidarea dialogului cu societatea civilă pentru stimularea participării persoanelor

și întreprinderilor. Suntem convinși că modernizarea societății ruse nu se poate realiza fără a pune accentul pe aspecte precum drepturile omului, democrația, lupta împotriva corupției, statul de drept, libertatea presei, dialogul social, amplificarea rolului societății civile în procesul de pregătire, implementare și urmărire a reformelor necesare.

5.1.5 Pentru ca sprijinul acordat de UE ONG-urilor din Rusia să fie mai accesibil și mai eficient, CESE recomandă să se ia în considerare reducerea obligației actuale de cofinanțare în valoare de 20 % impuse ONG-urilor din Rusia, dacă acestea solicită sprijin în cadrul mecanismului de finanțare al Inițiativei europene pentru democrație și drepturile omului. Obligația de cofinanțare pentru a beneficia de fonduri prin Inițiativa europeană pentru democrație și drepturile omului limitează considerabil domeniul de acțiune al ONG-urilor din Rusia care ar putea beneficia de sprijinul UE.

5.1.6 Preocupările Rusiei privind Parteneriatul estic nu înseamnă că UE nu poate propune și urmări cooperarea și parteneriatul cu Rusia la nivel regional și în cadrul proiectelor regionale, cu condiția participării echitabile și constructive a vecinilor comuni. În acest sens, ar trebui luate în considerare recomandările cuprinse în avizele CESE privind Dimensiunea Nordică ⁽²²⁾, Strategia pentru Marea Baltică ⁽²³⁾, Sinergia Mării Negre ⁽²⁴⁾, Parteneriatul estic ⁽²⁵⁾ și Strategia pentru regiunea Dunării. Este important ca obiectivele adoptate de Uniunea Europeană împreună cu partenerii estici și Rusia să fie cât mai compatibile. Dialogurile sectoriale cu Federația Rusă și planurile de acțiune adoptate împreună cu partenerii estici ar trebui, în principiu, să fie orientate în aceeași direcție, chiar dacă, foarte probabil, acestea au un conținut și țeluri diferite.

5.1.7 UE, Federația Rusă și vecinii lor comuni ar trebui să elaboreze proiecte cuprinzătoare în domenii precum politica energetică, dezvoltarea infrastructurii, gestionarea granițelor, aspecte legate de mediu și de apropierea standardelor, contribuind astfel la depășirea liniilor de demarcație care ar putea apărea în urma aplicării Parteneriatului estic.

5.1.8 Societatea civilă ar trebui implicată în identificarea proiectelor de interes pentru UE, țările Parteneriatului estic și Rusia, iar organizațiile societății civile ruse ar trebui invitate să participe la grupurile de lucru ale Forumului societății civile din cadrul Parteneriatului estic, atunci când se vor dezbate aspecte relevante pentru întreaga regiune. Forumul societății civile UE-Rusia similar ar putea deveni un instrument pentru implicarea organizațiilor societății civile ruse în dezvoltarea relațiilor UE-Rusia.

5.2 Rolul CESE

5.2.1 CESE și organizațiile independente ale societății civile ruse ar trebui invitate să participe la aceste consultări care au loc din anul 2005.

⁽²⁰⁾ Unele dintre cele mai de seamă sunt Centrul pentru dezvoltarea democrației și a drepturilor omului, Institutul pentru drepturile omului din Rusia, Mișcarea tinerilor pentru drepturile omului, Fundația de protecție Glasnost, Golos (Asociația pentru protecția drepturilor alegătorilor), Human Rights Watch (filiala din Rusia), Memorial (grup pentru apărarea drepturilor omului), SOVA etc..

⁽²¹⁾ Cum ar fi Organizația interregională a automobilistilor Libertatea de alegere, Greenpeace Rusia, Bellona (protecția mediului), Institutul pentru acțiuni colective, Mișcarea împotriva migrației ilegale, Pamyat (protejarea monumentelor și a documentelor istorice), Biserica ortodoxă rusă, Societatea de prietenie ruso-georgiană, Centrul de informare și de analiză SOVA, Uniunea comitetelor mamelor soldaților, World Wildlife Fund (filiala din Rusia).

⁽²²⁾ JO C 309, 16.12.2006, pp. 91–95.

⁽²³⁾ JO C 277, 17.11.2009, pp. 42–48.

⁽²⁴⁾ JO C 27, 3.2.2009, pp. 144–151.

⁽²⁵⁾ JO C 277, 17.11.2009, pp. 30–36.

5.2.2 În vederea consolidării interacțiunii dintre societatea civilă europeană și cea rusă, ar trebui efectuați următorii pași:

5.2.2.1 stabilirea unui nou grup de contact în cadrul Secțiunii REX a CESE, care să se ocupe de relațiile UE-Rusia;

5.2.2.2 propunerea de a înființa un organism comun al societății civile între CESE și societatea civilă rusă, în cadrul viitorului acord UE-Rusia. Scopul principal al acestuia ar trebui să fie contribuția societății civile la dezvoltarea cooperării UE-Rusia.

5.2.3 Ar trebui continuată interacțiunea cu Camera civică a Federației Ruse și promovat și dezvoltat un dialog consolidat, astfel încât acesta să devină permanent și să aibă loc cu regularitate. În același timp, CESE ar trebui să ceară părții ruse să invite reprezentanți ai altor organizații ale societății civile, care nu sunt prezente în Camera civică a Federației Ruse, să participe la activitățile comune.

5.2.4 De asemenea, CESE ar trebui să participe în continuare la contractele în vigoare între societatea civilă din Europa și din Rusia, în contextul politicii privind Dimensiunea Nordică, al Strategiei UE pentru regiunea Mării Baltice, al Sinergiei Mării Negre și al altor inițiative regionale relevante.

Bruxelles, 9 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 467-a SESIUNE PLENARĂ DIN 8 ȘI 9 DECEMBRIE 2010

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la unitățile de măsură (text codificat)

COM(2010) 507 final – 2010/0260 (COD)

(2011/C 54/06)

La 7 octombrie 2010 și, respectiv, la 15 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la unitățile de măsură

COM(2010) 507 final – 2010/0260 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul nici unei observații din partea sa, în cea de-a 467-a sesiune plenară din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie 2010), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 85 de voturi pentru și 1 abținere.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind nivelul de zgomot admis și sistemul de evacuare al autovehiculelor (text codificat)

COM(2010) 508 final – 2010/0261 (COD)

(2011/C 54/07)

La 15 octombrie 2010 și, respectiv, 7 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind nivelul de zgomot admis și sistemul de evacuare al autovehiculelor

COM(2010) 508 final – 2010/0261 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 467-a sesiune plenară din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie 2010), Comitetul a hotărât în unanimitate să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de protecție în caz de răsturnare, montate în partea din spate a tractoarelor agricole și forestiere pe roți, cu ecartament îngust (text codificat)

COM(2010) 510 final – 2010/0264 (COD)

(2011/C 54/08)

La 15 noiembrie 2010 și, respectiv, 7 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dispozitivele de protecție în caz de răsturnare, montate în partea din spate a tractoarelor agricole și forestiere pe roți, cu ecartament îngust

COM(2010) 510 final – 2010/0264 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 467-a sesiune plenară din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie 2010), Comitetul a hotărât în unanimitate să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind indicarea sau marcarea care permite identificarea lotului din care face parte un produs alimentar (text codificat)

COM(2010) 506 final – 2010/0259 (COD)

(2011/C 54/09)

La 7 octombrie 2010 și, respectiv, la 15 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind indicarea sau marcarea care permite identificarea lotului din care face parte un produs alimentar

COM(2010) 506 final – 2010/0259 (COD)

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul nici unei observații din partea sa, în cea de-a 467-a sesiune plenară din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie 2010), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 88 de voturi pentru și 3 abțineri.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 460/2004 privind instituirea Agenției europene pentru securitatea rețelelor informatice și a datelor, în ceea ce privește durata

COM(2010) 520 final – 2010/0274 (COD)

(2011/C 54/10)

La 19 octombrie și, respectiv, la 29 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 460/2004 privind instituirea Agenției europene pentru securitatea rețelelor informatice și a datelor, în ceea ce privește durata

(COM(2010) 520 final – 2010/0274 COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 467-a sesiune plenară din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 101 voturi pentru și 1 vot împotrivă.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind modalitățile de acces la serviciul public reglementat oferit de sistemul global de radionavigație prin satelit constituit în cadrul programului GALILEO

COM(2010) 550 final – 2010/0282 (COD)

(2011/C 54/11)

La 29 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 172 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind modalitățile de acces la serviciul public reglementat oferit de sistemul global de radionavigație prin satelit constituit în cadrul programului GALILEO

COM(2010) 550 final - 2010/0282 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 467-a sesiune plenară din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 97 voturi pentru și 3 abțineri.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1060/2009 privind agențiile de rating de credit

COM(2010) 289 final – 2010/0160 (COD)

(2011/C 54/12)

Raportor: dl **Carmelo CEDRONE**

La 23 iunie 2010 și la 13 iulie 2010, în conformitate cu articolele 114 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1060/2009 privind agențiile de rating de credit

COM(2010) 289 final – 2010/0160 (COD).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 25 noiembrie 2010.

În cea de-a 467-a sesiune plenară, care a avut loc la 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 172 de voturi pentru, 12 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Prezentul aviz se referă la a doua dintre cele trei etape ale abordării Comisiei cu privire la reglementarea agențiilor de rating de credit (ARC). Referitor la această chestiune, CESE consideră că, în legătură cu o problemă atât de importantă, care a provocat atâtea daune economiei, întreprinderilor noastre și cetățenilor noștri (problemă căreia nu i se întrezărește încă rezolvarea), UE a reacționat în mod energic, inclusiv prin propunerea de față, stimulând reacții similare pe plan internațional. CESE speră ca această activitate să continue în mod constant și coerent.

1.2 De asemenea, CESE consideră că diferențele dintre nivelul de integrare a pieței financiare și cel al supravegherii financiare, care țin încă de competența exclusivă a statelor, vor trebui neutralizate rapid, acestea reprezentând una dintre cauzele daunelor provocate. Din această pricină, Comitetul **apreciază în mod pozitiv** prezenta propunere de a se atribui Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe (AEVMP) ⁽¹⁾ supravegherea agențiilor de rating. Eficiența acesteia depinde de adaptarea dispozițiilor normative naționale relevante și de eliminarea **confuziei** care persistă încă, depășind cadrul propunerilor actuale, așa cum cer unele state.

1.3 CESE salută propunerile cuprinse în Regulamentul (CE) nr. 1060/2009 al Parlamentului European și al Consiliului, din 16 septembrie 2009, privind agențiile de rating ⁽²⁾ și referitoare în special la chestiuni de fond (transparența și conflictele de interese, furnizarea de informații, concurența și agențiile de rating externe). Deși este pe deplin conștient de complexitatea temei, Comitetul

regretă întârzierea intrării în vigoare a acestui regulament, care ar fi trebuit să prevadă deja cele cuprinse în actuala propunere de modificare.

1.4 CESE este preocupat, de asemenea, de specificul datoriei publice și, în special, de eșecul înființării unui organism european de evaluare a acesteia. Se așteaptă cu interes rezultatul consultării publice, care este în prezent în curs ⁽³⁾.

1.5 CESE consideră că este esențial ca filialele europene ale agențiilor care își au sediul în afara teritoriului UE să fie obligate să se supună noilor reglementări referitoare la supraveghere. În acest context, CESE salută dispozițiile relevante cuprinse în Regulamentul din 2009. Cea mai bună soluție ar fi un acord în cadrul G 20 pentru elaborarea unor reguli globale, în măsură să armonizeze diversele jurisdicții în domeniu, să elaboreze coduri internaționale de conduită care să fie respectate de toate agențiile, încredințând Consiliului pentru stabilitate financiară (*Financial Stability Board* – FSB) aspectele de supraveghere, acesta trebuind să aibă și puterea de a impune sancțiuni, de comun acord cu organismele din diferite țări. CESE salută faptul că, la îndemnul UE, acest proces a început deja.

1.6 CESE consideră că procesul de reformă, deja lansat, ar trebui încheiat în ritm mai rapid.

1.7 Într-adevăr, restaurarea încrederii consumatorilor și investitorilor în piața financiară este indispensabilă, iar aceasta poate fi realizată doar dacă este oferită impresia și garanția seriozității, prin stabilirea unor dispoziții și prin adoptarea unor măsuri stricte în ceea ce-i privește pe operatorii care nu respectă regulile.

⁽¹⁾ Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe.

⁽²⁾ Numit în continuare „Regulamentul din 2009”.

⁽³⁾ „Consultarea publică privind agențiile de rating de credit”, din 5.11.2010.

1.8 Dat fiind rolul jucat de agențiile de rating în recenta criză a piețelor mobiliare și financiare mondiale, CESE salută faptul că se aplică un program în trei etape pentru a fi reglementate funcțiile pe care aceste agenții le îndeplinesc în numele investitorilor și al consumatorilor (a se vedea documentul prezentat de Comisie, referitor la consultarea publică din acest domeniu). Deși funcția agențiilor de rating de credit de a asigura informațiile necesare pentru evitarea asumării unor riscuri excesive în operațiile de creditare este foarte importantă (o funcție intrinsecă, importantă pentru asigurarea stabilității și securității piețelor financiare), activitatea lor de evaluare a creditelor este subiect de controversă în ceea ce privește creditele statelor suverane. CESE salută includerea temei datoriei publice în consultarea publică aflată în curs.

1.9 Rațiunile care stau la baza dezbaterii pe tema oligopolului pe care cele câteva agenții îl exercită în evaluarea riscurilor legate de instrumentele financiare și de obligațiile financiare contractate de orice fel de subiect – investitori, bănci, asigurări sau guverne naționale – decurg, în principal, din considerația că informațiile furnizate de aceste agenții reprezintă un bun public și, prin urmare, serviciile pe care le prestează au în cele din urmă o valoare de interes general. Prin urmare, CESE salută faptul că primele societăți care au solicitat din partea AEVMP aprobarea de a funcționa ca agenții de rating de credit au fost unele societăți europene noi din sectorul ratingului de credit.

1.10 Când agențiile de rating evaluează viabilitatea financiară a unui stat suveran (riscul suveran), așa cum s-a întâmplat recent cu deprecierea ratingului datoriei publice a Greciei și a altor state membre ale UE puternic îndatorate pe piețele internaționale, se pune problema coerenței dintre acțiuni și finalitățile urmărite de acestea (livrarea transparentă și responsabilă de informații adecvate pe piață), dar și a unui posibil conflict de interese între investitori internaționali privați (cei care utilizează ratingul pentru a evalua riscurile propriilor investiții) și cetățenii/consumatorii din țara care suportă consecințele ce decurg din declarația de insolvență probabilă a datoriei sale publice, cu toate că insolvența a fost provocată de anumite carențe și omisiuni politice.

1.11 Agențiile de rating pot evalua în mod eficient datoria publică, cu condiția să dispună de instrumente și metode adecvate și să respecte regulile stabilite în acest scop de autoritățile publice competente.

1.12 CESE consideră că ratingul datoriei publice este o chestiune de interes public și salută consultarea publică lansată de Comisie, așteptând cu nerăbdare să prezinte un aviz bine întemeiat la momentul potrivit. În orice caz, CESE se așteaptă ca datoria publică să fie evaluată de o agenție internațională sau europeană independentă, însărcinată cu această misiune, în vederea protejării intereselor comune. Această agenție va trebui să opereze cu promptitudine, în mod transparent și cu instrumente adecvate.

1.13 În ceea ce privește ratingul, o concurență mai puternică între agențiile de rating independente una de alta, precum și față de părți terțe este de o importanță decisivă. De asemenea, CESE propune ca, în caz de întârziere sau în lipsa unui acord la nivel internațional, să se ia în calcul și posibilitatea de a se promova

înființarea unei agenții europene specifice pentru datoria publică, ca și apariția unei agenții europene autorizate, care să evalueze creditele obișnuite, în vederea stimulării concurenței în acest sector.

1.14 În plus față de propunerea de supraveghere europeană a agențiilor de rating, CESE salută faptul că Regulamentul din 2009 a abordat chestiunile cele mai relevante și corelate cu aceasta (sanțiuni, concurență, conflicte de interese, informare) (4).

1.15 CESE salută reducerea – în legislația din domeniu – a spațiului de manevră al statelor membre pentru acte discreționare, în vederea facilitării schimbului de informații și a asigurării coerenței între diversele legislații naționale, pentru a se evita neutralizarea efectelor supravegherii europene.

1.16 CESE propune îmbunătățirea armonizării reglementărilor naționale privind protecția utilizatorilor de produse și servicii financiare (consumatori, întreprinderi etc.). Totodată, în cadrul Autorității europene de supraveghere (actualul Sistem european al supraveghetorilor financiari – SESF), poate fi luată în considerare prezența unuia sau a mai multor reprezentanți ai consumatorilor, desemnați de partenerii sociali și de organizațiile de consumatori.

1.17 CESE propune stimularea – în sens larg – a sistemului de producție a informației financiare, prin favorizarea pluralismului subiecților și prin elaborarea de noi reguli, care să confere mai multă transparență și eficiență metodelor de evaluare, mai ales pentru produsele derivate.

1.18 Și la nivel internațional, CESE propune revizuirea actualului sistem de autoreglementare. Trebuie continuat procesul de coordonare a diverselor autorități competente, de identificare a unor reguli riguroase general valabile, **garantând aplicarea acestora**. UE trebuie să depună toate eforturile pentru realizarea acestui obiectiv în cadrul organismelor internaționale.

1.19 În sfârșit, CESE propune simplificarea și clarificarea regulamentului, astfel încât să fie mai ușor de înțeles și de aplicat, fiind de dorit evitarea unor norme complicate.

1.20 CESE cere să se pună capăt obligației impuse agențiilor de rating de a evalua titlurile, în vederea vânzării lor (propunere făcută și de Consiliul pentru Stabilitate Financiară). Eliminarea acestei obligații, necesară pentru introducerea pe piață a titlurilor, ar evita acceptarea pasivă a instrumentelor financiare de risc înalt, chiar în cazul unei evaluări foarte pozitive. Comitetul împărtășește îngrijorarea exprimată de Grupul de Larosière în legătură cu faptul că utilizarea ratingurilor pentru capitalul de reglementare elimină o parte prea mare din responsabilitatea instituțiilor financiare, consolidând oligopolul ARC. CESE salută faptul că acest aspect face parte din actuala consultare publică.

(4) Cf. Avizul CESE privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind agențiile de rating de credit, JO C 277/25 din 17.11.2009, p. 117.

2. Introducere

2.1 După cum se știe, deficiențele grave din domeniul reglementării și supravegherii sectorului financiar internațional au reprezentat una dintre cauzele profunde ale recente crize. În plus, criza a scos la iveală multe contradicții dintre sistemul financiar și grupurile bancare care operează ca întreprinderi globale, fiind însă reglementate și obligate să dispară în calitate de persoane juridice supuse dreptului național (Mervyn King, guvernatorul Băncii Angliei).

2.2 Regula este valabilă și în interiorul Uniunii, unde criza a adâncit nevoia urgentă de elaborare a unui cadru de referință european, atât pentru reglementare, cât și pentru supraveghere. Într-adevăr, în condițiile unei piețe financiare din ce în ce mai integrate, s-a observat că statele membre adoptă reguli și sisteme de supraveghere foarte diferite unele de altele.

2.3 Comisia Europeană a adoptat o abordare progresivă a reglementării agențiilor de rating de credit. Imediat în urma crizei bancare, preocupările s-au concentrat asupra reglementării și supravegherii, cu un accent special pe ratingul produselor derivate complexe și pe conflictele de interese implicate. Eșecul în materie de rating al acestor instrumente a contribuit în mod simțitor la criză. ⁽⁵⁾

2.4 În paralel cu progresul legislativ înregistrat odată cu adoptarea Regulamentului din 2009, concluziile Grupului de Larosière au condus la decizia de a revizui complet reglementările și supravegherea financiară în Uniunea Europeană. Între timp, a fost adoptată o propunere de instituire în UE a unui cadru de supraveghere pe două niveluri. La nivelul inferior există trei organisme specifice de supraveghere, unul dintre acestea, și anume AEVMP (Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe), fiind responsabil cu supravegherea agențiilor de rating de credit. Propunerea de regulament care constituie tema prezentului aviz privește doar modificările necesare introducerii competențelor AEVMP în prevederile Regulamentului din 2009.

2.5 Deoarece criza financiară de la nivel bancar a fost urmată de criza datoriei publice, a apărut o nouă serie de întrebări, legate, printre altele, de rolul agențiilor de rating de credit în datoria publică. Este posibil ca această nouă etapă de activitate să conducă la un al treilea regulament care, pentru moment, îmbracă doar forma unui document de consultare publică, din data de 5 noiembrie 2010. Titlurile capitolelor dau o indicație cu privire la aspectele urmărite: încrederea acordată ratingului de credit în materie de capital de reglementare, ratingul datoriei publice, stimularea concurenței în sectorul ratingului de credit, răspunderea civilă a ARC și eventualele conflicte de interese. Este de așteptat ca CESE să elaboreze la momentul potrivit un aviz bine întemeiat pe aceste teme, în contextul – foarte probabil – al noului regulament la care s-a făcut referire.

2.6 Mai mult, regulile armonizate la nivel european lasă de asemenea un larg spațiu de manevră pentru acțiuni discreționare și pentru opțiuni naționale, alături de „interpretările” naționale din faza transpunerii normelor.

2.7 O gravă deficiență a fost constatată de Grupul de Larosière în cazul agențiilor de rating de credit, care și-au arătat limitele, mai ales în ceea ce privește produsele complexe derivate, sub aspectul metodologiei de evaluare utilizate, al lipsei informațiilor și transparenței, precum și al conflictelor evidente de interese ⁽⁶⁾.

2.8 În plus, ne aflăm în fața unui adevărat oligopol, pentru că agențiile care controlează circa 90 % din piața ratingului de credit sunt doar trei (Moody's, Standard & Poor's and Fitch), aproape în întregime în mâini americane. Ele sunt cele care au jucat un rol important în evoluția crizei financiare și economice în care s-a afundat lumea. Deși formula „emitentul plătește” funcționează mulțumitor în cazul datoriei publice și al datoriei întreprinderilor mari, în cazul ratingului produselor derivate complexe ea a determinat un conflict major de interese, creând un cerc vicios care afectează transparența operațiunilor efectuate.

2.9 Dar – ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic – aceleași agenții continuă să emită evaluări care nu sunt întotdeauna obiective. Astfel că, la 26 aprilie 2010, în condițiile în care Uniunea Europeană alocase Greciei suma de 110 miliarde EUR, Standard & Poor's a retrogradat ratingul de credit al acestei țări la nivelul celui al Azerbaidjanului.

2.10 Doar ca urmare a acestor evenimente și a criticilor unor importanți lideri europeni la adresa funcționării sistemelor de evaluare a creditelor, Consiliul European a decis să lanseze consultarea publică mai sus amintită, care include chestiunea datoriei publice. Guvernele anumitor state membre nu suportă ideea ca piețele să poată da în vileag greșelile și erorile de apreciere ale unor autorități înclinate spre risipă, deși situațiile de insolvabilitate ale guvernelor sunt de foarte multă vreme o realitate. Însă prezentul aviz se ocupă de regulamentul din 2009.

2.11 În comunicarea sa din 2 iunie 2010 ⁽⁷⁾, Comisia a prezentat progresele înregistrate și ceea ce mai rămâne de făcut (cf. tabelele anexate) pentru crearea unui sistem financiar european mai sigur, mai transparent și mai responsabil, care să răspundă nevoilor economiei reale și societății în ansamblu.

2.12 De aici provine solicitarea de a exercita o **supraveghere centralizată** a agențiilor de rating de credit care operează în UE, încredințând această responsabilitate noului Sistem european al supraveghetorilor financiari și celor trei autorități europene de supraveghere și amânând pentru mai târziu chestiunile fundamentale legate de acestea.

⁽⁵⁾ Un rezumat al Regulamentului din 2009 poate fi găsit în secțiunea a 3-a a Avizului CESE privind agențiile de rating al creditelor, JO C 277/25, 17.11.2009, p. 117.

⁽⁶⁾ Cf. Avizul CESE privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind agențiile de rating de credit, JO C 277/25 din 17.11.2009, p. 117.

⁽⁷⁾ COM(2010) 301 final: Reglementarea serviciilor financiare în folosul creșterii sustenabile.

3. Sinteza modificărilor aduse Regulamentului 1060/2009

3.1 Modificări la titlul I (Obiect, domeniu de aplicare și definiții)

3.1.1 Elementul central și, așa cum s-a menționat, cel mai semnificativ îl reprezintă transferul supravegherii de la nivel național la cel european, acordând cea mai mare parte a **competenței de supraveghere** a agențiilor înregistrate în Europa și a celor aparținând altor țări dar acționând în Europa (filiale europene) **Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe (AEVMP)**.

3.1.2 Articolul 4 cuprinde lista administratorilor de **fonduri de investiții alternative**, astfel încât, la evaluarea creditelor, să existe o uniformitate de tratament în raport cu celelalte instituții financiare ale UE. Cu alte cuvinte, atunci când aceste fonduri recurg la evaluarea creditelor, ratingul trebuie să fie acordat de o agenție legal înregistrată sau certificată, în conformitate cu noul regulament.

3.2 Modificări la titlul II (Acordarea ratingurilor de credit, accesul la informații)

3.2.1 Emitenții de instrumente financiare structurate sau terții în raport cu aceștia vor fi obligați să permită **accesul la informații** și agențiilor concurente, cu condiția ca acestea din urmă să le utilizeze doar pentru evaluarea creditelor, și nu în alt scop. Acest lucru ar trebui să evite conflictele de interese în raport cu agențiile plătite de emitent, adică de cel care a solicitat evaluarea (sic!) (modelul „emitentul plătește”).

3.3 Modificări la titlul III (Procedura de înregistrare și supravegherea activităților de rating de credit)

3.3.1 Prin introducerea supravegherii unice la nivel european, dispozițiile actuale, care prevăd coordonarea supravegherii de tip colegiu, trebuie eliminate (abolirea colegiilor), pentru a îmbunătăți eficiența supravegherii agențiilor ce operează în mai multe jurisdicții. De asemenea, AEVMP poate cere Comisiei Europene să reglementeze procedura de înregistrare și standardele privind informațiile ce trebuie furnizate, fiind îndrituită și să ceară informații, să efectueze anchete privind eventualele încălcări ale regulamentului, ca și inspecții etc.

3.4 Modificări la titlul III (Cooperarea dintre AEVMP și autoritățile naționale)

3.4.1 **Autoritățile naționale** păstrează controlul asupra utilizării evaluării creditelor de către organismele supravegheate (bănci, societăți de asigurare, întreprinderi de investiții...), schimbă informații privind agențiile, cooperează cu AEVMP și îi oferă asistență acestora.

3.4.2 AEVMP poate delega autorităților naționale anumite sarcini, inclusiv din motive financiare. Sarcinile care ar putea fi delegate includ efectuarea unor anchete și inspecții la fața locului, evaluarea unei cereri de înregistrare, dar și sarcini legate de supraveghere. În acest sens, AEVMP trebuie să emită orientări specifice, aceasta păstrându-și competențele în domeniu.

3.5 Modificări la titlul IV, capitolul I (Sanțiuni, procedura comitetului)

3.5.1 AEVMP poate cere Comisiei Europene să **aplice sancțiuni** agențiilor de rating de credit, astfel încât să stăvilească infracțiunile, printr-o comunicare publică, pentru a le determina să furnizeze informațiile solicitate și să se supună investigațiilor. În cazul în care o agenție încalcă regulamentul, AEVMP o poate amenda, poate solicita suspendarea temporară a emiterii unor noi ratinguri sau poate declara încheierea infracțiunii când încălcarea dispozițiilor legale încetează, în ultimă instanță AEVMP fiind abilitată să retragă înregistrarea unei agenții de rating.

3.5.2 Procedurile comitetului au fost armonizate cu prevederile Tratatului de la Lisabona.

3.6 Modificări la titlul IV, capitolul II (Dispoziții tranzitorii și finale)

3.6.1 Din momentul în care AEVMP devine operativă, competențele autorităților naționale în acest domeniu vor trebui să înceteze. Vor trebui stabilite și modalitățile prin care autoritățile naționale vor transmite documentele și informațiile.

3.7 CESE consideră că rezultatele consultării publice privind agențiile de rating, lansată recent de Comisia Europeană, converg cu concluziile exprimate în avizul de față. Dacă va fi cazul, Comitetul își rezervă dreptul de a aprofunda chestiunile abordate în cadrul acestei consultări.

4. Observații generale

4.1 Noua propunere a Comisiei cuprinde abordarea adecvată în ceea ce privește transferul de competențe de supraveghere de la nivel național la nivel european, o activitate foarte complexă, care nu poate da rezultate satisfăcătoare doar prin caracterul colegial al acțiunii statelor membre ⁽⁸⁾, așa cum prevedea precedentă propunere de regulament. Mai mult, propunerea urmează abordarea cuprinsă în Raportul de Larosière ⁽⁹⁾. Acest regulament este puțin cam vag, în sensul că nu oferă totdeauna soluții clare.

⁽⁸⁾ Regulamentul (CE) nr. 1060/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind agențiile de rating de credit.

⁽⁹⁾ Cf. avizul Comitetului Economic și Social European privind următoarele propuneri: Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind supravegherea macroprudențială comunitară a sistemului financiar și de înființare a unui comitet european pentru riscuri sistemice, COM(2009) 499 fin. – 2009/0140 (COD); Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității Bancare Europene, COM(2009) 501 fin. – 2009/0142 (COD); Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității europene pentru asigurări și pensii ocupaționale, COM(2009) 502 final – 2009/0143 (COD); Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe, COM(2009) 503 final – 2009/0144 (COD), JO C 339/08, 14.12.2010, p. 34.

4.2 Totuși, dincolo de aceasta, propunerea actuală nu cuprinde prea multe modificări în raport cu regulamentul anterior (din septembrie 2009) în ceea ce privește condițiile pe care agențiile de rating trebuie să le îndeplinească atât pentru a fi înregistrate, cât și pentru a-și desfășura activitatea.

4.3 De aceea, chestiunea cea mai importantă rămâne cea referitoare la agențiile care operează în afara Europei și care, de fapt, nu sunt afectate de modificările propuse: **cui îi este destinat în realitate acest regulament al UE?** Cum pot fi, de exemplu, neutralizate ratingurile emise de Moody's, Standard & Poor's și Fitch, adică agențiile cu influența cea mai mare, în ciuda dezastrelor pe care le-au provocat? Ajunge să le controlezi filialele europene pentru a face să înceteze oligopolul acestora la nivel mondial?

4.4 Principalele agenții care operează la nivel internațional sunt cunoscute: Moody's, Standard & Poor's, Fitch ratings, Dun & Bradstreet, A. M. Best, Egan-Jones Rating Company (toate din SUA), Dominion Bond Rating (Canada), Baycorp Advantage (Australia), China Credit Information Credit (China), Japan Credit Rating (Japonia), Rating Agency Malaysia (Malaysia), NKC Independent Economists (Africa de Sud). **Iar Europa?** Fapt este că Europa, prima putere economică a lumii, **nu dispune** de nicio agenție de rating de credit, nici măcar pentru creditul suveran.

4.5 Grupul anglo-saxon de agenții ilustrează predominanța anterioară a capitalismului anglo-saxon, care nu a fost afectat de cele două războaie mondiale, precum și aspectele operaționale specifice aflate în legătură cu economiile din Asia. Este surprinzător că nicio agenție europeană nu și-a făcut apariția de la înființarea pieței comune, deși Fitch, aflată în proprietate franceză, își are sediul în afara Franței. Faptul că, din 1957, nicio ARC de anvergură mondială nu a apărut în UE poate fi pus în paralel cu rezultatele la fel de slabe ale UE în sectorul tehnologiilor de vârf, în aceeași perioadă. UE nu promovează spiritul antreprenorial în industriile moderne. În cadrul consultării pe tema ARC va fi analizată din nou chestiunea concurenței. Este necesar să fie examinat și deficitul de spirit antreprenorial.

5. Observații specifice

5.1 CESE salută crearea unei autorități europene de supraveghere a piețelor financiare, propunerea reprezentând – fără îndoială – un pas în direcția bună prin faptul că îmbunătățește modul în care cadrul juridic răspunde necesităților apărute în

încercarea de a restaura încrederea și siguranța piețelor, a cetățenilor și întreprinderilor. Cu toate acestea, propunerea nu răspunde întru totul obiectivelor fixate.

5.2 Comitetul salută și propunerea de a se face apel, dacă este nevoie, la o agenție înregistrată sau certificată, pentru evaluarea fondurilor de investiții alternative.

5.3 În schimb, prin propunerea actuală este mai dificil ca modelul „emitentul plătește” să devină mai transparent, mai obiectiv și mai competitiv, dat fiind că sistemul menține conflictul de interese. Tuturor agențiilor care se găsesc în această situație ar trebui însă să li se interzică să emită ratinguri referitoare la membrii lor. Este apreciată lansarea procesului de convergență – pe plan internațional – a regulilor, așa cum este cazul în SUA, Japonia etc.

5.4 CESE este de acord ca – inclusiv din motive financiare – anumite sarcini să fie delegate autorităților naționale, însă cu condiția ca tot ceea ce ține de distribuția competențelor între autoritățile europene și cele naționale să se facă în mod transparent. Este important mai ales ca angajamentele asumate privind justetea informațiilor, înregistrarea și inspecțiile la fața locului să fie respectate și să se întreprindă acțiuni ferme în acest sens.

5.5 CESE salută introducerea principiului aplicării de sancțiuni agențiilor care nu își îndeplinesc obligațiile sau nu respectă regulamentul.

5.6 Dat fiind că nu avem de-a face cu inocenți, problema reală cu care se vor confrunta factorii politici de decizie este nu atât de a identifica reguli sigure, foarte disuasive, cât – mai degrabă – de a le face respectate. În acest sens, ar fi nevoie să se prevadă **și sancțiuni pentru directorii** și responsabili din cadrul Autorităților europene și internaționale de supraveghere a piețelor care nu-și respectă obligațiile, date fiind daunele pe care inacțiunea lor le provoacă băncilor și sectorului financiar sănătos, economiei, întreprinderilor și cetățenilor. În acest fel, ei îi favorizează doar pe speculatori și pe cei care se află în spatele lor. Ar trebui să plătească cel puțin un preț personal pentru neachitarea propriilor obligații. Este greu de vorbit de etică – atât de invocată de mulți în aceste timpuri turbulente – fără responsabilități și, prin urmare, fără sancțiuni.

5.7 În sfârșit, partea din propunere care se referă la chestiunile ce intervin la nivel internațional nu pare întru totul adecvată. Vor trebui abordate mai bine și problemele referitoare la utilizatorii produselor financiare, aceștia fiind atât întreprinderi, cât și – mai ales – cetățeni.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament (UE) nr. .../... al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea vehiculelor agricole și forestiere

COM(2010) 395 final – 2010/0212 (COD)

(2011/C 54/13)

Raportor general: **dl Ludvík JÍROVEC**

La 7 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Regulament (UE) nr. .../... al Parlamentului European și al Consiliului privind omologarea vehiculelor agricole și forestiere

COM(2010) 395 final – 2010/0212 (COD).

La 14 septembrie 2010, Biroul Comitetului a însărcinat Secțiunea pentru piața unică, producție și consum cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European, în conformitate cu articolul 57 din Regulamentul de procedură, l-a numit pe dl JÍROVEC raportor general în cadrul celei de-a 467-a sesiuni plenare din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 9 decembrie) și a adoptat prezentul aviz cu 142 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Introducere și sinteza propunerii

1.1 Obiectivul propunerii de regulament este să stabilească norme armonizate pentru fabricarea vehiculelor agricole și forestiere. Legislația în vigoare va fi înlocuită pentru a fi aliniată la principiile unei mai bune reglementări și ale simplificării. Propunerea contribuie la competitivitatea sectorului industrial și la buna funcționare a pieței interne.

1.2 Ca urmare a recomandării din raportul CARS 21, propunerea simplifică semnificativ legislația de omologare, înlocuind 24 de directive de bază (și în jur de 35 de directive de modificare legate de acestea) în domeniul cerințelor tehnice pentru vehicule agricole și forestiere cu un singur regulament al Parlamentului și al Consiliului.

1.3 În opinia Comitetului, codificarea tuturor textelor actuale sub forma unui singur regulament ar fi un exercițiu foarte util. Propunerea de codificare include asigurarea că nu va introduce schimbări semnificative și va avea doar scopul de a prezenta legislația UE într-un mod clar și transparent. Comitetul susține pe deplin acest obiectiv și salută propunerea în lumina acestei asigurări.

2. Observații

2.1 Procedura de omologare necesită mult timp și CESE este îngrijorat că va întârzia introducerea noilor mașini, ceea ce ar putea fi dezastruos pentru micii producători. Prin urmare, noul

regulament trebuie să fie suficient de flexibil pentru a permite dezvoltarea continuă a mașinilor existente și pentru a permite introducerea de noi tipuri de mașini.

2.2 Pentru unele tipuri de tractoare proiectate pentru utilizarea exclusivă pe teren ar trebui avute în vedere excepții pentru dispozițiile legate de utilizarea pe drumuri. Aceasta este o problemă deosebită legată de vehiculele speciale.

2.3 De asemenea, CESE consideră că orice reglementare ar trebui să se bazeze pe mai multe clase de viteză decât cele două actuale. Pe măsură ce stabilitatea și puterea de frânare a tractoarelor se vor îmbunătăți datorită progresului tehnologic, se va mări viteza tractoarelor rutiere rapide. Ar trebui create noi perspective pentru tipurile de vehicule care vor intra în categoria „vehicule agricole și forestiere”. CESE consideră că propunerea de regulament va împiedica dezvoltarea tractoarelor mai mici prin mărirea costurilor de conformitate inutile, fără să se recunoască, în același timp, schimbările necesare pentru vehiculele care pot funcționa cu viteze de până la 65 km/h și cu eventualitatea unor viteze și mai mari în viitor.

2.4 De asemenea, CESE ar dori să vadă că aspectele periferice legate de utilizarea pe drumuri a vehiculelor agricole și forestiere sunt abordate de Comisie. În special, CESE ar încuraja crearea unor standarde europene pentru permisele de conducere, inspecția vehiculelor și utilizarea drumurilor. Aceasta ar contribui la asigurarea faptului că regulile și reglementările referitoare la utilizarea tractoarelor ar fi comune în toată Europa, înlocuind regulile naționale actuale diferite.

2.5 CESE recomandă ca producătorii să aibă posibilitatea de îndeplini cerințele, inclusiv cele tehnice, înainte de intrarea în vigoare a regulamentului. În cazurile în care nu se întâmplă acest lucru, ar trebui să existe dispoziții excepționale sau tranzitorii corespunzătoare.

2.6 CESE consideră că, în ceea ce privește articolul 8 „Cerințe privind siguranța la locul de muncă”, este util să nu se mai reglementeze printr-o viitoare directivă privind omologările, ci prin Directiva 2006/42/CE privind echipamentele tehnice.

Bruxelles, 9 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind instrumentele financiare derivate extrabursiere, contrapartidele centrale și registrele centrale de tranzacții

COM(2010) 484 final – 2010/0250 (COD)

(2011/C 54/14)

Raportor general: **dl IOZIA**

La 13 octombrie 2010 și la 7 octombrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și, respectiv, Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind instrumentele financiare derivate extrabursiere, contrapartidele centrale și registrele centrale de tranzacții

COM(2010) 484 final – 2010/0250 (COD).

La 20 octombrie 2010, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Secțiunea pentru piața unică, producție și consum cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl IOZIA raportor general în cadrul celei de-a 467-a sesiuni plenare din 8 și 9 decembrie (ședința din 8 decembrie) și a adoptat prezentul aviz cu 144 voturi pentru, 4 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Potrivit Băncii Reglementelor Internaționale (BRI), la sfârșitul anului 2009, valoarea noțională a instrumentelor financiare derivate era de cca 615 mii de miliarde de dolari SUA (615 000 000 000 000), adică de zece ori valoarea PIB-ului global. În 2010, încasările băncilor din aceste instrumente financiare derivate ar trebui să ajungă la 150 de miliarde de dolari. 40 % din această cifră de afaceri este reprezentată de piețele nereglementate (*over-the-counter* – OTC). Dintr-un studiu recent al unui mare grup bancar de talie mondială, rezultă că reformele care vor fi adoptate în Europa și în America cu privire la aceste piețe nereglementate vor provoca o scădere a încasărilor cu cel puțin cincisprezece miliarde de dolari.

1.2 CESE salută propunerea de regulament privind instrumentele financiare derivate, piețele nereglementate, contrapartidele centrale și registrele centrale de tranzacții și împărtășește cele afirmate de comisarul Barnier: „Piețele financiare nu își mai pot permite să arate ca în vestul sălbatic. Instrumentele financiare derivate OTC au un impact considerabil asupra economiei reale, de la creditele ipotecare la prețurile alimentelor. Lipsa unui cadru de reglementare pentru instrumentele financiare derivate OTC a contribuit la declanșarea crizei financiare, cu consecințele dezastruoase pe care le resimțim cu toții”.

1.3 Alegerea regulamentului ca instrument de disciplinare a domeniului este adecvată și corespunde necesității de a se introduce obligații generale și uniforme pentru toți operatorii din sector.

1.4 CESE este de acord cu propunerea Comisiei ca instrumentele derivate extrabursiere standardizate să fie compensate prin intermediul unor contrapartide centrale (CPC) și de a se garanta faptul că aceste contrapartide centrale, care își vor asuma riscuri tot mai mari, fac obiectul unor standarde prudențiale uniforme. Ideea aceasta a fost exprimată deja într-un aviz anterior al CESE: „Piețele instrumentelor extrabursiere (OTC – *over the counter*) nu ar

trebui să fie deschise tranzacțiilor bilaterale, ci doar celor efectuate cu un partener central care, monitorizând nivelul de risc pe ansamblu, poate restrânge accesul la tranzacții al partenerilor cu nivel de risc prea ridicat. Ar trebui ca tranzacțiile să aibă loc pe o singură platformă sau, cel mult, pe un ansamblu bine determinat de platforme, ceea ce ar îmbunătăți transparența piețelor”.

1.5 CESE apreciază în mod deosebit decizia de a se încredința atât autorităților naționale, cât și Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe (AEVMP) responsabilitatea de a supraveghea piețele instrumentelor derivate extrabursiere, de a identifica diversele tipuri de instrumente derivate care trebuie tratate centralizat, de a acorda contrapartidelor centrale autorizații pe care Autoritatea le poate retrage sau modifica și de a juca un rol similar în ceea ce privește registrele centrale de tranzacții.

1.6 CESE consideră absolut necesară consolidarea cooperării dintre AEVMP și autoritățile naționale care, de bună seamă, vor trebui să contribuie cu experiența lor și cu cunoașterea piețelor locale și, de asemenea, să faciliteze procesul de creștere progresivă a interoperabilității CPC, prin evaluarea nivelului de competență a acestora, a organizării lor interne și a capacității lor de a face față riscurilor. Pentru moment, se consideră oportună opțiunea de a se limita interoperabilitatea instrumentelor financiare la titluri în numerar.

1.7 De fapt, propunerea de regulament urmează indicațiile Consiliului pentru stabilitate financiară (*Financial Stability Board* - FSB) de a extinde serviciile care implică CPC la instrumentele derivate extrabursiere standardizate; G20 a stabilit că, până la sfârșitul anului 2012, va trebui ca, aceste contracte să fie tranzacționate pe piețe sau pe platforme electronice și compensate prin utilizarea contrapartidelor centrale. În plus, contractele derivate extrabursiere vor trebui înregistrate în registre centrale de tranzacții (*trade repositories*).

1.8 Pe plan internațional, în februarie 2010, un grup de lucru mixt CPSS-IOSCO a lansat o revizuire de ansamblu a normelor referitoare la infrastructurile de piață: sisteme de plăți, sisteme de decontare a titlurilor de valoare și contrapartide centrale. Obiectivul este acela de a se trece la o actualizare a principiilor/recomandărilor existente și la o consolidare a acestora, ținând seama de învățămintele trase de pe urma recente crize financiare. Un prim rezultat important a fost obținut odată cu publicarea, în mai 2010, a documentului *Considerations for trade repositories in OTC derivatives market* („Considerații cu privire la registrele centrale de tranzacții de pe piața instrumentelor derivate extrabursiere”). În ceea ce privește rolul CPC, în martie 2004 existau deja recomandări din partea Comitetului Tehnic care, din păcate, au rămas fără ecou.

1.9 Propunerea Comisiei nu face trimitere la nicio normă specifică privind swapurile pe riscul de credit (*credit default swaps* – CDS). CESE recomandă adoptarea în cel mai scurt timp inclusiv a unor norme privind CDS, care, alături de vânzările în lipsă (*short selling*), începând cu 1 iulie 2012, vor face obiectul unei reglementări, ca de altfel și instrumentele derivate, până la sfârșitul lui 2012.

1.10 În octombrie 2009 Comisia a publicat o comunicare privind acțiunile viitoare care vor fi întreprinse pentru reglementarea pieței instrumentelor derivate. Obiectivul este creșterea transparenței, reducerea riscurilor operaționale prin intermediul standardizării, dezvoltarea pieței contractelor standardizate, prin modificări corespunzătoare aduse Directivei privind piețele instrumentelor financiare (PIF).

1.11 CESE este convins că măsurile propuse vor spori transparența piețelor – prin rolul tot mai important ce revine registrelor centrale de tranzacții –, vor diminua riscul de contrapartidă prin înmulțirea progresivă a tranzacțiilor efectuate prin CPC (acestea supunându-se, la rândul lor, unor norme mai stricte în ceea ce privește guvernanța, organizarea internă și cerințele de capital), și vor diminua riscul operațional prin utilizarea unor proceduri electronice de validare a termenilor contractelor privind instrumente derivate extrabursiere.

1.12 CESE este de acord atât cu propunerea privind contrapartidele centrale, cât și cu limitarea vânzărilor în lipsă (*short selling*). Transparența sporită impusă tranzacțiilor, asumarea răspunderii de către operatori și contrapartide și evitarea exceselor speculative sunt tot atâtea obiective necesare, pe care Comisia le urmărește în mod eficient, adoptând măsuri menite să contracareze măcar parțial lipsa de reglementare care a contribuit la criza financiară.

1.13 CESE atrage totuși atenția asupra faptului că există riscuri care nu trebuie subestimate, referitoare, de exemplu, la accentul exagerat care se pune pe beneficiile ce pot fi aduse de contrapartidele centrale pentru piața swapurilor pe riscul de credit, pe termen scurt. Caracterul concurențial al diferitelor contrapartide centrale în ceea ce privește compensarea și fragmentarea întregului proces este un alt factor care nu trebuie subestimat, ca, de altfel, nici riscul limitării gamei de instrumente disponibile și al majorării costurilor tranzacțiilor legate de activitățile financiare.

1.13.1 Pentru a preîntâmpina eficient astfel de riscuri, ar trebui examinate atent în primul rând aspectele legate de interoperabilitatea CPC, confidențialitatea schimbului de date, concentrarea colectării datelor și a obligațiilor de raportare la contrapartida centrală, precum și includerea clienților în guvernanța CPC.

1.14 CESE recomandă instituțiilor europene:

- adoptarea grabnică a regulamentului privind piețele instrumentelor financiare derivate extrabursiere, în măsură să readucă încrederea și calmul pe piețe și să îi protejeze pe depunători;
- completarea noii legislații în materie de instrumente derivate, după cum preconizează Comisia;
- adoptarea unor măsuri vizând finalizarea rapidă a întregii arhitecturi instituționale și normative legate de reformarea reglementării piețelor financiare.

2. Propunerea Comisiei

2.1 G20 și-a reafirmat, cu diverse ocazii, angajamentul de a urgenta adoptarea unor măsuri ferme pentru a spori transparența și pentru a suplini insuficiența atenție acordată reglementării instrumentelor derivate extrabursiere.

2.2 Propunerea de regulament face trimitere la numeroase măsuri sugerate de Rezoluția Parlamentului European din 15 iunie 2010 intitulată „Instrumentele financiare derivate: acțiuni strategice viitoare” (*Derivatives markets: future policy actions*) și corespunde legislației recent adoptate de SUA, cunoscută sub numele de *Frank-Dodd Act*.

2.3 În ceea ce privește compensarea, raportarea și diminuarea riscului instrumentelor derivate extrabursiere, compensarea prin CPC este prevăzută doar pentru contractele extrabursiere standardizate. Prin urmare, pentru ca majoritatea instrumentelor derivate extrabursiere să intre în mecanismul de compensare obligatorie, regulamentul a prevăzut două abordări de identificare a contractelor care trebuie compensate.

2.4 Prima abordare, „de jos în sus”, prevede ca o contrapartidă centrală să fie autorizată de către autoritatea competentă să ia decizii privind compensarea anumitor tipuri de contracte. Ulterior aprobării, autoritatea competentă respectivă este obligată să informeze AEVMP, care va putea decide dacă o astfel de obligație de compensare trebuie sau nu să se aplice tuturor contractelor similare încheiate pe teritoriul UE.

2.5 A doua abordare, „de sus în jos”, permite identificarea contractelor care nu au fost compensate prin CPC. Într-adevăr, această abordare urmărește identificarea, de către AEVMP, împreună cu Comitetul european pentru riscuri sistemice (CERS), a contractelor care îndeplinesc criteriile necesare pentru a face obiectul obligației de compensare. Contrapartidele eligibile pentru obligația de compensare trebuie să se adreseze unei CPC.

2.6 Contrapartidele nefinanciare (corporatiste) nu vor intra, în principiu, sub incidența dispozițiilor regulamentului, cu excepția cazului în care pozițiile lor pe instrumente derivate extrabursiere ating un anumit prag, fiind considerate de importanță sistemică.

2.7 Regulamentul stabilește un procedeu de identificare a instituțiilor nefinanciare care dețin poziții de importanță sistemică pe instrumente derivate extrabursiere și le impune anumite obligații. Acest procedeu se bazează pe definirea a două praguri: a) un prag de informare; b) un prag de compensare.

2.8 Regulamentul impune așadar utilizarea mijloacelor electronice și existența procedurilor de administrare a riscului. În fine, contrapartidele financiare și contrapartidele nefinanciare care depășesc pragul de compensare trebuie să transmită unui registru central de tranzacții (*trade repository*) datele oricărui contract pe instrumente derivate în care s-au implicat și orice modificare intervenită ulterior.

3. Cerințele aplicabile CPC

3.1 Dat fiind că CPC trebuie să-și asume riscuri suplimentare, regulamentul prevede, din motive de siguranță, ca acestea să răspundă unor cerințe organizaționale, manageriale și prudențiale stricte (norme de guvernanță internă, cerințe de capital mai stricte etc.).

3.2 O CPC trebuie să se supună unor acorduri stricte în materie de guvernanță, care să țină cont de orice potențial conflict de interese între proprietari, conducere, membri compensatori și participanți indirecti. Rolul membrilor independenți ai consiliului este deosebit de important. În al doilea rând, pentru a fi autorizată să-și exercite activitatea, o CPC trebuie să dispună de un quantum minim de capital. Regulamentul va impune CPC obligația de a avea un fond de *default* mutualizat la care vor fi obligați să contribuie membrii CPC.

4. Înregistrarea și supravegherea registrelor centrale de tranzacții

4.1 Regulamentul prevede *obligația de a raporta* tranzacțiile cu instrumente financiare derivate extrabursiere, pentru o mai mare *transparență a acestei piețe, unor registre centrale de tranzacții*. Registrele centrale de tranzacții se vor înregistra la AEVMP, care va asigura supravegherea lor.

4.2 Regulamentul mai cuprinde dispoziții care vizează respectarea anumitor standarde de către registrele centrale de tranzacții. Aceste standarde au fost gândite pentru a se garanta că informațiile înmagazinate în registrele centrale în scopuri de reglementare sunt fiabile, securizate și protejate. Mai exact, pentru a asigura în mod adecvat protecția datelor, registrele centrale de tranzacții vor face obiectul unor cerințe organizatorice și de funcționare.

5. Considerațiile CESE

5.1 Infrastructurile piețelor mobiliare au dat la iveală carențe semnificative în administrarea riscului de contrapartidă și în transparența tranzacțiilor derulate pe piețele instrumentelor financiare derivate extrabursiere, în special pe cea a swapurilor pe riscul de credit, identificate drept vinovate pentru „Marea Recesiune”.

5.2 Aceste contracte „atipice” au contribuit la atenuarea percepției riscului și deci la extinderea crizei, afectând grav instituțiile care le-au emis și, implicit, pe depunătorii finali. În fine, în ceea ce privește entitățile emitente, speculațiile băncilor, care au vândut CDS în lipsă fără prevalidare (*naked short selling*, ceea ce înseamnă că, în momentul vânzării, vânzătorul nu a împrumutat titlurile sau nu s-a asigurat că pot fi împrumutate) au dus la creșterea dobânzilor și deci a sarcinilor financiare ale emitenților, provocând, în unele cazuri, falimentul acestora.

5.3 Din această cauză, CDS au fost supranumite „parașute de plumb”, căci ele reprezintă un pericol mortal pentru sistemul financiar mondial. Singura soluție adoptată efectiv a fost aceea de a se evita falimentul instituțiilor prin recapitalizarea cu capital public, adică prin naționalizare. Această intervenție a antrenat, firește, o majorare inevitabilă a datoriei publice, problema și riscul transferându-se de la bancă la țara de proveniență, fapt ce a provocat grave turbulențe pe piețele valutare din zona euro și a obligat toate țările să adopte măsuri severe de austeritate, care au contribuit la încetinirea ritmului firavei redresări economice.

5.4 În SUA, *Depository Trust & Clearing Corporation* (DTCC) a înființat o societate ad-hoc, *The Warehouse Trust Company LLC*, care este autorizată să acționeze ca un sistem de înregistrare a contractelor (*trade repository*) pe swapurile pe riscul de credit; guvernul a demarat o reformă legislativă a schimburilor cu instrumente derivate extrabursiere, care instituie obligația de utilizare a contrapartidelor centrale pentru contractele standardizate și concentrarea schimburilor pe piețe reglementate sau pe platforme organizate.

5.5 În Europa, Comisia Europeană lucrează în prezent la o propunere legislativă (*European Market Infrastructures Legislation*), menită să sporească transparența și stabilitatea pieței instrumentelor derivate extrabursiere. Acțiunile preconizate corespund propunerii Statelor Unite deoarece se dorește (și este important) să se evite arbitrajul de reglementare.

5.6 CESE dorește să atragă atenția și asupra unor riscuri pe care le implică măsurile propuse în ceea ce privește piața derivatelor. Într-adevăr, prăbușirea piețelor financiare nu poate fi pusă doar pe seama derivatelor, a absenței contrapartidelor centrale sau a vânzărilor în lipsă.

5.7 Începând cu anii '80 au devenit tot mai răspândite pe piețele financiare instrumente derivate din ce în ce mai sofisticate, care au contribuit la creșterea eficienței acestora, aducându-le foarte aproape de idealul completitudinii, așa cum este el prezentat de teoria economică. În paralel, a crescut și gradul de complexitate al activităților de reglementare, monitorizare și supraveghere, iar toate pachetele de reforme supuse dezbaterii s-au orientat spre un control mai riguros al piețelor, ceea ce, desori, le-a știrbit din eficiență.

5.8 O piață este cu atât mai eficientă cu cât prețul (sau randamentul) unui titlu reflectă informațiile disponibile. Așadar, pentru a spori eficiența unei piețe ar trebui stimulată circulația informațiilor, astfel încât acestea să fie încorporate cât mai repede în prețurile titlurilor. Este important să se găsească compromisul în materie de eficiență.

5.9 În primul rând, măsurile de restrângere a gamei de instrumente financiare disponibile, precum limitarea vânzărilor în lipsă fără prevalidare sau a activităților de vânzare în lipsă pot să nu ducă neapărat la creșterea eficienței piețelor. Limitarea instrumentelor disponibile reduce, într-adevăr, capacitatea piețelor de a absorbi și de a răspândi informațiile aflate la dispoziția operatorilor.

5.10 Se poate discuta, desigur, despre utilitatea vânzărilor în lipsă fără prevalidare, despre natura informațiilor suplimentare pe care le vehiculează acestea în comparație cu alte instrumente și despre măsura în care influențează costul finanțării. Cu toate acestea, interzicerea lor nu ar aduce un câștig prea mare sub aspectul eficienței. Limitarea posibilității de vânzare în lipsă reduce lichiditatea sistemului și deci capacitatea de reacție promptă la noile informații care apar. În plus, limitarea tranzacțiilor extrabursiere de titluri, prin obligația impusă operatorilor de a tranzacționa toate derivatele pe piețe reglementate și prin intermediul caselor de compensare, ar putea avea un dublu efect.

5.11 Pe de o parte, acest fapt ar duce la o transparență sporită a pieței (ar fi mai simplu, de pildă, să se monitorizeze cuantumul titlurilor deținute de operatori și riscul aferent) și, cel puțin în parte, la reducerea potențialelor surse de instabilitate. Cu toate acestea, în situații de stres financiar, poate că doar transparența nu este suficientă. Propunerea Comisiei le conferă autorităților de reglementare naționale, în situații excepționale, competențe clare pentru limitarea sau suspendarea „temporară” a interdicției de vânzare în lipsă a oricărui instrument financiar, în strânsă coordonare cu AEVMP, care, în orice caz, va avea posibilitatea de a interveni direct în două situații: dacă funcționarea corespunzătoare și integritatea piețelor sunt în pericol sau dacă autoritățile de reglementare naționale nu au luat măsuri ori măsurile luate nu sunt suficiente.

5.12 Pe de altă parte, mai nou, există totuși riscul restrângerii gamei de instrumente disponibile și al majorării costurilor tranzacțiilor legate de activitățile financiare. Piața contractelor *futures* este foarte standardizată și reglementată (deoarece este important ca prețurile titlurilor contractelor negociate să poată fi observate), în vreme ce piața contractelor extrabursiere (*forward market* – un instrument care se apropie în principiu de conceptul de *futures market*) corespunde necesităților contrapartidelor și permite operatorilor o structurare flexibilă a arbitrajelor lor (*pay-off*). Aceste titluri sunt prea puțin standardizate și ar fi greu de imaginat pe o piață reglementată în mod tradițional, fără limitarea opțiunilor de care dispun investitorii.

5.13 CPC sunt considerate soluția, instrumentul de administrare a riscului sistemic și modalitatea în care piețele extrabursiere pot deveni mai eficiente și mai transparente. CPC reprezintă cu siguranță un factor important de diminuare a riscului și de îmbunătățire a eficienței piețelor și totodată, pe piața instrumentelor derivate cotate la bursă, reprezintă un element indispensabil de

infrastructură. Prin urmare, se poate estima că CPC vor contribui și la evoluția piețelor extrabursiere. Multe instituții și numeroși responsabili politici supraestimează totuși beneficiile pe care le pot aduce contrapartidele centrale pieței swapurilor pe riscul de credit, pe termen scurt.

5.14 Într-adevăr, CPC nu pot fi considerate o soluție pentru riscul de contrapartidă și poate că nu sunt în măsură să sporească eficiența pieței, ținând seama de situația actuală. În contextul actual, în care există numeroase CPC diferite în fiecare regiune, în funcție de natura lor – derivate de credit sau swap pe rata dobânzii (*interest rate swap* – IRS) –, posibilitatea de a utiliza garanțiile în mod eficient și de a reduce expunerea la contrapartidă este compromisă. CPC poate compensa expunerea pe bază multilaterală, însă doar pentru regiunea, contrapartidele sau tipurile de derivate adecvate pe care le acoperă. De aici rezultă că nu se poate efectua o compensare între pozițiile CDS și pozițiile IRS.

5.15 Compensarea bilaterală a expunerilor la mai multe tipuri de instrumente derivate extrabursiere de către o singură contraparte, exterioară CPC, poate să ducă la o utilizare mai eficientă a garanțiilor. De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că instrumentele derivate sunt prin definiție novatoare și făcute pe măsură și că un număr mare de contracte nu se pretează compensării. Va trebui ca aceste poziții să fie conciliate ținând cont de riscul de credit, printr-un proces adecvat de gestionare a garanțiilor care totuși nu include CPC.

5.16 CPC contribuie cu valoare adăugată, precum și la repartizarea și delimitarea riscului legat de un singur operator. CESE împărtășește acest punct de vedere. Popularitatea contrapartidelor centrale este în creștere și va grăbi procesul de maturizare a pieței, sporind totodată transparența acesteia, ceea ce va duce pe viitor – după cum este și de dorit – la extinderea activității extrabursiere.

5.17 CPC sunt însă numai unul dintre elementele unei infrastructuri solide de administrare a riscului. Riscul de contrapartidă nu va fi eliminat și, pentru pozițiile exterioare CPC, va trebui luat în considerare în continuare riscul bilateral.

5.18 În fine, trebuie adăugat că există multe societăți care nu investesc în sistemele de administrare a riscului asociat portofoliului lor de derivate. Probabil că aceste societăți așteaptă în continuare să fie salvate, chiar și în condițiile în care modul lor de administrare a riscurilor este absolut necorespunzător.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale

COM(2010) 392 final – 2010/0215 (COD)

(2011/C 54/15)

Raportor general: **dl PEZZINI**

La 29 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale

COM(2010) 392 final - 2010/0215 (COD).

La 20 octombrie 2010, Biroul a însărcinat Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl Pezzini raportor general în cadrul celei de-a 467-a sesiuni plenare din 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie 2010) și a adoptat prezentul aviz cu 161 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE își exprimă susținerea față de activitatea Comisiei, ce vizează elaborarea unui pachet legislativ global în vederea asigurării unui ansamblu comun de drepturi procedurale în cadrul procedurilor penale din statele membre.

1.2 Dreptul la informare promptă și exactă face parte din tradiția juridică a Uniunii, ea căpătând o importanță sporită în contextul deplasărilor în interiorul UE ale cetățenilor statelor membre.

1.3 Și cetățenii extracomunitari, care intră în număr din ce în ce mai mare pe teritoriul Uniunii, trebuie să poată constata, pe de o parte, existența unei culturi juridice a Uniunii, iar pe de altă parte, claritatea procedurilor, ce reflectă respectul față de om, inclusiv când acesta face obiectul procedurii penale.

1.4 În opinia CESE, armonizarea legislațiilor naționale, care stă la baza directivei, trebuie să devină cheia de boltă a cooperării judiciare, inclusiv în scopul materializării Cartei drepturilor fundamentale, inclusă în Tratatul UE (TFUE și TUE).

1.5 CESE consideră că protecția drepturilor fundamentale ale persoanei prin proceduri comune și partajate reprezintă, fără îndoială, un puternic element de coeziune și de consolidare a liberei circulații în interiorul UE.

2. Observații generale

2.1 În vederea garantării dreptului fundamental la un proces penal *echitabil* într-un stat de drept, UE a întreprins măsuri specifice menite să consolideze drepturile procedurale ale persoanelor suspectate sau învinuite în cadrul procedurilor penale.

2.2 Acțiunile se referă și la consolidarea dreptului la apărare. Măsurile comune sunt considerate foarte importante, în special pentru a spori încrederea în spațiul european de justiție și în vederea concretizării principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești în materie penală.

2.3 Într-adevăr, eliminarea frontierelor interne și exercitarea din ce în ce mai frecventă a dreptului de liberă circulație și ședere au făcut ca un număr din ce în ce mai mare de persoane să facă obiectul unor proceduri penale într-un alt stat membru decât cel de reședință.

2.4 Rezoluția Consiliului UE 2009/C295/01, din 30 noiembrie 2009, reamintește:

- concluziile Consiliului European de la Tampere din 1999,
- Programul de la Haga, din 2004,
- Programul de la Stockholm, din decembrie 2009, pentru perioada 2010-2014,

și își propune – în general – să asigure, prin etape succesive, punerea deplină în aplicare și respectarea efectivă a „dreptului la un proces echitabil”.

2.4.1 Acest lucru este în conformitate cu principiul înscris explicit în articolul 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care slujește așadar drept bază comună pentru protecția drepturilor persoanelor suspectate sau învinuite în cadrul procedurilor penale.

2.5 Dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare figurează de altfel la articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene ⁽¹⁾.

2.6 În special, foaia de parcurs în șase puncte, aprobată prin rezoluția mai sus menționată a Consiliului, indică drept prioritare următoarele măsuri:

- măsura A: având în vedere că exercitarea deplină a dreptului la apărare implică cunoașterea acestuia, se prevede ca persoana suspectată sau învinuită care nu vorbește sau nu înțelege limba utilizată în cadrul procedurii să fie asistată de un interpret și să i se furnizeze o traducere a documentelor procedurale esențiale ⁽²⁾;
- măsura B: se prevede ca persoana suspectată sau învinuită de o infracțiune să primească informații corecte privind drepturile sale elementare, verbal sau printr-o comunicare în scris a drepturilor. În plus, se prevede că persoana în cauză trebuie să primească rapid informații privind natura și cauza învinuirilor care i se aduc, precum și, la momentul potrivit, informațiile necesare pentru pregătirea apărării sale.

3. Conținutul propunerii

3.1 În conformitate cu mandatul încredințat prin rezoluția mai sus menționată a Consiliului, la 27 iulie 2010, Comisia a prezentat propunerea de directivă privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale [COM(2010) 392 final].

3.2 Propunerea de directivă urmărește să detalieze punerea în aplicare punctuală a măsurii B din foaia de parcurs menționată, prin instituirea de standarde comune minime în ceea ce privește dreptul la informare în cadrul procedurilor penale din UE.

⁽¹⁾ **Articolul 5 alineatul (2)** din CEDO (dreptul la libertate și la siguranță) prevede în special că „orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa”. **Articolul 6 alineatul (3)** (dreptul la un proces echitabil) prevede că „orice acuzat are, în special, dreptul: (a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa; (b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale; [...] (e) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere”.

Aceleași garanții ale unui proces echitabil sunt de altfel prevăzute în mod expres de Constituția italiană la **articolul 111**, așa cum a fost acesta modificat prin legea constituțională nr. 2/1999.

⁽²⁾ Directiva 2010/64, publicată în JO L 280 din 26 octombrie 2010, intrată în vigoare la 20 octombrie 2010.

3.3 Prin urmare, actul normativ impune procuraturii nu numai să pună la dispoziția persoanei suspectate informațiile necesare, dar și obligația unei abordări proactive, pentru a se asigura că apărarea a luat cunoștință de respectivele informații.

3.4 Printre altele, se așteaptă ca aceste măsuri pozitive și rezonabile să ducă, în practică, la reducerea timpului și costurilor exercitării actului de justiție, prin evitarea erorilor judiciare și scăderea numărului de recursuri.

3.5 Astfel, s-ar putea obține o „compensație” pozitivă a costurilor economice suplimentare, chiar dacă reduse, pe care le implică transpunerea și aplicarea măsurilor de informare.

4. Observații specifice

4.1 Considerentul (18): formularea „*informațiile cu privire la drepturi trebuie furnizate prompt tuturor persoanelor suspectate sau învinuite la începutul procedurilor penale*” poate părea contradictorie, aceasta impunând precizarea momentului în care învinuitul trebuie informat pe cale verbală sau în scris.

4.2 Considerentul (19): exprimarea „*informațiile privind drepturile procedurale cu relevanță imediată*” nu pare prea exactă, motiv pentru care s-ar cuveni specificată mai bine natura și întinderea acestor drepturi procedurale, mai ales în interesul unei apărări eficiente.

4.3 Considerentul (21): formularea finală „*în cazul în care ar periclita grav [...] securitatea statului membru*” poate părea vagă. Însă adverbul „*grav*” ar trebui păstrat cu orice preț, în vederea evitării eventualelor interpretări „politice” discreționare ale statelor membre, sub pretextul garantării „*securității interne*”.

4.4 Considerentul (22): exprimarea „*un mecanism prin care să verifice dacă persoanele suspectate*” ar putea fi mai bine formulată sub aspectul transparenței, prin adăugarea precizării „*prin măsuri formale*” după verbul „*să verifice*”.

4.5 Articolul 3 alineatul (1): cuvântul „*prompt*” ar putea fi înlocuit în mod oportun cu expresia „*încă de la început*”.

4.6 Articolul 3 alineatul (2), ultima liniuță: formularea „*a fi adus cu promptitudine*” ar putea fi înlocuită cu „*a fi adus de îndată*”, printre altele în mod similar cu formularea de la articolul 5 alineatul (3) din CEDO.

4.7 Articolul 4 alineatul (1): sintagma „*cu promptitudine*” ar trebui înlocuită în mod oportun cu expresia „*încă de la început*”.

4.8 Articolul 6: având în vedere că directiva se referă la dreptul la informare cu privire la învinuire, atât în etapa procesuală, cât și în cea preliminară acesteia, reglementarea ar trebui să prevadă că informațiile privitoare la învinuire vor trebui furnizate chiar și în timpul activităților desfășurate de poliția judiciară, măcar în cazul delegării autorității judiciare sau când sunt aduse învinuirile inițiale.

4.9 Articolul 6 alineatul (1) – formularea ar trebui modificată astfel: „Pentru a garanta echitatea procedurilor penale, statele membre asigură că o persoană suspectată sau învinuită primește informații suficiente cu privire la învinuire **și la motivația acesteia**”, pentru a include ideea recurentă a Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale [articolul 6 alineatul (3) litera (a)], care menționează explicit „**cauza acuzației**”.

4.10 Articolul 6 alineatul (2): sintagma „cu promptitudine” ar trebui înlocuită cu „în cel mai scurt termen posibil”, pentru a reproduce cu mai multă fidelitate expresia care figurează în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a cărei interpretare a făcut deja obiectul unei vaste jurisprudențe.

4.11 Articolul 6 alineatul (3) litera (a): formularea „descrierea împrejurărilor în care **a fost** comisă infracțiunea...” ar trebui înlocuită cu „descrierea împrejurărilor în care **se presupune că a fost** comisă infracțiunea...”, deoarece, în momentul formulării învinuirii, nici măcar nu s-a stabilit că a fost efectiv comisă o infracțiune, acest lucru fiind posibil doar după judecarea cauzei.

4.12 Articolul 6 alineatul (3) litera (a): exprimarea „*inclusiv ora, locul și gradul de participare la*” ar fi mai precisă dacă s-ar înlocui formularea „*gradul de participare la*” cu formularea „*rolul efectiv jucat în*”.

4.13 Articolul 6 alineatul (3): se introduc trei noi litere, având următorul text:

- „c) mărimea pedepsei aplicabile în cazul infracțiunii mai sus menționate;
- d) termenele, mijloacele de apărare și instrumentele de probă;
- e) valoarea relativă a eventualei recunoașteri a faptelor.”

4.14 Articolul 7 alineatul (2): dreptul de a invoca *secretizarea* pentru a refuza accesul la anumite documente după încheierea cercetărilor nu ar trebui să permită autorității judiciare o marjă discreționară prea mare, dacă se ține cont de faptul că, oricum, încheierea cercetărilor implică în general accesul la documentele procedurale.

4.15 Articolul 7 alineatul (3): în toate versiunile lingvistice ale directivei va trebui să se păstreze referința la „*deciziile preliminare judecătorești*” și să nu se folosească expresia „*faza de instrucție penală*”, având în vedere că, în multe sisteme de norme procedurale, această etapă nu mai există.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Directivei 2001/18/CE în ceea ce privește posibilitatea statelor membre de a restricționa sau de a interzice cultivarea de OMG-uri pe teritoriul lor

COM(2010) 375 final – 2010/0208 (COD)

(2011/C 54/16)

Raportor: **dl Gerfried GRUBER**

La 7 septembrie 2010, respectiv la 10 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European, respectiv Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Directivei 2001/18/CE în ceea ce privește posibilitatea statelor membre de a restricționa sau de a interzice cultivarea de OMG-uri pe teritoriul lor

COM(2010) 375 final – 2010/0208 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 noiembrie 2010.

În cea de-a 467-a sesiune plenară, care a avut loc la 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 9 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 169 de voturi pentru, 12 voturi împotriva și 12 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE recunoaște că dezvoltarea organismelor modificate genetic în cadrul agriculturii europene generează temeri serioase pentru o mare parte a cetățenilor europeni. De aceea, CESE apreciază intenția Comisiei Europene de a aborda această problemă sensibilă a libertății statelor membre de a decide cu privire la cultivarea OMG-urilor, în vederea găsirii unei soluții viabile, și de a încerca să promoveze un cadru european compatibil cu buna funcționare a pieței interne. Cu toate acestea, în opinia CESE, proiectul de propunere prezentat, bazat în principal pe criterii etice și morale, produce mai degrabă confuzie decât certitudine și ar putea implica, în practică, o proliferare a diverselor măsuri (instabile din punct de vedere juridic) luate de state și regiuni, ceea ce ar putea afecta funcționarea pieței interne în UE, securitatea juridică a operatorilor și credibilitatea sistemului în ansamblu.

1.2 În opinia CESE, prezenta propunere necesită îmbunătățiri substanțiale și o formă mai concretă, în sensul afirmațiilor de mai sus, în special în ceea ce privește securitatea juridică pentru cei implicați. Comitetul consideră că o astfel de securitate juridică ar putea fi asigurată, de exemplu, prin introducerea în legislația secundară a UE a unui temei juridic concret și aplicabil, care să impună motive, condiții și proceduri specifice aplicabile măsurilor naționale. La un nivel mai general, Comitetul solicită clarificări suplimentare privind temeiul juridic al propunerii și conformitatea interdicțiilor posibile ale statelor membre bazate pe articolul 26 litera (b) cu regulile pieței interne a UE, cu dreptul comercial al OMC și cu alte obligații juridice internaționale.

1.3 Chestiunea restricțiilor naționale impuse asupra cultivării OMG-urilor este strâns legată de chestiunile coexistenței și răspunderii pentru daunele legate de OMG-uri și contaminarea

accidentală. Comitetul consideră așadar că aceste dosare ar trebui tratate împreună sau în propuneri legislative paralele, ca parte a unei revizuirii mai cuprinzătoare a cadrului de reglementare al UE pentru biotehnologia agricolă, în conformitate și cu Concluziile Consiliului Mediu din decembrie 2008.

1.4 Având în vedere momentul în care a fost elaborată prezenta propunere a Comisiei, înaintea examinării generale, aflată în desfășurare, a cadrului juridic în vigoare, nu se poate adopta o poziție definitivă privind propunerea, întrucât aceasta poate fi evaluată complet doar în raport cu evaluarea în curs a sistemului de autorizare și a cadrului juridic general. Aceasta nu ar trebui însă să amâne în mod nejustificat îmbunătățirea actualei propuneri.

2. Contextul și conținutul propunerii de regulament

2.1 Uniunea Europeană (UE) dispune de un cadru juridic cuprinzător în materie de autorizare a organismelor modificate genetic (OMG). Directiva 2001/18/CE ⁽¹⁾ și Regulamentul (CE) nr. 1829/2003 ⁽²⁾ reglementează cultivarea de OMG-uri.

⁽¹⁾ Directiva 2001/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 martie 2001 privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic și de abrogare a Directivei 90/220/CEE a Consiliului (JO L 106, 17.4.2001, p. 1).

⁽²⁾ Regulamentul (CE) nr. 1829/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 septembrie 2003 privind produsele alimentare și furajele modificate genetic (JO L 268, 18.10.2003, p. 1).

Conform articolului 23 din Directiva 2001/18/CE, statele membre pot restricționa, prin măsuri de protecție bazate pe informații științifice suplimentare din care să rezulte faptul că un anumit OMG reprezintă un risc pentru sănătatea umană sau pentru mediu, cultivarea de OMG-uri autorizate deja, în condițiile stipulate în articolul menționat. În plus, conform articolului 26 litera (a), statele membre pot lua măsurile corespunzătoare pentru a evita prezența accidentală a OMG-urilor în alte produse (coexistența).

2.2 În martie 2009, Consiliul a respins cererea Comisiei Europene de eliminare a măsurilor naționale de protecție (și anume în Austria și în Ungaria), în lipsa unor argumente științifice. Această poziție se reflectă în voturile anterioare similare ale Consiliului, astfel încât se poate vorbi de un blocaj politic asemănător situației care caracterizează sistemul de autorizare. În iunie 2009, 13 state membre ⁽³⁾ au solicitat Comisiei Europene, printr-o declarație comună, să elaboreze propuneri cu scopul de a lăsa la latitudinea statelor membre să decidă cu privire la cultivarea de OMG-uri.

2.3 Pe baza orientărilor politice ale președintelui Comisiei, dl Barroso, Comisia Europeană a prezentat prin decizia sa din 13 iulie 2010 o propunere legislativă privind libertatea de decizie a statelor membre în ceea ce privește cultivarea de OMG-uri. Propunerile Comisiei cuprind o comunicare privind libertatea de decizie a statelor membre în ceea ce privește culturile modificate genetic ⁽⁴⁾ și un proiect de regulament de adaptare a cadrului juridic ⁽⁵⁾.

2.4 Din punct de vedere tehnico-juridic, Directiva 2001/18/CE este completată cu un nou articol 26 litera (b), prin intermediul unui regulament. Această prevedere stipulează că statele membre pot lua măsuri de restricționare sau de interdicție a cultivării pe teritoriul lor sau pe anumite părți din teritoriul lor a OMG-urilor autorizate deja pe piața internă, atâta timp cât motivele nu se referă la riscurile pentru mediu sau pentru sănătatea umană, acestea fiind deja luate în considerare de sistemul de autorizare în vigoare, și sunt conforme cu tratatele.

2.5 Obiectivul proiectului de regulament este de a oferi mai multă libertate statelor membre cu privire la cultivarea de OMG-uri, în conformitate cu principiului subsidiarității, și de a asigura securitatea juridică necesară. Comisia pornește de la premisa că propunerea de regulament este în conformitate cu normele pieței interne și cu obligațiile internaționale. În opinia Comisiei, noua reglementare nu contravine sistemului de autorizare în vigoare, ci doar îl completează.

2.6 La 5 noiembrie, serviciile juridice ale Consiliului au emis un aviz juridic cu privire la alegerea temeiului juridic, la posibilele măsuri la nivel național și la compatibilitatea măsurilor propuse cu acordurile GATT. Serviciul juridic susține că temeiul juridic ales nu este valid, își exprimă serioase îndoieli în legătură cu compatibilitatea măsurilor care ar putea fi adoptate de statele membre cu tratatele sau cu GATT și subliniază că ar fi extrem de dificilă susținerea, în fața Curții de Justiție și a OMC, a cauzei unei măsuri adoptate de un stat sau o regiune pe baza unor criterii etice sau morale. Mai mult, aceste îngrijorări au fost, în parte, confirmate de serviciul juridic al Parlamentului European, care, în avizul său din 17 noiembrie 2010, a împărtășit preocupări similare în ceea ce privește conformitatea eventualelor justificări ale restricțiilor

naționale, întemeiate, de exemplu, pe moralitatea publică, cu regulile pieței interne a UE și cu dreptul comercial al OMC.

3. Sistemul de autorizare a OMG-urilor în vigoare

3.1 Scopul procedurii de autorizare stabilite la nivel european este de a garanta un nivel înalt de protecție a vieții și sănătății umane, a sănătății și bunăstării animale, a mediului și a intereselor consumatorilor, asigurând în același timp funcționarea eficientă a pieței interne.

3.2 Reglementările în vigoare privind autorizarea și utilizarea OMG-urilor se bazează pe o serie de principii (juridice) fundamentale, care, din punctul de vedere al CESE, trebuie respectate. În acest sens, trebuie menționate în special:

- o autorizare independentă, fundată științific;
- un nivel ridicat de protecție în ceea ce privește sănătatea și mediul, conform principiului precauției;
- respectarea regulilor pieței interne și a obligațiilor internaționale;
- libertatea de a alege și transparența pe tot parcursul lanțului alimentar;
- securitatea juridică, precum și
- subsidiaritatea și proporționalitatea.

3.3 Propunerile Comisiei Europene trebuie privite în contextul temporal și material al punerii în aplicare a Concluziilor Consiliului din decembrie 2008, care cer, printre altele, revizuirea sistemului actual de autorizare, proces care se preconizează că se va încheia la sfârșitul anului 2010. În acest context, este vorba în special de o revizuire a orientărilor EFSA privind evaluarea potențialelor riscuri pentru sănătate și mediu ⁽⁶⁾, de un raport al Comisiei Europene privind îmbunătățirea monitorizării mediului după acordarea autorizării, precum și de un studiu privind efectele socioeconomice și ecologice ale cultivării de OMG-uri. În plus, se va evalua cadrul juridic atât pentru produse alimentare și furaje care conțin OMG-uri, cât și pentru cultivarea de OMG-uri. Până în 2012 trebuie revizuit complet întregul sistem de autorizare a OMG-urilor.

3.4 În afară de aceasta, trebuie examinat raportul dintre interdicțiile sau restricțiile de cultivare la nivel național și reglementările privind coexistența, întrucât aceste două chestiuni sunt strâns legate, iar Comisia Europeană dorește să garanteze o mai mare flexibilitate statelor membre și în acest domeniu. În acest context, trebuie menționate concluziile Comisiei formulate în Raportul din 3 aprilie 2009 privind punerea în aplicare a orientărilor privind coexistența ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Austria, Bulgaria, Irlanda, Grecia, Cipru, Letonia, Lituania, Ungaria, Luxemburg, Malta, Țările de Jos, Polonia și Slovenia.

⁽⁴⁾ COM(2010) 380 final.

⁽⁵⁾ COM(2010) 375 final.

⁽⁶⁾ A se vedea consultarea publică inițiată cu privire la proiectul EFSA publicat la 12 noiembrie, care se va încheia la 24 ianuarie 2011; site web: www.efsa.europa.eu/en/press/news/gmo101112.htm.

⁽⁷⁾ COM(2009) 153 final.

4. Observații generale

4.1 Chiar dacă Comitetul, în virtutea rolului său, nu s-a exprimat încă cu privire la forma concretă a interdicțiilor naționale de cultivare, există declarații al căror conținut trebuie privit în raport cu prezenta propunere de regulament și care rămân valabile ca propuneri, respectiv contribuții la dezbatere.

4.2 În cadrul avizului din proprie inițiativă din 16 decembrie 2004 ⁽⁸⁾ privind coexistența OMG-urilor și a agriculturii convenționale și biologice, Comitetul a prezentat propuneri referitoare la nivelul de reglementare. În acest aviz, Comitetul afirmă, printre altele, că ar trebui reglementate la nivel național măsurile de evitare a încrucișărilor în funcție de condițiile din fiecare regiune, precum și dispozițiile regionale privind cultivarea sau interzicerea cultivării. În plus, Comitetul subliniază necesitatea stabilirii unor norme minime la nivelul UE privind coexistența și răspunderea.

4.3 Trebuie acordată o atenție deosebită măsurilor de protecție a rezervațiilor naturale și a zonelor sensibile din punct de vedere ecologic. De asemenea, trebuie avute în vedere măsurile de protecție a intereselor economice și culturale regionale, precum și alte efecte socioeconomice.

4.4 În afară de aceasta, în avizul menționat, Comitetul subliniază că premisele coexistenței variază în funcție de condițiile de la nivel regional, iar culturile paralele cu OMG-uri și fără OMG-uri, atât după metode convenționale, cât și ecologice, par a fi impracticabile în cadrul aceleiași regiuni, în special în cazul agriculturii practicate pe suprafețe reduse.

4.5 În acest context, în aviz s-au analizat oportunitățile de comercializare oferite de mărcile de calitate și de garanțiile de origine regionale, în cazul cărora, ținând seama de așteptările consumatorilor, se renunță la utilizarea de OMG-uri. Din acest motiv multe regiuni au declarat că nu au culturi de OMG-uri. Comitetul a făcut trimitere la incertitudinile juridice legate de acest aspect, care necesită clarificare.

5. Observații specifice și probleme nesoluționate

5.1 Criteriile unei posibile interdicții sau restricții de cultivare

5.1.1 Prin Directiva 2001/18/CE au fost armonizate prevederile privind autorizarea OMG-urilor, inclusiv cele privind adoptarea unor măsuri de protecție în conformitate cu articolul 23 și cele privind coexistența în conformitate cu articolul 26 litera (a). Această armonizare se bazează pe articolul 114 din TFUE (fostul articol 95 din Tratatul UE) privind alinierea legislativă în vederea îndeplinirii obiectivelor pieței interne. Noul articol 26 litera (b) prevede că statele membre pot interzice cultivarea de OMG-uri chiar și în cazul unei autorizări uniforme de cultivare la nivelul UE.

5.1.2 Se pune întrebarea în ce măsură poate fi exclusă din domeniul dreptului armonizat o interdicție de cultivare la nivel național și dacă acest lucru nu este contrar principiilor juridice generale ale pieței interne. Cu atât mai mult, conform unui aviz

recent al serviciului juridic al Consiliului ⁽⁹⁾, temeiul juridic al articolului 114 din TFUE nu pare a fi valabil, având în vedere obiectivele, conținutul și domeniul de aplicare ale propunerii pentru articolul 26 litera (b). Pe de altă parte, serviciul juridic al PE nu pune sub semnul întrebării articolul 114 din TFUE ca temei juridic al propunerii, ceea ce arată că, la nivelul UE, există interpretări juridice divergente ale acestei chestiuni, care trebuie clarificate și soluționate.

5.1.3 Propunerea nu prezintă o listă de motive, cu titlu fie limitativ, fie ilustrativ, care ar putea servi statelor membre drept punct de reper pentru interzicerea cultivării. Articolul 26 litera (b) prevede doar că motivele trebuie să fie altele decât cele examinate în scopul autorizării. De aceea nu este posibil să se invoce motive care au fost luate deja în considerare la evaluarea riscurilor pentru sănătate și mediu în cadrul sistemului de autorizare al UE sau care sunt legate de acestea. În opinia CESE, securitatea juridică oferită în propunere ar putea fi consolidată prin includerea în articolul 26 litera (b) a unei liste orientative (însă neexhaustive) cuprinzând motivele concrete care pot fi invocate de statele membre pentru restricționarea sau interzicerea cultivării de OMG-uri. Printre aceste motive s-ar putea include, pe lângă argumentele etice, morale și religioase, și anumite considerente socioeconomice. O astfel de clarificare în legislația secundară ar servi drept *lex specialis* față de motivele enumerate la articolul 36 din TFUE și dezvoltate în jurisprudența CEJ și, prin urmare, ar spori compatibilitatea cu regulile pieței interne și cu tratatele.

5.2 Securitatea juridică

5.2.1 În ceea ce privește securitatea juridică, Comitetul este de părere că aceasta nu se poate garanta făcând doar trimitere la legislația primară. În acest sens, este ilustrativă hotărârea C-165/08 a CEJ din 16 iulie 2009 ⁽¹⁰⁾, prin care o interdicție de autorizare a semințelor de OMG-uri la nivel național a fost considerată incompatibilă cu dispozițiile UE. Această hotărâre pune în evidență dificultățile întâmpinate de statele membre în a aduce alte argumente decât cele vizând protecția sănătății și a mediului.

5.2.2 Cu toate acestea, CESE recunoaște că, având în vedere situația juridică și politică actuală, crearea unui temei juridic clar și solid ar asigura statelor membre o securitate juridică mai mare decât în prezent. Acest lucru se poate realiza mai degrabă prin asigurarea unui temei juridic concret și detaliat în legislația secundară (de exemplu Directiva 18/2001/CE) decât prin trimiterea la libertăți de acțiune restrânse și neclare, în temeiul normelor generale ale pieței interne.

5.3 Domeniul controalelor EFSA – Cooperarea cu statele membre

5.3.1 Pentru garantarea sistemului de autorizare fundat științific trebuie avută în vedere redefinirea orientărilor EFSA cu privire la evaluarea potențialelor riscuri pentru sănătate și mediu, orientări care, odată adoptate de statele membre, ar trebui să dobândească și un caracter normativ. În acest context, CESE se așteaptă la o dezvoltare a sistemului de verificare științifică și independentă a procedurii de autorizare, în conformitate cu principiul precauției.

⁽⁹⁾ Avizul serviciului juridic al Consiliului, 5.11.2010, 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁰⁾ Hotărârea Curții Europene de Justiție C-165/08 (Comisia Europeană/Republica Polonă) din 16 iulie 2009.

⁽⁸⁾ JO C 157, 28.6.2005, p. 155.

5.3.2 CESE recomandă să se analizeze, în cazul unor tematici specifice, posibilitatea ca, în cadrul procedurii EFSA de evaluare a riscului, statele membre să fie implicate într-o mai mare măsură. Prin Regulamentul (CE) nr. 178/2002 ⁽¹¹⁾, EFSA a fost creată pentru a emite avize științifice privind siguranța alimentară și a furajelor, luând în considerare, de asemenea, riscurile pentru mediu. Firește, și în statele membre se analizează efectele OMG-urilor asupra mediului. Fiecare stat membru poate analiza mai exact și diferitele aspecte legate de mediu pe propriul teritoriu. Rezultatele ar trebui luate în considerare în mod corespunzător de către EFSA.

5.3.3 În general, ar trebui stabilite criterii privind metodologia, cărora să li se conformeze toate lucrările științifice efectuate pentru și de către EFSA. Aceste criterii ar trebui să includă și evaluările inter pares și ar putea contribui la o mai bună coordonare între EFSA și statele membre ⁽¹²⁾. CESE este conștient de faptul că, în mod oficial, la evaluările sale de risc, EFSA aplică, în condiții de deplină independență științifică, cele mai stricte criterii cu putință, motiv pentru care este o instituție a Uniunii Europene foarte respectată în lume. Ar trebui intensificată cooperarea în ceea ce privește dezvoltarea metodelor de cercetare între EFSA și centrele de cercetare, universitățile și cercetătorii independenți care elaborează evaluări de risc în statele membre.

5.3.4 Cu toate acestea, pentru a spori transparența și calitatea proceselor de evaluare științifică a OMG-urilor, CESE propune o reformă a EFSA, astfel încât toate grupurile de interes (consumatori, industrie, comercianți, agricultori și fermieri ecologici, cooperative de consum, nutriționiști, medici etc.), și nu numai cercetătorii, să fie reprezentate în grupul pentru OMG-uri.

5.4 Piața internă

5.4.1 Comisia Europeană pornește de la premisa că libertatea statelor membre de a interzice cultivarea la nivel național nu va conduce la dezechilibre pe piața internă a OMG-urilor, fie ele sub formă de semințe, produse alimentare sau furaje. Această prezumție este discutabilă întrucât, în zonele sau în statele membre în care s-a interzis cultivarea de OMG-uri, comerțul cu semințe de OMG-uri autorizate poate fi îngrădit. Această apreciere rezultă din jurisprudența CEJ în cauze similare ⁽¹³⁾.

5.4.2 În situația actuală este dificil de apreciat dacă interdicția de cultivare poate genera denaturarea concurenței. Cu toate acestea, în lipsa unor norme (minime) privind coexistența și răspunderea

la nivelul UE, condițiile de concurență echitabile din sectorul agriculturii fără OMG-uri vor fi probabil periclitare. În orice caz, măsurile necesare de asigurare a coexistenței presupun eforturi și costuri care trebuie luate în considerare la elaborarea tuturor soluțiilor în viitor. Pe de altă parte, absența culturilor de OMG-uri ar putea avea avantaje de comercializare, stabilirea prețurilor depinzând întotdeauna de comportamentul consumatorilor.

5.4.3 Plantele modificate genetic necesită în parte tehnici și modalități de cultivare diferite în comparație cu plantele convenționale, cum ar fi produse fitosanitare diferite, iar din cauza inexistenței sau a disfuncționalității pieței interne a produselor fitosanitare pot apărea probleme privind disponibilitatea acestor produse. Acest exemplu este menit să ilustreze cât de diferite sunt condițiile în care agricultorii trebuie să ia decizii privind producția.

5.5 Efectele socioeconomice

5.5.1 În ceea ce privește efectele socioeconomice ale autorizării OMG-urilor, se face trimitere la raportul pe care Comisia Europeană ar trebui să îl prezinte la sfârșitul anului 2010. Rezultatele prezentate de acesta ar trebui luate în considerare la evaluarea prezentei propuneri, întrucât motivele invocate în favoarea interdicției de cultivare, conform articolului 26 litera (b), se vor baza în primul rând pe efectele economice, sociale și asupra mediului. Este imposibil să se elaboreze un avis complet privind propunerea actuală înainte de terminarea acestui raport.

5.5.2 Trebuie menționat că Regulamentul (CE) nr. 1829/2003 permite deja ca, în anumite condiții, la evaluarea unor cazuri individuale, să se ia în considerare alți factori relevanți în cadrul procesului de gestionare a riscului, decât cei care reprezintă un risc pentru sănătate și mediu.

5.5.3 Având în vedere lipsa de cunoștințe privind efectele economice și consecințele asupra dreptului concurenței, propunerea ar trebui să prevadă o clauză privind evaluarea, iar Comisia Europeană ar trebui să efectueze în prealabil o evaluare a impactului corespunzătoare.

5.6 Obligațiile internaționale

5.6.1 Din punctul de vedere al Comitetului, un aspect important este clarificarea respectării obligațiilor internaționale, în special a celor din cadrul OMC/GATT, precum și a Protocolului de la Cartagena. Întrucât se așteaptă ca statele membre care vor să impună o interdicție de cultivare să se bazeze și pe articolul 26 litera (b), este foarte important ca deciziile în acest sens să aibă un temei juridic solid în dreptul internațional.

⁽¹¹⁾ Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare (JO L 31, 1.2.2002, p. 1).

⁽¹²⁾ A se vedea plângerea Ungariei împotriva Comisiei Europene în cauza T-240/10 referitoare la Amflora.

⁽¹³⁾ A se vedea cauzele C-110/05, Comisia împotriva Italiei; C-142/05, Mickelsson și Roos; C-188/04, Alfa Vita; și C-416/00, Morellato.

5.6.2 Având în vedere însemnătatea acestei chestiuni, CESE regretă că Comisia Europeană nu prezintă clarificări suplimentare privind conformitatea cu obligațiile internaționale ale UE. În acest sens, trebuie avute în vedere și evaluările efectuate de serviciile juridice ale instituțiilor europene cu privire la compatibilitatea cu OMC, în special avizul recent ⁽¹⁴⁾ al serviciului juridic al Consiliului, care a exprimat dubii serioase cu privire la compatibilitatea oricăror măsuri pe care statele membre le-ar putea adopta în temeiul noului articol 26 litera (b), în forma propusă de Comisie, cu tratatele sau cu Acordul GATT. Serviciul juridic al Parlamentului European exprimă, de asemenea, îndoieli similare în ceea ce privește conformitatea eventualelor justificări întemeiate, de exemplu, pe moralitatea publică, cu regulile pieței interne a UE și cu dreptul comercial al OMC.

5.7 Libertatea de alegere pe tot parcursul lanțului alimentar

5.7.1 La fel de important este să se țină seama de libertatea de alegere atât a producătorilor și a comercianților cu amănuntul, cât și a consumatorilor. În principiu, producătorii, în calitate de întreprinzători, ar trebui să aibă dreptul de a alege metoda de cultivare. De asemenea, importatorii și comercianții ar trebui să-și poată desfășura activitatea profesională legală, în ciuda dispozițiilor noului articol 26 litera (b) propus.

5.7.2 Prin urmare, limitările sau interdicțiile la nivel național privind culturile trebuie să se orienteze în funcție de principiile generale din tratate, în special în funcție de principiile subsidiarității și proporționalității.

5.7.3 Pentru ca și consumatorii să aibă libertatea de a alege între produse alimentare cu sau fără OMG-uri, este necesară asigurarea unui sistem de trasabilitate și de etichetare care să funcționeze în mod adecvat, dar și a unei oferte corespunzătoare care să fie acceptată de consumatori. În acest sens trebuie să se acorde atenție în special disponibilității produselor în anumite regiuni. CESE subliniază că consumatorul european trebuie să fie pe deplin conștient de faptul că o posibilă interzicere a cultivării OMG-urilor în regiunea sau țara sa nu va împiedica libera comercializare a acestora pe teritoriul respectiv și continuarea importurilor masive de OMG-uri, pentru hrană furajeră sau consum uman, din țări terțe și în condiții de trasabilitate îndoielnică.

5.8 Interacțiunea cu chestiunile legate de coexistență

5.8.1 Scopul coexistenței este, în general, evitarea contaminării accidentale a produselor convenționale sau biologice cu cele modificate genetic, pe de o parte pentru a menține libertatea de alegere a producătorilor și a consumatorilor, iar pe de altă parte pentru a evita prejudiciile economice pentru întreprinderi.

5.8.2 CESE consideră că aplicarea eficientă și asigurarea coexistenței reprezintă un element esențial al întregii discuții privind utilizarea OMG-urilor, aspect care prezintă încă o serie de neclarități, fiind necesară colectarea de date suplimentare în toate domeniile, în special cu privire la efectele pe termen lung.

5.8.3 Conform propunerii Comisiei, posibilitatea de a interzice culturile ar putea facilita soluționarea problemei contaminării sau încrucișărilor accidentale în regiunile în cauză, însă această posibilitate nu trebuie să frâneze sub nicio formă eforturile de elaborare a unor norme de coexistență pe termen lung a diferitelor metode de cultivare. Astfel cum a recomandat Comitetul în 2004 ⁽¹⁵⁾, o minimă armonizare la nivelul UE a normelor privind coexistența și răspunderea [sau în mod alternativ în articolul 26 litera (a) o cerință legală adresată statelor membre de a adopta astfel de norme la nivel național sau regional] va fi absolut necesară pentru a asigura libertatea de alegere și condiții de concurență echitabile în sectorul agricol și pentru a controla impactul socio-economic al cultivării OMG-urilor. Această chestiune va fi deosebit de relevantă pentru regiunile de graniță.

5.8.4 În cazul în care elaborarea normelor de coexistență are loc cu precădere la nivel național și regional, schimbul de cunoștințe și de bune practici este cu atât mai important. Activitatea Biroului european pentru coexistență trebuie orientată corespunzător pentru a implica părțile interesate de la toate nivelurile.

5.8.5 Rămâne nesoluționată întrebarea privind valoarea-limită de OMG-uri în semințe, precum și valoarea-limită pentru OMG-urile autorizate în afara UE, în cazul importurilor în UE (este vorba în principal de furaje). Aceste chestiuni trebuie abordate de Comisia Europeană, iar propunerile prezentate de aceasta ar trebuie puse în aplicare rapid.

5.9 Situațiile transfrontaliere și aspectele legate de răspundere

5.9.1 Rămân în continuare neclarificate mecanismele de răspundere în cazul contaminărilor accidentale cu OMG-uri, în special în cazul contaminărilor dincolo de granițele naționale. În prezent nu există obligația de informare reciprocă între statele membre în ceea ce privește zonele cu culturi de OMG-uri. Schimbul de informații are loc deseori doar pe baza unor contacte personale.

5.9.2 S-ar putea propune ca statele membre care cultivă OMG-uri în zona granițelor să fie obligate să publice pe internet informații privind culturile și în limba statului vecin. O astfel de măsură ar facilita, eventual, în cazul contaminării accidentale cu OMG-uri și al pierderilor economice care rezultă din aceasta, solicitarea de daune în justiție și la nivel transnațional.

5.9.3 Completarea decisă la 12 octombrie 2010 a Protocolului de la Cartagena reprezintă o îmbunătățire, întrucât prevede norme comune privind răspunderea și despăgubirea în cazul în care se constată prejudicii aduse biodiversității în timpul transportului transfrontalier. Punerea în aplicare a obligațiilor prevăzute ar trebui să aibă loc fără întârziere.

⁽¹⁴⁾ Avizul serviciului juridic al Consiliului, 5.11.2010, 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁵⁾ JO C 157, 28.6.2005, p. 155.

5.9.4 De asemenea, CESE sugerează să se examineze în ce măsură ar fi posibil să se impună, cel puțin în regiunile de graniță, standarde minime obligatorii la nivel european privind coexistența și răspunderea [sau în mod alternativ în articolul 26 litera (a) o cerință legală adresată statelor membre de a adopta astfel de norme la nivel național sau regional], în vederea reducerii riscurilor legate de răspundere în domeniul dreptului privat și în

vederea clarificării cazurilor de incertitudine între statele membre. Comitetul subliniază necesitatea unor astfel de norme privind răspunderea, dat fiind că în prezent sectorul asigurărilor continuă să refuze acoperirea de asigurare împotriva daunelor legate de OMG-uri, iar actualul regim de răspundere al UE în domeniul mediului bazat pe Directiva 2004/53/CE oferă o acoperire insuficientă împotriva acestui tip de daune.

Bruxelles, 9 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

ANEXA

Următorul pasaj a fost eliminat ca urmare a acceptării amendamentului în cadrul sesiunii plenare, chiar dacă peste un sfert din voturile exprimate au fost în favoarea menținerii textului:

Punctul 5.8.5

Soluția pentru a menține niveluri scăzute de OMG-uri neautorizate ar trebui să fie de natură tehnică, prin stabilirea unui prag de prezență minimă a OMG-urilor neautorizate, care să se aplice atât furajelor, cât și alimentelor.

Rezultatul votului

Voturi pentru: 83

Voturi împotriva: 79

Abțineri: 29

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea din partea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O agendă digitală pentru Europa

COM(2010) 245 final

(2011/C 54/17)

Raportor: **dl McDONOGH**

La 19 mai 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea din partea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O Agendă digitală pentru Europa

COM(2010) 245 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 noiembrie 2010.

În cea de-a 467-a sesiune plenară, care a avut loc la 8 și 9 decembrie 2010 (ședința din 8 decembrie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 83 de voturi pentru și 1 abținere.

1. Concluzii

1.1 Comitetul salută Comunicarea Comisiei pe tema „O Agendă digitală pentru Europa” și împărtășește îngrijorarea Comisiei cu privire la repercusiunile negative ale crizei financiare asupra progresului economic și social european. În opinia sa, enormul potențial al tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) poate fi exploatat pentru mobilizarea economiei digitale, dând astfel un impuls imperios necesar creșterii economice și asigurând un nivel de trai mai ridicat pentru cetățenii europeni. În plus, Comitetul este de acord cu Comisia în privința necesității unificării diverselor inițiative politice din domeniul TIC și al Agendei digitale și a gestionării acestora în cadrul unui plan de acțiune coerent.

1.2 Cu toate acestea, chiar dacă unele părți ale comunicării sunt bine redactate și prezintă cu claritate inițiativele politice care urmează a fi adoptate, alte părți sunt încă vagi în ce privește planul de acțiune – de exemplu, secțiunea care abordează avantajele TIC pentru societate în UE și cea referitoare la aspectele internaționale ale Agendei digitale. Comitetul se așteaptă ca toate elementele Agendei digitale să fie elaborate în mod adecvat în timp util și să se realizeze o consultare deplină cu privire la inițiativele detaliate, la care va participa în mod corespunzător.

1.3 Comitetul ia notă de problemele ce împiedică dezvoltarea unei economii digitale dinamice în Europa, identificate de Comisie: în special cele comerciale, culturale și cele care țin de fragmentarea legislativă într-o Uniune alcătuită din 27 de țări, precum și problema investițiilor – în continuare insuficiente – în rețele, în educația în domeniul TIC și în cercetare și inovare.

1.4 Totuși, aceste probleme au făcut obiectul preocupărilor UE vreme îndelungată și, în pofida anilor de implicare politică și de planuri de acțiune, progresele nu au fost pe măsura așteptărilor. În prezent, în anul 2010, este inadmisibil ca 30 % dintre gospodăriile din UE să nu aibă încă acces la internet ⁽¹⁾ și ca, în plină criză economică, Europa să nu fie în măsură să se bizuie îndeajuns pe creșterea economiei digitale, care să contribuie la o redresare rapidă.

1.5 Deși Europa este una dintre regiunile cu cele mai multe rețele din lume, complexitatea, lipsa de accesibilitate și de operabilitate a multor produse și servicii bazate pe TIC reprezintă un obstacol major în calea incluziunii pentru multe persoane, în special pentru cele în vârstă sau cele cu un handicap fizic. Europa trebuie să se concentreze asupra modului în care mai buna proiectare a produselor și serviciilor TIC poate răspunde nevoilor unei societăți în curs de îmbătrânire și persoanelor cu un handicap fizic, luând în considerare și obiectivele Convenției Națiunilor Unite în acest domeniu.

1.6 Apelul la includerea conectivității la internet în obligația serviciilor universale, pe care Comitetul îl formulează neconținut, dar fără ecou, reprezintă o frustrare pentru acesta. Dacă UE privește cu seriozitate Agenda digitală și principiul e-incluziunii, trebuie luate urgent măsuri în acest sens. Comitetul recunoaște că acest demers ridică probleme de finanțare și recomandă ca finanțarea UE să fie pusă la dispoziția furnizorilor de infrastructură pe baza unor criterii transparente, obiective și proporționale.

⁽¹⁾ Comunicat de presă al Eurostat, STAT/09/176.

1.7 Pe zi ce trece, UE devine mai puțin competitivă decât SUA, Japonia și Coreea de Sud în domeniul infrastructurii TIC avansate și al cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare (C-D) în acest domeniu, precum și în ceea ce privește participarea cetățenilor la economia digitală. Această scădere a competitivității la nivel mondial trebuie inversată prin inițiative politice ofensive, puse în practică în mod eficient.

1.8 Comitetul consideră că rezultatele nesatisfăcătoare ale eforturilor depuse pentru îndeplinirea obiectivelor europene din domeniul TIC și al economiei digitale trebuie puse mai întâi pe seama punerii în aplicare necorespunzătoare a inițiativelor politice la nivel european și național: am știut ce trebuia făcut, dar nu am făcut. Comitetul face un apel la statele membre pentru a pune urgent în aplicare directivele și recomandările referitoare la Agenda digitală.

1.9 Comitetul are, de asemenea, convingerea că piața nu se poate reglementa singură în mod adecvat în folosul binelui public. Prin urmare, este necesar un cadru de reglementare echilibrat pentru a promova interesele unui număr cât mai mare de cetățeni, așa cum prevede Strategia Europa 2020.

1.10 Comunicarea intervine la momentul oportun pentru a exprima necesitatea imperioasă a dirijării și gestionării demersurilor vizând realizarea Agendei digitale pentru Europa, ca parte a Strategiei Europa 2020 ⁽²⁾. Comitetul felicită Comisia pentru dispozițiile în materie de guvernanță și administrare incluse în comunicare pentru a asigura punerea în aplicare corectă și la timp a acestei agende de o importanță crucială. Cu toate acestea, Comisia trebuie acum să elaboreze un document detaliat cu privire la implementarea strategiei pentru Agenda digitală, care să se concentreze asupra punerii efective în aplicare.

1.11 Comitetul sprijină planul de acțiune cu șapte piloni prezentat în comunicare și felicită Comisia pentru munca sa. Deși amănunțele vor necesita o mai bună definire pentru o evaluare corectă, Comitetul consideră că planul la nivel înalt este destul de cuprinzător și de corect.

1.12 Cu toate acestea, Comitetul se arată surprins de faptul că Programul Galileo, care este o investiție importantă în viitorul Europei în materie de TIC, a fost exclus din comunicare. Comitetul solicită Comisiei să ia măsuri pentru ca Galileo să fie inclus în mod explicit în planul de acțiune al Agendei digitale și face trimiteri la avizele sale emise cu privire la acest program ⁽³⁾.

1.13 Comitetul așteaptă cu interes, în timp util, consultarea despre comunicările specifice ale Comisiei cu privire la fiecare aspect, în detaliu, al Agendei digitale.

⁽²⁾ EUROPA 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, COM(2010) 2020 final.

⁽³⁾ JO C 256, 27.10.2007, p. 73; JO C 324, 30.12.2006, p. 41; JO C 324, 30.12.2006, p. 37; JO C 318, 23.12.2006, p. 210; JO C 221, 8.9.2005, p. 28; JO C 302, 7.12.2004, p. 35; JO C 48, 21.2.2002, p. 42.

Pentru elaborarea acestor comunicări, Comitetul atrage atenția Comisiei asupra numeroaselor avize anterioare ale CESE ⁽⁴⁾, cuprinzând observații referitoare la necesitatea unei societăți informaționale sigure și dinamice, a unei industrii europene puternice în domeniul TIC și a unei economii digitale productive, în creștere rapidă.

2. Recomandări

2.1 Conectivitatea de mare viteză omniprezentă trebuie inclusă în domeniul de acțiune al serviciului universal ⁽⁵⁾, alături de mecanisme de finanțare corespunzătoare.

2.2 Ar trebui alocate mai multe fonduri pentru dezvoltarea competențelor TIC și pentru programele de cunoaștere și sensibilizare destinate cetățenilor și IMM-urilor. Ar trebui instituite în statele membre facilități de informare și sprijin care să ajute IMM-urile și cetățenii să înțeleagă economia digitală și să participe la aceasta.

2.3 Având în vedere angajamentul în favoarea e-incluziunii exprimat în Agenda digitală, Consiliul ar trebui să susțină, pre-tutindeni în UE, inițiativele de familiarizare a copiilor de vârstă școlară, a cetățenilor mai în vârstă și a cetățenilor defavorizați din punct de vedere social cu utilizarea tehnologiei în bandă largă (de exemplu, învățarea bazată pe internet, videoconferințele, serviciile publice online etc.). Toate programele educaționale ar trebui să se bazeze pe cele mai bune practici.

2.4 În cadrul PC7 de cercetare TIC ar trebui să se acorde o atenție deosebită dezvoltării unei noi generații de produse și servicii care să răspundă nevoilor speciale ale persoanelor în vârstă, persoanelor cu handicap și persoanelor cu probleme de alfabetizare.

2.5 Încurajarea și susținerea standardelor deschise pentru produsele și serviciile TIC din Europa ar trebui să constituie componente explicite ale Agendei digitale. Standardele deschise facilitează concurența și permit IMM-urilor să se dezvolte și să fie competitive la nivel mondial.

⁽⁴⁾ „Dividendul digital, sursă de beneficii sociale și creștere economică” – aviz încă nepublicat în Jurnalul Oficial; JO C 255, 22.9.2010, p. 116 și JO C 77, 31.3.2009, p. 60; „Îmbunătățirea modelelor de «parteneriat public-privat participativ» în extinderea serviciilor electronice pentru toți în UE 27” – aviz încă nepublicat în Jurnalul Oficial; JO C 255, 22.9.2010, p. 98; JO C 128, 18.5.2010, p. 69; JO C 317, 23.12.2009, p. 84; JO C 218, 11.9.2009, p. 36; JO C 175, 28.7.2009, p. 8; JO C 175, 28.7.2009, p. 92; JO C 175, 28.7.2009, p. 87; JO C 77, 31.3.2009, p. 63; JO C 224, 30.8.2008, p. 61; JO C 224, 30.8.2008, p. 50; JO C 97, 28.4.2007, p. 27; JO C 97, 28.4.2007, p. 21; JO C 325, 30.12.2006, p. 78; JO C 318, 23.12.2006, p. 222; JO C 110, 9.5.2006, p. 83; JO C 123, 25.4.2001, p. 36.

⁽⁵⁾ COM(2005) 203 final și Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice.

2.6 Pe lângă alocarea mai multor fonduri pentru inovarea în domeniul TIC și pentru C-D, Comisia trebuie să asigure o corectă responsabilizare și rentabilitatea investițiilor. Ar trebui instituite practici corecte de gestionare a investițiilor: investițiile ar trebui să se facă în funcție de rezultatele economice și/sau sociale scontate și toate ar trebui să facă obiectul unei gestionări riguroase, care să ofere certitudinea obținerii beneficiilor preconizate.

2.7 Guvernanța investițiilor în C-D trebuie să urmărească o bună coordonare a programelor și proiectelor pentru maximizarea beneficiilor și pentru evitarea risipei prin suprapunerea eforturilor.

2.8 Eforturile de C-D ar trebui să acorde prioritate durabilității, prin investiții în tehnologii care să rupă legătura dintre creșterea economică și daunele aduse mediului.

2.9 Ar trebui să se acorde prioritate finanțării tehnologiilor inovatoare, care să se bazeze pe poziția de lider a Europei în domeniul comunicațiilor fără fir și mobile, pentru asigurarea conectivității de mare viteză la internet, eventual prin utilizarea spectrului care devine disponibil odată cu diminuarea cererii de frecvențe din partea operatorilor de radioteleviziune sau a altor activități (așa-numitul „spațiu alb”) (6).

2.10 Comitetul solicită Comisiei să includă în mod explicit programul Galileo în obiectivele și resursele Agendei digitale. Ar trebui puse la dispoziție fonduri de stimulare a tehnologiei și a aplicațiilor care vor fi în măsură să utilizeze semnalele de poziționare și de navigație de mare precizie furnizate de serviciile Galileo la nivel mondial (7).

2.11 UE ar trebui să continue finanțarea C-D în domeniul „Internetului obiectelor” (8), aceasta urmând a se concretiza prin programul tehnologiilor fără fir, al rețelei internet și al sistemului Galileo.

2.12 Investițiile în C-D pe teme legate de protecția infrastructurilor critice de informație (*Critical Information Infrastructure Protection* – CIIP) trebuie să crească substanțial (9).

(6) A se vedea avizul „Dividendul digital, sursă de beneficii sociale și creștere economică” (încă nepublicat în JO) și http://www.economist.com/blogs/babbage/2010/09/white-space_wireless.

(7) Printre serviciile de navigație ale sistemului Galileo se numără: servicii cu acces deschis, servicii comerciale, de protecție a vieții umane, un serviciu public reglementat, servicii de căutare și salvare.

(8) A se vedea JO C 255, 22.9.2010, p. 116 și JO C 77, 31.3.2009, p. 60.

(9) A se vedea JO C 255, 22.9.2010, p. 98.

2.13 Uniunea Europeană ar trebui să încredințeze unei autorități de reglementare corespunzătoare, din care să facă parte membri ai Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, răspunderea de a pune în aplicare o protecție eficientă a infrastructurilor critice de informație din întreaga UE (10).

2.14 Trebuie încurajată crearea în Europa a unei industrii puternice în domeniul securității informatice, organizată într-un mod coerent și coordonat, pentru a corespunde competențelor existente în industria americană din domeniu, care beneficiază de fonduri importante (11).

2.15 Pe durata colaborării cu întreprinderile de talie mondială din sectorul TIC, pentru punerea în aplicare a Agendei digitale, Comisia trebuie să țină seama de protecția intereselor cetățenilor.

2.16 Ca principiu politic general, trebuie să existe un echilibru între interesul public – „binele public” – și interesele particulare și de afaceri.

2.17 Comisia ar trebui să ia toate măsurile posibile pentru a se asigura că statele membre pun în aplicare în mod riguros cadrul de reglementare pentru comunicații electronice (12) și că această implementare este egală, echilibrată și universală, în toate cele 27 de state membre.

2.18 Pentru a se asigura respectarea în totalitate a reglementărilor, ar trebui consolidate competențele entităților de reglementare în domeniul comunicațiilor de la nivelul statelor membre și de la nivel european, după modelul competențelor și autorității Agenției Europene de Siguranță a Aviației (AESA) (13).

2.19 Luând în considerare importanța tot mai mare a tehnologiilor mobile ale informației și comunicațiilor, Europa ar trebui să se îndrepte rapid către o abordare orientată mai mult spre piață în gestionarea spectrului de frecvențe, cu o mai mare responsabilizare a operatorilor de pe piață și cu introducerea de schimburi extinse de frecvențe, precum și cu mai puține reglementări birocratice la nivel național în materie de alocare a lățimilor de bandă (14).

(10) Ibid.

(11) Valoarea de piață cumulată a securității cibernetice federale din SUA este estimată la 55 de miliarde USD (2010-2015), cu o rată de creștere anuală medie de 6,2 % în următorii 6 ani (<http://www.marketresearchmedia.com/2009/05/25/us-federal-cybersecurity-market-forecast-2010-2015/>).

(12) Directiva 2002/21/CE privind un cadru de reglementare comun; Directiva 2002/19/CE privind accesul și interconectarea; și Directiva 2002/77/CE privind concurența pe piețele de rețele și servicii de comunicații electronice.

(13) <http://easa.europa.eu/>.

(14) A se vedea Avizul „Dividendul digital, sursă de beneficii sociale și creștere economică” (încă nepublicat în JO); JO C 97, 28.4.2007, p. 27; și JO C 224, 30.8.2008, p. 50.

2.20 Comisia ar trebui să încurajeze statele membre să-și afirme cu hotărâre interesele naționale în dezvoltarea și utilizarea rețelor de transmisie și de comutare la distanță, pentru îndeplinirea obiectivelor politice naționale, precum, de exemplu, eliminarea decalajelor de acces la conexiunea în bandă largă. Acestea pot fi realizate prin colaborarea cu companiile de telecomunicații, prin parteneriate public-privat ⁽¹⁵⁾.

2.21 În zonele din UE cu densitate ridicată a populației, ar trebui să se acorde stimulente furnizorilor de infrastructură pentru a instala fibre optice în locuințe (*fibre to the home* – FTTH).

2.22 Disponibilitatea unor conținuturi și servicii online utile este un element de bază al activității online. Guvernele, autoritățile publice, companiile de utilități publice și celelalte întreprinderi ar trebui să-și intensifice dezvoltarea pe web și să încurajeze transferul clienților către relațiile online.

2.23 Trebuie găsite modalități inovatoare pentru ca întreprinderile să accelereze furnizarea unor experiențe online de înaltă calitate către clienții lor. În acest sens, ar trebui să se acorde o atenție specială progreselor în utilizarea conținutului video online.

2.24 Investițiile ar trebui orientate către descoperirea unor soluții inovatoare la provocările pe care le ridică diversitatea lingvistică în UE. Statele Unite și alte economii mari care dispun de o *lingua franca* sunt avantajate atunci când este vorba despre dezvoltarea unei piețe online de bunuri și servicii, unice și coerente. În viziunea Strategiei Europa 2020, diversitatea lingvistică reprezintă o provocare specială.

2.25 Ar trebui luată în considerare introducerea identității electronice europene (*European electronic identity* – eID) pentru fiecare cetățean, ceea ce ar facilita prestarea serviciilor electronice și comerțul online.

2.26 Comisia ar trebui să introducă un sistem de certificare și de etichetare la nivelul UE pentru comercianții online, astfel încât consumatorii să poată beneficia de o protecție universală atunci când achiziționează bunuri și servicii pe internet, indiferent de granițele naționale. Un astfel de sistem ar spori încrederea consumatorilor în comerțul electronic.

2.27 Atunci când fac cumpărături transfrontaliere, cetățenii trebuie să aibă certitudinea că banii și datele lor personale sunt în siguranță; trebuie garantată protecția vieții private, iar datele cu caracter personal trebuie stocate în condiții de siguranță.

2.28 Comisia trebuie să pună în funcțiune un sistem de acordare de licențe pentru centrele de apel, astfel încât să asigure protecția datelor personale și a banilor cetățenilor europeni atunci când aceștia desfășoară activități comerciale prin intermediul centrelor de apel, în special centre situate în afara UE.

2.29 Ar trebui să se ia în considerare introducerea unor măsuri de protecție pentru consumatorii care fac greșeli în momentul confirmării unei achiziții online. În prezent, consumatorii pot face cu prea multă ușurință greșeli costisitoare atunci când confirmă rezervarea unui bilet de avion sau altă achiziție. Poate că ar fi util ca toate tranzacțiile de acest tip să includă un buton de anulare.

2.30 Trebuie acordată o atenție specială comerțului electronic în care sunt implicați copii, în ceea ce privește stabilirea unor reguli și coduri de conduită corespunzătoare.

2.31 UE ar trebui să alocă fonduri pentru consolidarea capacității Europol de a lupta împotriva criminalității cibernetice. UE trebuie să urmărească cu fermitate criminalitatea cibernetică, prevăzând măsuri drastice de sancționare a infractorilor, uniforme pe tot cuprinsul Uniunii.

2.32 Comisia ar trebui să elaboreze un document privind implementarea strategiei, care să dezvolte secțiunea „Implementare și guvernare” din comunicare. Comitetul consideră că, în lipsa unui plan de implementare detaliat și coordonat, obiectivele Agendei digitale nu vor fi îndeplinite.

2.33 Comisia ar trebui să utilizeze cu maximă eficiență instrumentele de guvernare ale TIC pentru a sprijini punerea în aplicare a Agendei digitale.

2.34 CESE va înființa un grup permanent care să se concentreze continuu asupra dezvoltării Agendei digitale și a punerii în aplicare a acesteia, care sunt de o importanță capitală.

3. Context

3.1 Agenda digitală pentru Europa este una dintre cele șapte inițiative emblematice ale Strategiei Europa 2020 și are ca scop definirea rolului motor esențial pe care utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) va trebui să-l joace în realizarea obiectivelor Europei pentru 2020. Această inițiativă politică majoră a obținut sprijinul deplin al miniștrilor responsabili cu politica privind societatea informațională în UE, în cadrul reuniunii ministeriale informale de la Granada, Spania, în aprilie 2010. ⁽¹⁶⁾

3.2 Necesitatea unei Agende digitale pentru Europa

3.2.1 Obiectivul Agendei digitale este trasarea unui parcurs, în scopul de a exploata la maximum potențialul social și economic al TIC.

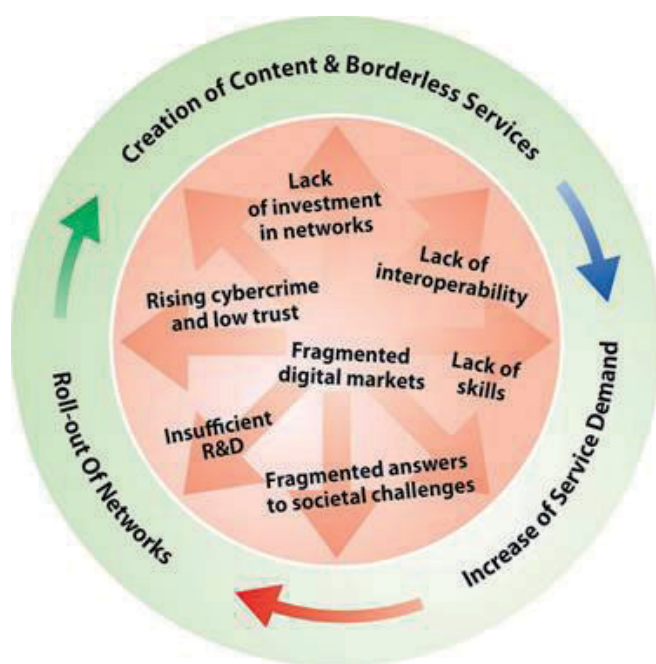
3.2.2 Acest mare potențial al TIC poate fi mobilizat prin buna funcționare a unui cerc virtuos al activităților, ilustrat în inelul extern din **figura 1** (a se vedea mai jos).

⁽¹⁵⁾ A se vedea Avizul „Îmbunătățirea modelelor de «parteneriat public-privat participativ» «în extinderea serviciilor electronice pentru toți în UE 27»” (încă nepublicat în JO).

⁽¹⁶⁾ http://www.eu2010.es/export/sites/presidencia/comun/descargas/Ministerios/en_declaracion_granada.pdf.

Figura 1

Cercul virtuos al economiei digitale

3.2.3 Însă, în timp ce puterea de transformare a TIC este evidentă, utilizarea acesteia ridică provocări majore. Comisia a identificat cele șapte obstacole principale. Ele figurează în inelul interior din **figura 1**.

3.2.4 Din cauza acestor obstacole, Europa se situează în urma partenerilor săi industriali: 30 % dintre europeni nu au folosit încă niciodată internetul; nivelul de penetrare al rețelelor de mare viteză prin fibră optică este de doar 1 % în Europa, în timp ce în Japonia el atinge 12 %, iar în Coreea de Sud, 15 %; cheltuielile UE pentru cercetare și dezvoltare în domeniul TIC nu reprezintă decât 40 % din cheltuielile SUA în același domeniu.

3.3 Agenda digitală propune acțiuni care trebuie întreprinse urgent pentru abordarea celor șapte aspecte problematice principale care afectează puterea de transformare a TIC, pentru a readuce Europa pe calea unei creșteri inteligente, durabile și favorabile incluziunii.

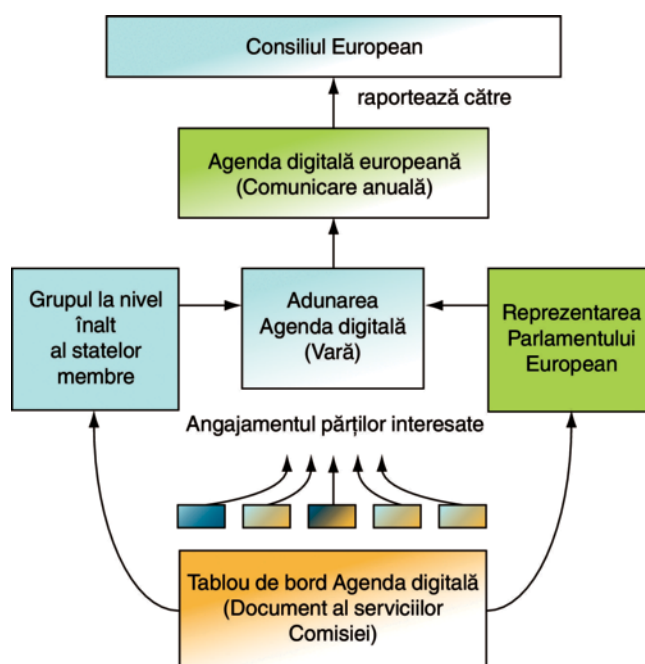
3.4 Această inițiativă politică cuprinde o sută de acțiuni și 13 obiective-cheie de performanță care trebuie realizate în următorii zece ani, precum și peste treizeci de inițiative legislative. Agenda este structurată în jurul a șapte piloni de politică și recunoaște dimensiunea internațională fundamentală pentru îndeplinirea obiectivelor sale.

3.5 Implementare și guvernare

Următoarea diagramă ilustrează structura de guvernare propusă pentru gestionarea implementării Agendei digitale:

Figura 2

Ciclu guvernării Agendei digitale europene

4. Observații

4.1 Punerea în aplicare necorespunzătoare a inițiativelor politice a agravat starea de inerție din economia digitală europeană, rezultat al fragmentării și subfinanțării. Utilizarea de către Comisie a inițiativei emblematice Agenda digitală este de o importanță crucială pentru stimularea bunelor practici de conducere și de gestionare și pentru a înzestra Europa cu economia digitală cu creștere rapidă de care are nevoie.

4.2 Odată cu creșterea investițiilor în TIC în volum și intensitate și cu stimularea economiei digitale, este important ca planurile de cheltuieli ale UE să fie însoțite de o mai bună și mai riguroasă gestionare și responsabilizare.

4.3 Eficiența și eficacitatea cheltuielilor UE pentru cercetare și dezvoltare în domeniul TIC sunt de o importanță crucială, deoarece trebuie să maximizăm beneficiile obținute din investițiile substanțiale care vor fi realizate. Este important ca programele și proiectele de cercetare și dezvoltare să fie distincte și să nu se suprapună inutil la nivel național, internațional sau în sectorul tehnologiei.

4.4 Europa este prea dependentă de întreprinderile-gigant de talie mondială din sectorul TIC în ce privește programele informatice și serviciile. Doar o singură întreprindere europeană se află printre primele zece de nivel mondial din sectorul TIC – Nokia – și doar o singură întreprindere europeană se numără printre primele zece în domeniul programelor informatice – SAP.

4.5 Standardele deschise au jucat un rol esențial în dezvoltarea și succesul internetului. Europa ar trebui să încurajeze în mod explicit standardele deschise pentru a facilita concurența și pentru a reduce barierele care împiedică intrarea pe piață a întreprinderilor nou înființate, inclusiv a celor din sectorul privat și din cadrul economiei sociale. Sprijinul puternic pentru standardele deschise în cadrul planului de acțiune „Interoperabilitate și standarde” ar contribui la dezvoltarea societăților europene în domeniul TIC care să poată fi competitive la nivel mondial.

4.5.1 UE trebuie să creeze în Europa un mediu economic care să încurajeze dezvoltarea unor companii în domeniul TIC inovatoare și puternice, care să poată concura pe scena mondială.

4.5.2 O „piață internă” funcțională este esențială pentru transformarea IMM-urilor dinamice de astăzi în giganții de talie mondială de mâine; problema piețelor digitale fragmentate și cea a lipsei de interoperabilitate trebuie rezolvate pentru a sprijini potențialul latent al întreprinderilor europene din sectorul TIC.

4.6 Cheltuielile substanțiale realizate de SUA în domeniul TIC provoacă un exod de inteligență din Europa. Se estimează că piața federală a TI din SUA va avea o valoare cumulată de 530 de miliarde USD între anii 2011 și 2015, ajungând la cheltuieli anuale de 115 miliarde USD până în 2015. Este necesar ca Europa să-și fixeze obiective ambițioase privind cheltuielile în domeniul TIC, dacă dorește să țină pasul cu dezvoltarea în era digitală.

4.7 Odată cu știrile privitoare la atacurile virusului Stuxnet asupra proceselor de control industrial vulnerabile⁽¹⁷⁾, problema securității cibernetice și a protecției infrastructurilor critice de informație ocupă un loc important pe agendele guvernelor.

4.7.1 În prezent, Europa este deja foarte dependentă de TIC în ceea ce privește dobândirea bunăstării sau calitatea vieții. Este important ca dependența noastră de TIC, în continuă creștere, să fie însoțită de măsuri de securitate tot mai sofisticate pentru protecția infrastructurilor critice de informație (electricitate, apă, transporturi, sisteme de securitate etc.) și pentru protejarea cetățenilor de criminalitatea cibernetică.

4.7.2 Comitetul atrage atenția Comisiei asupra Avizului său privind protecția infrastructurilor critice de informație⁽¹⁸⁾. Concret, Comitetul consideră că Europa are nevoie de o conducere fermă, cu acordarea de competențe unei autorități corespunzătoare, care să protejeze în mod adecvat UE de asemenea atacuri.

4.8 Cartea verde a Comisiei privind schimbările demografice subliniază tendința demografică din Europa către îmbătrânirea rapidă a cetățenilor, însoțită de scăderea numărului de tineri. Deși acest fenomen ridică multe provocări, oferă și oportunități legate de inovația tehnologică, care poate spori calitatea vieții persoanelor în vârstă și cu handicap, poate atenua problemele economice cauzate de îmbătrânirea populației și poate crea noi oportunități economice și de afaceri în Europa. Se anticipează că noile tehnologii ale informației și comunicațiilor adaptate persoanelor în vârstă vor juca un rol important în rezolvarea câtorva dintre problemele viitoare. Așadar, Europa trebuie să planifice modul în care tehnologia poate răspunde nevoilor unei societăți în curs de îmbătrânire, dat fiind că TIC pot ajuta persoanele în vârstă să

obțină o îmbunătățire a calității vieții, să rămână sănătoase, să trăiască independent pentru mai mult timp și să rămână active la locul de muncă sau în cadrul comunității din care fac parte. Ar putea fi oferită o gamă largă de servicii în domenii precum comunicațiile, cumpărăturile, siguranța și sănătatea, pentru a menționa doar câteva.

4.9 Dat fiind că interesele cetățenilor europeni nu coincid întotdeauna cu cele ale întreprinderilor de talie mondială din sectorul TIC, trebuie găsit un echilibru adecvat între interesele cetățenilor și cele ale întreprinderilor.

4.10 Diversitatea lingvistică reprezintă o provocare specială pentru Europa, în încercarea de a crea o piață digitală unică dinamică pentru bunuri și servicii online. Sunt necesare mai multe investiții pentru a găsi soluții inovatoare la această provocare.

4.11 Disponibilitatea unor conținuturi și servicii de înaltă calitate pe internet este un element fundamental al adopției de către utilizator. Introducerea serviciilor de către guverne și autorități publice pretutindeni în UE este neuniformă și trebuie depuse mai multe eforturi pentru a le ajuta pe cele rămase în urmă să facă progrese în realizarea programelor; în special, ar putea fi făcut mult mai mult în domeniul achizițiilor publice electronice pentru bunurile și serviciile publice.

4.12 Promovarea unei economii bazate pe comerțul electronic transfrontalier în UE este un proces deosebit de complex. Pentru a depăși condiția de „primi utilizatori” (*early adopters*), comerțul electronic trebuie să fie ușor și sigur. În prezent, fragmentarea juridică, lingvistică, culturală și tehnologică existentă între cele 27 de state membre ale UE ridică bariere semnificative în calea dezvoltării unei economii deschise, bazate pe comerțul electronic, la nivelul UE. Aceste probleme trebuie abordate pe rând, dar introducerea unei identități electronice pentru fiecare cetățean și a unui sistem de certificare a comercianților online la nivelul întregii UE ar contribui semnificativ la diminuarea acestora.

4.13 Un bun exemplu de certificare a comercianților online există în Țările de Jos. Organizația profesională a vânzătorilor online a înființat un institut de certificare cu un comitet de supraveghere independent. Toți membrii organizației trebuie să respecte un cod de conduită și să încheie cu clientul un contract standard, convenit cu organizația de consumatori din Țările de Jos – *Consumentenbond*. În relația cu comercianții online autorizați, clienții pot recurge la o procedură structurată de depunere de plângeri pentru soluționarea litigiilor. Gradul de conștientizare a certificării este ridicat, ținând seama de proporția consumatorilor care recunosc eticheta de certificare: 83 %. Comitetul așteaptă din partea Comisiei acțiuni de implementare a unui sistem de certificare pentru comercianții online la nivelul UE.

4.14 Persoanele care utilizează pentru prima dată rețeaua și internetul sunt deosebit de vulnerabile la acțiunile infractorilor informatici și ale comercianților lipsiți de scrupule. Utilizatorilor vulnerabili, fie ei adulți sau copii, trebuie să li se acorde protecție prin toate mijloacele, pentru a fi ajutați să se bucure în condiții de siguranță de mediul online⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ <http://www.nytimes.com/2010/09/27/technology/27virus.html> și <http://www.ft.com/cms/s/0/e9d3a662-c740-11d1-ae1b-00144feab49a.html?ftcamp=rss>.

⁽¹⁸⁾ JO C 255, 22.9.2010, p. 98.

⁽¹⁹⁾ CESE a emis mai multe avize pe această temă în cursul ultimilor 15 ani. Pentru consultarea celor mai recente, a se vedea JO C 128, 18.5.2010, p. 69 („Impactul rețelelor de socializare online”) și JO C 224, 30.8.2008, p. 61 („Protecția copiilor care utilizează internetul”).

4.15 În raportul său anual de activitate, Comisia ar putea introduce o secțiune cu privire la handicap, în vederea identificării și măsurării progresului realizat în cadrul Agendei digitale pentru Europa în ce privește acest aspect.

4.16 Într-o economie online europeană fără frontiere, este important ca Europol să dispună de dotările necesare supravegherii activității comerciale și sociale, pentru siguranța tuturor.

Bruxelles, 8 decembrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Prețul abonamentelor în 2011
(fără TVA, inclusiv cheltuieli de transport pentru expediere simplă)

Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	1 100 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, versiunea tipărită + DVD, ediție anuală	22 de limbi oficiale ale UE	1 200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria L, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	770 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, DVD, ediție lunară (cumulat)	22 de limbi oficiale ale UE	400 EUR pe an
Supliment la Jurnalul Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice), DVD, ediție săptămânală	Multilingv: 23 de limbi oficiale ale UE	300 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria C – Anunțuri de concurs	Limbă (limbi) în funcție de concurs	50 EUR pe an

Abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, care apare în limbile oficiale ale Uniunii Europene, este disponibil în 22 de versiuni lingvistice. Jurnalul Oficial cuprinde seriile L (Legislație) și C (Comunicări și informări).

Pentru fiecare versiune lingvistică se încheie un abonament separat.

În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 920/2005 al Consiliului, publicat în Jurnalul Oficial L 156 din 18 iunie 2005, care prevede că, temporar, instituțiile Uniunii Europene nu au obligația de a redacta toate actele în irlandeză și nici de a le publica în această limbă, Jurnalele Oficiale publicate în limba irlandeză se comercializează separat.

Abonamentul la Suplimentul Jurnalului Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice) cuprinde toate cele 23 de versiuni lingvistice oficiale într-un singur DVD multilingv.

La cerere, abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* conferă dreptul de a primi diverse anexe ale Jurnalului Oficial. Abonaților li se semnalează apariția anexelor printr-un aviz către cititori inclus în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Distribuire și abonamente

Abonamente la diverse periodice destinate vânzării, precum abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, pot fi contractate prin agențiile noastre de vânzări.

Lista agențiilor de vânzări este disponibilă la adresa:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) oferă acces direct și gratuit la dreptul Uniunii Europene. Acest site permite consultarea *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, inclusiv a tratatelor, a legislației, a jurisprudenței și a actelor pregătitoare ale legislației.

Pentru mai multe informații despre Uniunea Europeană, consultați: <http://europa.eu>

